

Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Konstitucinės ir administracinės teisės katedra

Alinos Plistkovos,
IV kurso (neakivaizdinio skyriaus),
Konstitucinės teisės valstybės
valdymo studijų atšakos studentės

Magistro darbas

**LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS TEISINĖS PADĖTIES
PAGRINDAI IR JŲ PRAKTINIAI BEI LYGINAMIEJI ASPEKTAI**

**LITHUANIA ASSOCIATION OF LOCAL AUTHORITIES JURIDICAL
CONDITION FUNDAMENTLS AND ITS PRACTICAL AND
COMPARATIVE ASPECTS**

Vadovas: prof. dr. Egidijus Šileikis

Recenzentas: doc. dr. V.Sinkevičius

Vilnius 2008

TURINYS

Ižanga.....	3
I. LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS SAMPRATA IR TEISINIO ĮTVIRTINIMO ISTORINĖ RAIDA	5
II. LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS TEISINĖS PADĖTIES PAGRINDAI	7
2.1 Istoriniai faktai.....	7
2.2. LSA specialaus įstatymo ir asociacijų įstatymo santykis	8
2.3. LSA struktūra	9
III. PRAKTINIAI LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS ASPEKTAI.....	14
3.1. LSA bendradarbiavimo sutartys ir Teismo precedentai	14
3.2. LSA suvažiavimų veikla.....	22
3.3. LSA įsteigtos viešosios įstaigos	32
3.4. LSA narystė	33
IV. LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS LYGINAMIEJI ASPEKTAI.....	38
4.1. Estijos savivaldybių asociacija	38
4.2. Latvijos savivaldybių asociacija.....	40
4.3. Lenkijos miestų asociacija.....	42
4.4. Savivaldybių kontrolierių asociacija	45
4.5. Lietuvos seniūnų asociacija	47
IŠVADOS	49
SANTRAUKA	50
SUMMARY	51
LITERATŪROS SĄRAŠAS	52
PRIEDAI	55

Ižanga

Prancūzų mąstytojas de Tocqueville'is manė, kad demokratija nėra vien tik laisvi rinkimai. Kas iš to, kad žmonės renka vyriausybę, jeigu jie nuo jos yra taip nutolę, kaip kadaise pavaldiniai nuo karaliaus. Girdamas vietos savivaldą, organizacijas, klubus ir visuomeninius judėjimus, jis teigė, kad piliečiai nustos buvę pavaldiniais tik tuomet, kai sugebės veikti erdvėje, skiriančioje juos nuo valdžios. Tačiau jis perspėjo, kad, jei „valdžią visame kame pakeistų visuomenės organizacijos, visuomenės moralei ir mąstymui kiltų ne mažesnė rizika, kaip prekybai ar ūkiui“.

Modernizuodamasi Lietuva išgyvena gilių socialinių, ekonominių ir kultūrinių permainų, virstančių krizėmis, laikotarpį. Kad gyvenimas taptų normaliu, nepakanka būti Europos Sąjungos valstybės ir NATO nare, reikia dar įvykdyti esmines reformas šalies teisinėje, administracinėje, ūkinėje, švietimo ir kitose srityse. Didžiausią nerimą ir neapibrėžtumą kelia valstybėje ir visuomenėje vykstantis decentralizacijos procesas.

Kiekviena demokratinė visuomenė savo gerovę ir plėtrą grindžia trijų banginių principu. Tai valstybės, verslo ir „trečiasis“ sektorius. Verslo sektorius remiasi laisvosios rinkos principu, valstybės - demokratiškai išrinktos centrinės ir vietos valdžios ir „trečiasis“ – savanoriškos piliečių institucijos, t.y. nevyriausybinės organizacijos (toliau - NVO). NVO būdinga :

- telkti piliečius į asociacijas, skatinti juos prisiimti asmeninę ir bendruomeninę atsakomybę, už savo, savo artimiausios aplinkos bei visuomenės reikalus;
- efektyviai, kokybiškai ir su mažesnėmis nei valdžios institucijų sąnaudomis spręsti problemas bei teikti kvalifikuotas paslaugas;
- nuolat atstovauti savo narių ir visuomenės grupių interesams, daryti įtaką valdžios sprendimus.¹

¹ KUČIKAS, A. ir PIVORAITĖ, V. Savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų partnerystė, Vilnius, 2001, p.6

Temos aktualumas. Mano magistro darbo pasirinkta tema aktuali tuo, kad Lietuvos savivaldybių asociacija (toliau - LSA) gyvuoja jau 12 savo veiklos metų, tačiau jos veikla Lietuvoje nėra tyrinėta. Kaip buvo įsteigta LSA, kokie procesai veikė per 12 metų, kaip buvo keičiami įstatymai - apie tai pristatoma magistro darbe.

Darbo tikslai. Magistro darbe analizuoju LSA teisinės padėties pagrindus, jos veiklos praktinius aspektus, taip pat lyginu su kitomis Lietuvos asociacijomis bei veikiančiomis užsienio šalyse. Siekiant šių tikslų nagrinėju šiuos klausimus:

1. LSA teisinį statusą, jos formavimo, steigimo tvarką;
2. LSA darbo praktiką bei teisminių bylų praktines ypatybes;
3. pagrindines LSA veikloje išskylančias problemas bei pateikti jų sprendimo būdus;
4. lyginamuoju aspektu LSA, Latvijos, Estijos bei Lenkijos savivaldybių asociacijos veiklą bei lyginu LSA veiklą su Lietuvos kontrolierių ir seniūnų asociacijų teisine padėtimi.

Objektas – Lietuvos savivaldybių asociacijos veiklos teisės aktų analizė.

Tyrimo dalykas. Tyrimo dalyką sudaro mokslinės literatūros, Lietuvos Respublikos teisės aktų, Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo (toliau – KT), Lietuvos Apeliacinio teismo sprendimų analizė.

Tyrimo metodai. Tyrimo metodus sąlygoja skirtingi tyrimo dalyką sudarantys šaltiniai, pvz., mokslinės literatūros atžvilgiu – taikomi istorinis, lyginamasis (deskriptyvūs metodai), o empirinių duomenų šaltiniai tiriama lingvistiniu (gramatiniu), dogmatiniu, loginės ir sisteminės analizės bei kitais metodais. Darbe naudosiu LSA steigimo reglamentuojančių teisės aktų sisteminės analizės metodą, Vilniaus administracinio teismo LSA bylų priimtų sprendimų analizės metodą ir lyginamuosius metodus.

Darbo struktūra. Teorinę darbo dalį sudaro įvadas, dėstomoji dalis, išvados, santrauka lietuvių ir anglų kalbomis, literatūros sąrašas ir priedai.

I. LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS SAMPRATA IR TEISINIO ĮTVIRTINIMO ISTORINĖ RAIDA

Prieškario Lietuvoje žodis „savivalda“, kad ir kaip keista, mokslininkams, ekonomistams, teisininkams, administraciniams pareigūnams ir kitiems tarsi buvo nežinomas. Visada dominavo savivaldybės terminas. Žodis „savivaldybė“ etimologiškai buvo suvokiamas kaip valstybinės valdžios ir valdymo institutų vietose sistema ir tik labai retai – kaip administracinių teritorinių vienetų gyventojų ir jų formuojamų savivaldybė organų veikla sprendžiant įstatymų tvarka nustatytus savo reikalus. Žymų savivaldybių vaidmenį decentralizuoto valdymo sistemoje pabrėžė P.Barkauskas. Jis rašė, kad „savivaldybių tikslas ir pareiga – rūpintis vietos viešojo gyvenimo reikalais“. Kai kurie autoriai reiškė nuomonę, jog savivaldybes, ypač miestų, reikėtų traktuoti ne kaip valdžios instituciją su visomis iš to išplaukiančiomis valdymo teisėmis ir pareigomis, bet kaip ūkines (biznio) įstaigas. Tokį vertinimą grindė JAV Harvardo universiteto profesorius W.B. Munro mintimis, išdėstytomis „New York Times Magazine“ laikraščio straipsnyje. Jis rašė: „Tai, ką mes vadiname miesto valdžia, vyriausiai nėra visiškai valdžia. Tai yra „biznis“ (ūkiška veikla) savo didžiausia dalimi.

Lietuvos konstitucinės (valstybinės) teisės mokslo kūrėjas profesorius M.Rėmeris teigė, kad savivaldybės esmė – nuosava arba autonominė kompetencija rūpintis savo vietos reikalais. Jis išvelgė ir Lietuvos Valstybės Konstitucijos (1922 m.) suteiktoje vietos savivaldybėms teisėje rinkti mokesčius. Apie tai jis apibendrintai tvirtino, kad „ši savivaldybės, ypač vietos savivaldybės, privilegija yra kaip tik ryškiausia ir labiausiai susijusi su pačia viešosios savivaldybės esme“.²

Lietuvos miestų savivaldybės, siekdamos apginti savo interesus ir demokratiją, susivienijo ir 1924 m. įkūrė Lietuvos miestų sąjungą. Sovietinėje visuomenėje aiškiai dominavo valstybės valdžios sektorius, visas viešasis gyvenimas buvo režimo reglamentuojamas, paliekant individui ar individų grupei tik ribotą savarankiškos veiklos laisvę ir tai tik tada, jei tokia veikla nekėlė kritiškų klausimų sistemos veikimo atžvilgiu. Visuomeninės organizacijos veikė daugiausiai kultūros ir sporto srityse, profsąjungos, kūrybinės bendrijos, vaikų ir jaunimo organizacijos, telkusios žmones, organizavusios laisvalaikio užimtumą, siekė pagrindinio tikslo-

² STAČIOKAS. R. Vietos savivalda, Vilnius, 1992

ugdyti tarybinį pilietį. Tad apie savivaldos atstovavimo instituciją tuo laikotarpiu nebuvo jokių minčių. Lietuvai atgavus nepriklausomybę, pradėjus savarankiškai spręsti visos šalies ir vietos bendruomenių reikalus, paaiškėjo, kad, surengus laisvus rinkimus ir išsirinkus savo valdžią, viešasis administravimas iš karto nepagerėjo, o socialinė įtampa vis augo. Atsirado didelė konfrontacija tarp vietos ir centro valdžių, susijusi su netolygiu finansavimo paskirstymu, savivaldybių noru teisėtai įgyvendinti Lietuvos Respublikos Konstitucijos normas (savarankiškas funkcijas), valstybės funkcijų „nuleidimą“ savivaldybėms neskiriant lėšų joms įgyvendinti. Pagaliau vietos savivaldybės suprato, kad su esama situacija reikia kovoti tik susivienijus. 1991 - 1995 metais Lietuvoje veikė 4 savivaldybių sąjungos, kurios buvo įsteigtos, atsižvelgiant į savivaldybių pakopas bei savivaldybių specifiką. Nors per keturis savo gyvenimo metus jos sugebėjo bendradarbiauti savivaldybių mokymo, ryšių su užsienio savivaldybių organizacijomis koordinavimo, žiniasklaidos srityje (leido žurnalą), tačiau buvo problematiška suformuoti bendrą savivaldybių poziciją esminiais klausimais ir nuosekliai šios pozicijos laikytis. Be to jos dirbo visuomeniniais pagrindais, iš idėjos, neturėjo stipraus techninio sekretoriato, papildomų lėšų. Todėl brenė idėja sukurti vieningą savivaldybėms atstovaujančią organizaciją.

Lietuvos savivaldybių asociacija buvo įkurta remiantis 1995 metų kovo 28 dienos įstatymu Nr. I-833 "Dėl savivaldybių asociacijos pagrindinių nuostatų". Įstatymu buvo suformuluotos LSA steigimo ir veiklos pagrindinės nuostatos, darbo tikslai, teisinis veiklos pagrindas. Pagal šį įstatymą asociacijos nare gali būti kiekviena savivaldybės taryba priėmusi savo sprendimą ir vėliau deleguojanti savo atstovus. Šiuo metu asociacijos veiklą reglamentuoja LSA įstatatai, kurie apibrėžia veiklos tikslus ir pagrindinius principus, asociacijos institucijų sudarymo, atšaukimo, darbo organizavimo ir sprendimų priėmimo tvarką, kitus asociacijos veiklos aspektus.

Steigiamasis Savivaldybių asociacijos suvažiavimas įvyko 1995 m. birželio mėnesį. Asociacijos nariais tapo 55 (iš 56) savivaldybių (nedalyvavo Klaipėdos rajono savivaldybė). Netrukus po suvažiavimo buvo suformuoti ir Asociacijos valdymo organai. Asociacijos pagrindinis uždavinys buvo - tapti realia atsvara Vyriausybei. Tai nulėmė ir politinių organų formavimo principus bei veiklos pobūdį. Tik įsikūrusi Asociacija buvo tarsi tarp kūjo ir priekalo: iš vienos pusės ją spaudė vietos valdžia, iš kitos - centrinė.

II. LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS TEISINĖS PADĖTIES PAGRINDAI

2.1 Istoriniai faktai

LSA įsikūrė 1995 metų birželio 22 dieną, o 2005 metų gegužės 24 dieną LSA narių suvažiavime buvo patvirtinti nauji įstatai. Tačiau kelias iki LSA įkūrimo nebuvo lengvas. 1990 metų kovo pabaigoje pagal 1990 metų vasario 12 dienos Vietos savivaldos įstatymą buvo išrinktos miestų ir rajonų tarybos, o vėliau sudarytos miestų ir rajonų valdybos. 1990 metais pavasarį po pusės amžiaus trūkusios pertraukos vietos savivaldos vėl ėmė veikti. Vietos savivaldos institucijos buvo laikomos valstybės valdžios sudėtine dalimi: savivaldybės neturėjo nei savo nuosavybės, nei savarankiško biudžeto ir priklausė nuo Vyriausybės. Be to, įstatymu buvo nustatyta neracionali jų struktūra, dėl kurios atsirado trintis tarp tarybų ir valdybų.

1991-1994 metais buvo ieškoma būdų, kaip pakeisti ir sudaryti normalias sąlygas veikti vietos savivaldai. Buvo parengti ir priimti keli įstatyminiai aktai, kurių reikšmingiausi – Vietos savivaldos įstatymas (1994 metų liepos 7 d.), Savivaldybių tarybų rinkimų (1994 metų liepos 7 d.), Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymai (1994 metų liepos 21 d.). 1994 metais veikė keturios savivaldybių sąjungos: Lietuvos didžiųjų miestų sąjunga, Lietuvos miestų sąjunga, Lietuvos respublikinė rajonų savivaldybių sąjunga ir Lietuvos respublikos žemesniosios pakopos savivaldybių sąjunga. Telkdamos savo jėgas savivaldybių interesams ginti, šios keturios sąjungos 1994 metų birželio 2 dieną paskelbė bendrą deklaraciją dėl būtinumo įsteigti Lietuvos savivaldybių sąjungą. 1995 metų kovo 25 dieną Lietuvos žmonės rinko naujos kadencijos 55 savivaldybių tarybas (Iki tol gyvavusios apylinkių ir gyvenviečių savivaldybės panaikintos). Ir pagaliau 1995 metų birželio 22 dieną buvo įsteigta Lietuvos savivaldybių asociacija, tuo metu suvienijusi 53 iš 56 savivaldybių. LSA sukūrimo tikslas – atstovauti savivaldybių interesams visose valstybinės valdžios grandyse bei tarptautinėse organizacijose.

LSA yra ribotos civilinės atsakomybės viešojo juridinio asmens teisės turinti ne pelno organizacija (asociacija).

Pagal įstatų 4 dalį reglamentuojama LSA institucijų sudarymo, atšaukimo, darbo organizavimo ir sprendimų priėmimo tvarka.

LSA misija – realizuoti esmines teisinės vietos savivaldos savarankiškumo ir plėtros nuostatas, darant įtaką valstybės valdžios bei tarptautinių institucijų veiklai.

Asociacijos institucijos yra atstovaujamosios, vykdomosios ir kontrolės (įstatų 4.1.punktas):

- atstovaujamosios - Asociacijos narių atstovų suvažiavimas, apskričių (regionų) merų pasitarimai;
- vykdomosios - Asociacijos taryba, valdyba ir administracija;
- kontrolės - Revizijos komisija.

Asociacijos vienasmenis valdymo organas – Asociacijos direktorius.

2.2. LSA specialaus įstatymo ir asociacijų įstatymo santykis

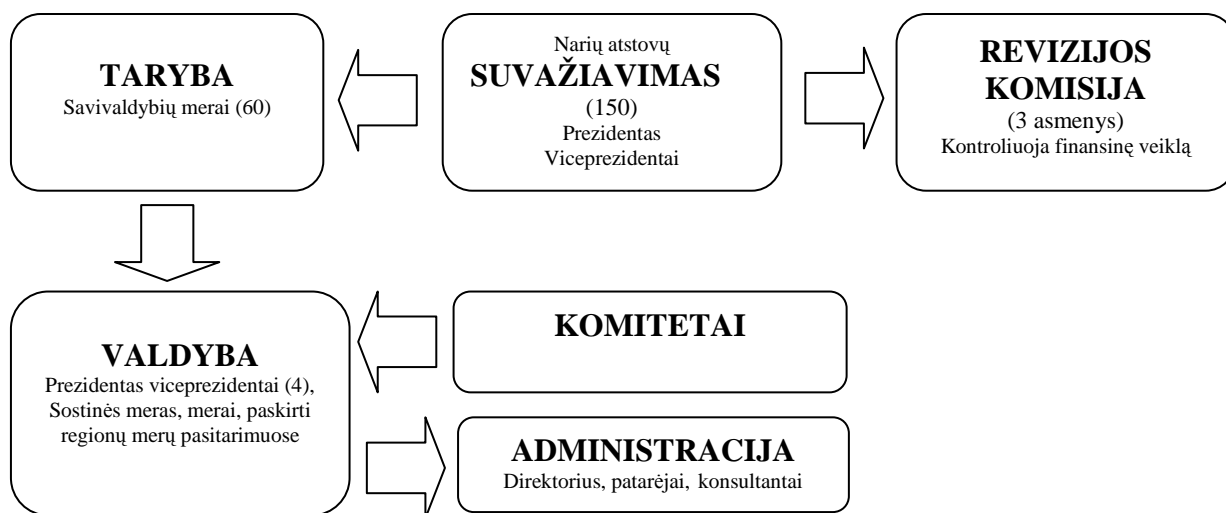
Teisės teorijoje lotyniški terminai: “lex generalis ir lex specialis” atitinkamai reiškia “bendrasis įstatymas ir specialusis įstatymas”. Kaip “lex generalis ir lex specialis” taikomas LSA struktūroje ir veikloje?

LSA steigimo statusas teisinėje praktikoje yra fenomenalus tuo, kad teisine prasme jis gali vadovautis dvejais įstatymais, t.y. LSA steigimo įstatymu Nr. I-833 “Dėl savivaldybių asociacijos pagrindinių nuostatų” ir Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymu. Iš vienos pusės LSA - ne pelno siekianti organizacija, teikianti viešas paslaugas visuomenei, tačiau iš kitos pusės asociacijos nariai – valdžios ir politinio sektoriaus (vietos savivaldybės ir tarybos) deleguoti atstovai. Šioje vietoje susikerta skirtingų interesų keliai, t.y. savivaldybių tarybos atstovai nėra tipinės asociacijos nariai. Pagal vietos savivaldos įstatymą “*Savivaldybės institucijos - atstovaujamoji institucija, tai yra savivaldybės taryba, ir vykdomoji institucija, tai yra savivaldybės administracijos direktorius, turinčio vietos valdžios ir viešojo administravimo teises ir pareigas. Savivaldybės institucijos yra atsakingos už savivaldos teises ir savo funkcijų įgyvendinimą bendruomenės interesais*”. Ne pelno siekiančios organizacijos tikslas - teikti viešas paslaugas bendruomenei, atstovauti bendruomenės interesams. Atrodytų interesas yra bendras - tenkinti bendruomenės poreikius, teikti viešas paslaugas, tuo tarpu LSA “lex specialis” įstatymas suteikia gerokai aukštesnę padėtį lyginant su asociacijomis bei suteikia tam tikras “privilegijas”.

Sakykime, jog LSA istoriškai susiklosčiusiomis aplinkybėmis būtų įsteigta “lex generalis” įstatymu, tai yra, 1995 metais vadovaujantis Visuomeninių organizacijų įstatymu (Žin., 1995, Nr. 18-400) koks galėtų būti LSA veiklos pobūdis ir kiek LSA įsitvirtintų Lietuvos Respublikos vietos savivaldos ir vykdomosios valdžios gyvenime? Lyginant su kaimyninių šalių: Latvijos, Estijos ir Lenkijos patirtimi ir praktika LSA pažengė gerokai toliau partnerystėje su Vyriausybe, sprendžiant svarbius savivaldybėms klausimus. Pvz. Latvijos savivaldybių asociacija negalėjo teikti svarstyti klausimo Konstituciniam Teismui remiantis tuo, kad jų steigimo statusas nėra ypatingas ir buvo prilyginamas visoms likusioms asociacijoms. Latvijos savivaldybių asociacijos praktikoje Latvijos Respublikos Konstitucinis Teismas į organizaciją kreipėsi 2 kartus su prašymu pakonsultuoti ar paaiškinti atstovaujant savivaldybėms, iš jų vieną kartą Latvijos SA atstovavo kaip *tretieji asmenys*.

Išimtinai tik LSA vadovaujasi “lex specialis”, ko neturi mūsų kaimyninės šalys. Drįsčiau teigti, kad būdama įsteigta “lex generalis” principu, LSA silpnai atstovautų savivaldybėms dėl lygių teisių ir priimtinių įstatymų, galbūt LSA biuras vykdytų tik projektinę veiklą, pritraukiant lėšų iš ES, Skandinavijos ir Struktūrinių fondų. Veikla sietųsi su savivaldybių atstovų mokymu, tyrimų atlikimu, tarptautiniu bendradarbiavimu ir sąlyginiu atstovavimu. Mančiau, kad Vyriausybės požiūris būtų šiek tiek mažesnis dėl “nelygių jėgų bei svorio kategorijos”. Kita vertus, lyginant su Asociacijos įstatymu, matome, kad LSA struktūra veikia išimtinai vadovaujantis šio įstatymo nuostatomis ir tvarka.

2.3. LSA struktūra

1 pav. Lietuvos savivaldybių asociacijos struktūra

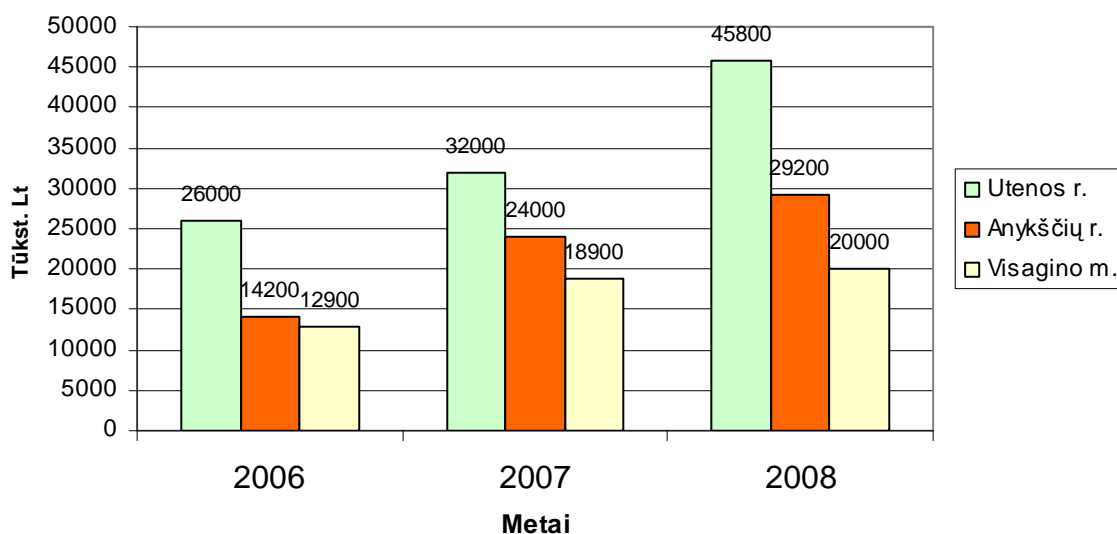
Aukščiausioji Asociacijos atstovaujamoji institucija yra Asociacijos narių atstovų suvažiavimas (toliau - Suvažiavimas) (įstatų 4.2 punktas). Suvažiavime sprendžiamojo balso teisę turi Asociacijos narių atstovai. Kiekvienas atstovas turi vieną balsą. Suvažiavime patariamojo balso teise gali dalyvauti Valdybos nariai (jeigu jie nėra Suvažiavimo atstovai) ir Asociacijos direktorius, išskyrus atvejus, kai tai daryti draudžia sprendžiamojo balso teisę turinčiųjų dauguma. Patariamojo balso teisė - t.y. teisė ir galimybė pareikšti savo nuomonę svarstomais klausimais, dalyvauti diskusijose, taip pat nustatyta tvarka pristatyti savo klausimus.

Kiekvienai savivaldybei Suvažiavime atstovauja vienas asmuo nuo 10 savivaldybės tarybos narių, taip pat vienas asmuo nuo likusios nepilnos dešimtys (daugiau kaip 5). Papildomai prie nustatytos kvotos savivaldybės, kuriose gyvena daugiau kaip 100 000 gyventojų, nuo kiekvieno kito 100 000 (taip pat nepilno) renka po 1 asmenį. Savivaldybės savo atstovus į Suvažiavimą savivaldybės tarybos įgaliojimų laikui renka pagal kvotas, proporcingai rinkimus laimėjusių partijų vietoms tarybose.

Pavyzdžiui, lyginant Utenos apskrities savivaldybes, iš Utenos rajono savivaldybės tarybos deleguojami 3 atstovai (taryboje -25), Anykščių rajono -3 (taryboje -25), Molėtų rajono – 3 (taryboje - 25), Ignalinos rajono – (taryboje -25), Zarasų rajono – 3 (taryboje -25), Visagino - 3 (taryboje -25). Pagal įstatų 1.3 punktą – asociacijos nariai yra Lietuvos Respublikos savivaldybės. Tokiu būdu, kiekviena savivaldybė tarybos sprendimu deleguoja savo atstovus į LSA.

Kiekvienais metais pagal LSA suvažiavimo priimtą sprendimą nario mokestis yra 0,03 procento nuo savivaldybės biudžeto išlaidų. 2007 metų Suvažiavimas priėmė sprendimą šį mokestį pakelti iki 0,04 procento.

Savivaldybių metinio nario įnašo kitimas (tūkst. Lt) per 3 metus

Grafike matome kaip pakilo 3 savivaldybių metinis nario įnašas.

Asociacijos prezidentas ir viceprezidentai renkami atviru balsavimu, dalyvaujančių Suvažiavime narių atstovų dauguma. Prezidentas atstovauja asociacijos valdžios ir valdymo institucijose, užsienio valstybių savivaldos organizacijose, derina su savivaldybių veikla susijusius teisės aktų projektus, pasirašo sutartis. Iki 2003 metų gegužės 30 dienos LSA suvažiavimo nutarimo Nr. SN-1 pagal LSA įstatų 4.14.7 punktą buvo renkami 2 viceprezidentai. Po šio nutarimo, kurį pasirašė tuometinis LSA prezidentas Bronis Ropė, šiame punkte vietoj 2 viceprezidentų buvo padarytas pakeitimas - renkami keturi viceprezidentai. Tai susiję su asociacijoje padidėjusiu darbo krūviu, naujomis funkcijomis.

Asociacijai tarp suvažiavimų vadovauja Taryba, į kurią įeina savivaldybių - Asociacijos narių merai arba jų įgalioti merų pavaduotojai, Asociacijos prezidentas bei viceprezidentai (jeigu jie nėra merai).

Asociacijos valdybą sudaro apskričių savivaldybių (regionų) merų atstovai, išrinkti apskrities merų pasitarime, Asociacijos prezidentas ir viceprezidentai, sostinės meras, jeigu jis neišrinktas Prezidentu, Viceprezidentu arba apskrities savivaldybių (regiono) merų atstovu. Valdyba svarsto suvažiavimuose, tarybose, merų pasitarimuose iškeltas problemas, siūlo sprendimus ir pasiūlymus dėl savivaldos teisės aktų, nustato darbo užduotis administracijai, tvirtina komitetų sąrašą. 2007 metų gegužės 18 dieną LSA suvažiavime priimtas nutarimas Nr. SN - 4, kuriuo buvo pakeistas įstatų 4.19 punktas, kuriame sakoma, kad „Valdybą sudaro apskričių savivaldybių (regionų) merų atstovai, išrinkti apskrities merų pasitarime, Asociacijos prezidentas ir viceprezidentai, taip pat sostinės ir savivaldybių, kuriose gyvena daugiau kaip 100 000 gyventojų, merai, jeigu jie neišrinkti Asociacijos prezidentu, viceprezidentu arba apskrities savivaldybių (regiono) merų atstovu...“. Šis pakeitimas susijęs su didesne regionine savivaldybių politika, t.y. kad kuo daugiau būtų atstovaujama ne tik sostinės savivaldybei, bet ir kitiems didmiesčiams, teritoriškai nutolusiems nuo centrinės valdžios.

Asociacijos valdybos patariamąsias institucijas - Asociacijos komitetai – komitetų nuostatais nustatyta tvarka gali būti sudaromi iš savivaldybių tarybos narių, merų arba jų įgaliotų merų pavaduotojų, administratorių, Asociacijos administracijos darbuotojų, taip pat savivaldybių valstybės tarnautojų. Asociacijoje sudaromų komitetų sąrašą tvirtina Asociacijos valdyba. Komitetai dirba vadovaudamiesi Asociacijos valdybos patvirtintais komitetų nuostatais. Komitetams paprastai pirmininkauja merai.

Apskrities merų pasitarimą sudaro į apskritį įeinančių savivaldybių merai arba jų įgalioti merų pavaduotojai.

Asociacijos veiklą organizuoja Administracija. Administracija techniškai aptarnauja Asociacijos institucijų posėdžius. Administracijai vadovauja Asociacijos direktorius. Dirba vadovaudamasi asociacijos nutarimais ir direktoriaus įsakymais.

Administracijoje etatų - 19. Tai direktorius, pavaduotojas, sekretoriai, finansininkai, patarėjai švietimo ir kultūros, teisės, savivaldybių administravimo, socialiniais ir kitais klausimais, konsultantai viešųjų ryšių, savivaldybės administravimo, informatikos ir kitais klausimais.

LSA turi savo atstovų įvairiose komisijose, komitetuose. Atstovaujama tarptautinėse organizacijose: Lietuvos delegacijos Europos Sąjungos Regionų komitete, Europos

Vietos ir regionų vadžių kongrese, Vietos valdžios rūmuose, Regionų valdžios rūmuose. Taip pat Lietuvos Respublikos Seime: darbo grupėje Lietuvos Respublikos heraldikos įstatymo projektui parengti, Narkomanijos prevencijos komisijos darbo grupėje „Dėl žalos sveikatai mažinimo susijusio su priklausomybe nuo narkotikų, taikant Lietuvoje žalos mažinimo programa“, Nacionalinėje sveikatos taryboje, Lietuvos Respublikos Seimo Sveikatos reikalų komitete, Lietuvos Respublikos Seimo aplinkos apsaugos komiteto darbo grupėje dėl Daugiabučių namų savininkų bendrijų įstatymo pakeitimo įstatymo projekto Nr. XP-1041, Lietuvos Respublikos Seimo darbo grupėje dėl lobistinės veiklos reglamentavimo tobulinimo, Darbo grupėje „Triukšmo valdymo įstatymo 6 straipsnio pataisų projekto XP-610 bei su juo susijusio Administracinių teisės pažeidimų kodekso 81, 82, 183, 189, straipsnių pakeitimo įstatymo projekto XP-411A(2) tobulinimui“, Darbo grupėje sodų bendrijų klausimams spręsti;

Lietuvos Respublikos Vyriausybėje atstovaujama Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalėje komisijoje, Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalės komisijos darbo grupėje, Tarpžinybinėje komisijoje kovai su korupcija koordinuoti, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2005-02-07 nutarimu Nr. 127 „Dėl nuolatinės komisijos žemės įsigijimo, teritorijų planavimo ir žemės įsigijimo visuomenės poreikiams klausimams spręsti sudarymo“ patvirtintos komisijos žemės įsigijimo darbo grupėje, Koordinacinėje darbo grupėje Vaikų nuo gimimo iki privalomojo mokymosi pradžios gyvenimo ir ugdymo sąlygų gerinimo modelio aprašo ir modelio įgyvendinimo priemonių projektų rengimui koordinuoti, Kūno kultūros ir sporto departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės Lietuvos mokinių olimpinio festivalio organizaciniame komitete ir kitose ministerijų sudarytose darbo grupėse, komisijose

III. PRAKTINIAI LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS ASPEKTAI

3.1. LSA bendradarbiavimo sutartys ir Teismo precedentai

LSA faktinę padėtį ir įtakos galimybes didele dalimi parodo jos ir vykdomosios valdžios, t.y. valdymo institucijų sutartys. Pirmiausia pažymėtina, kad Asociacijos pastangomis 1998 metų gruodžio 2 dieną buvo pasirašytas trišalis Finansų ministerijos, Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos bendrų derybų dėl savivaldybių pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių protokolą. Šiame protokole buvo susitarta derinant su LSA taikyti savivaldybių biudžeto pajamų dydį ir išlyginimą lemiančius rodiklius, patvirtintus Lietuvos Respublikos 1997 metų lapkričio 25 dienos įstatymu Nr.VIII-539, ir 2001 metams (atsižvelgiant į patobulintą Savivaldybių biudžeto pajamų nustatymo metodikos įstatymą).

Vertinant LSA veiklos praktinius aspektus ypatingą vietą turi Vyriausybės ir LSA 2000 metų birželio 2 dienos susitarimas „Dėl dvišalio bendradarbiavimo“, kuriuo buvo sudaryta Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalė komisija. Susitarimą pasirašė tuometinis Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministras J.Rudalevičius ir LSA prezidentas B.Ropė. Buvo patvirtinti dvišalės komisijos nuostatai. Dvišalės komisijos tikslas – interesų bei pozicijų tarp Vyriausybės ir LSA derinimas, probleminių klausimų, kylančių dėl santykių tarp Vyriausybės institucijų ir savivaldybių, kurių jos negali išspręsti be valstybės institucijų pagalbos, nagrinėjimas, išvadų ir pasiūlymų savivaldos plėtrai aktualiais klausimais teikimas.

Į Dvišalę komisiją įeina iš Vyriausybės pusės – vidaus reikalų ministras, Vyriausybės kancleris ir finansų viceministras. LSA pusei atstovauja prezidentas ir viceprezidentai (3 atstovai). Eiliniai komisijos posėdžiai vyksta 2 kartus per metus. Dažniausiai vasario arba kovo ir rugsėjo arba spalio mėnesiais.

Komisijai pateiktiems klausimams nagrinėti tarp komisijos posėdžių, medžiagai komisijos posėdžiams parengti sudaryta nuolatinė darbo grupė. Tačiau, galima pastebėti, kad Dvišalės komisijos posėdis įvyko tik po metų, 2001 m. rugsėjo 21 dieną. Tai lėmė tuometinės vyriausybės kaita. Darbo grupė parengė ir pateikė Dvišalei komisijai svarstyti tokius savivaldybėms aktualius klausimus:

- dėl valstybės skolų savivaldybių biudžetams padengimo;

- dėl 1997-2000 m. negautų prognozuotų pajamų;
- dėl 100 mln. Lt sumos, kaip neperduotos valstybės biudžeto savivaldybėms lėšų dalies 1997-2000 m. papildomai priskirtoms funkcijoms atlikti;
- dėl nepalūkinių paskolų;
- dėl valstybės investicijų programos lėšų skyrimo savivaldybių investiciniams projektams finansuoti principų;
- dėl vietinių mokesčių įvedimo;
- dėl galimybės savivaldybėms skolintis išleidžiant obligacijų įteisinimo;
- dėl Europos Vietos ir regionų valdžių kongreso rekomendacijos ir kt.

LSA aktyviai dirbant atsirado poreikis keisti įstatų redakcijas. Tokiu būdu 2003 metų gruodžio 29 dieną LSA įstatai buvo iš dalies pakeisti. 2003 metų redakcijoje buvo padaryti nereikšmingi pakeitimai tokie kaip pakeistas buveinės adresas, kadangi LSA biuras gavo naujas patalpas, taip pat vadovaujantis Vietos savivaldos įstatymo pakeitimais keitėsi savivaldybių administratorių pareigybės pavadinimas į „administracijos direktorių“. Vėliau, tų pačių metų gegužės 30 dieną Suvažiavime buvo pakeistas 4.14.7 punktas, kuriame sakoma, kad Suvažiavimas renka Asociacijos prezidentą ir keturis viceprezidentus (ankstesniame variante buvo renkami 2 viceprezidentai).

Teisiniu ir ypač procesiniu požiūriu LSA (į ją susivienijusių savivaldybių) ir vykdomosios valdžios santykių faktinę būklę išskirtinai parodo vadinamoji „39 savivaldybių ir Vyriausybės byla“. Trisdešimt devynios savivaldybės buvo priverstos savo pažeistas teises ginti teismine tvarka. Imtis tokios kraštutinės priemonės savivaldybes paskatino dvi priežastys. Pirma – dėl centrinių valstybinio administravimo institucijų priimta teisės aktų kasmet buvo vis pabloginama savivaldybių finansinė sudėtis. Antra priežastis - savivaldybėms suvaržyta konstitucinė teisė ginti savo pažeistas teises teisminėmis priemonėmis.

Savivaldybių byla su centrine valdžia prasidėjo 2000 metų rugpjūčio 12 dieną, kai 39 savivaldybės pateikė prašymą Aukštesniajam administraciniam teismui dėl Vyriausybės veiksmais padarytos žalos atlyginimo ir savivaldybių pažeistų teisių gynimo. Teismas atsisakė priimti savivaldybių pateiktą prašymą. Teismo motyvas – administracinių bylų teisenos įstatyme esanti nuostata neleidžia administraciniams teismams tirti Vyriausybės veiklos. Tik padavus skundą Lietuvos apeliaciniam teismui buvo išspręstas savivaldybių bylos teisingumas.

Tačiau bylos nagrinėjimas Vyriausybės iniciatyva buvo vis atidėliojimas. Nuo savivaldybių pateikto prašymo iki teismo sprendimo priėmimo praėjo pusantrų metų.

Vilniaus apygardos administracinis teismas tik 2002 metų sausio 17 dieną sprendimu įpareigojo Vyriausybę ne vėliau kaip iki 2002 metų rugsėjo 1 dienos pateikti Seimui

siūlymus, kaip 2003 metų valstybės biudžete kompensuoti savivaldybių 1997-2000 m. negautas pajamas.

Kolektyvinė Lietuvos savivaldybių byla turėjo atgarsį ir poveikį. Dar neišnagrinėjus bylos, Vyriausybė 2001 metų gegužės 30 dienos posėdyje pritarė Administracinių bylų teisenos įstatymo atitinkamam pakeitimui. Pakeitimas padarytas dėl to, kad savivaldybės kreipėsi į teismą, o administraciniai teismai atsisakė nagrinėti savivaldybių prašymus dėl Vyriausybės veiklos. Savivaldybės, LR Seime priėmus šį pakeitimą (Žin., Nr. IX-402, 2001-06-26, Žin., 2001, Nr. 62-2219 (2001-07-18), įsigalioja nuo 2001-09-01), galės nekliudomai kreiptis į administracinius teismus dėl Vyriausybės veiklos. Šio įstatymo 2 straipsnio 20 punkte pakeista, kad su prašymais gali kreiptis – valstybės ir **vietos savivaldos institucijos**, jų atstovai, tarnautojai. Ankstesnėje įstatymo redakcijoje vietos savivaldos institucijoms galimybė paduoti prašymą – nebuvo. Šiuo metu teismo precedento, kad vietos savivaldos institucijos ar jų atstovai teikė prašymą į administracinį teismą, nėra.

Tuo metu pagal galiojančio Administracinių bylų teisenos įstatymą LSA neturėjo galimybės teikti prašymo kaip savivaldybėms atstovaujančios institucijos vardu. Tuomet 39 savivaldybės teikė skundus atskirai. Skundus pateikė Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Palangos, Druskininkų, Panevėžio, Alytaus ir Visagino miestų, Akmenės, Anykščių, Biržų, Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kauno, Kelmės, Kėdainių, Klaipėdos, Kretingos, Kupiškio, Mažeikių, Pakruojo, Panevėžio, Prienų, Plungės, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Skuodo, Šakių, Šiaulių, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Varėnos, Vilkaviškio, Ukmergės, Ignalinos rajonų bei Elektrėnų savivaldybių.

Aukštesnysis administracinis teismas 2000 metų rugpjūčio 18 dieną nutartimi skundą atsisakė priimti konstatavęs, jog jis neteismingas administraciniam teismams ir nurodė, jog ieškiniu galima kreiptis į bendrosios kompetencijos Vilniaus apygardos teismą. Teismas vadovavosi Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 2 dalimi, administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Seimo kontrolierių veiklos, todėl skundas neteismingas administraciniam teismams. Tuomet savivaldybės teikė atskirą skundą į Lietuvos apeliacinį teismą, kurio teisėjų kolegija 2000 metų rugsėjo 18 dienos nutartimi konstatavo, kad pareiškėjų atskirasis skundas tenkinamas. Aukštesniojo administracinio teismo 2000 metų rugpjūčio 18 dienos nutartis panaikinama ir skundo priėmimo klausimas perduodamas tam pačiam teismui spręsti iš naujo (ABTĮ 63 str., CPK 350 str. 3 p.).

Taip pat, Lietuvos apeliacinis teismas išsakė savo nuomonę dėl teismo išvadų, jog skundas neteismingas administraciniam teismams remiantis ABTĮ 5 str. 2 d., nepagrįstumo.

“Teisės kreiptis teisminės gynybos įgyvendinimas reglamentuojamas specialiuose įstatymuose. Šiuo atveju vertinti įstatymai, nustatantys tvarką, kuria teismuose nagrinėjamos bylos, t.y. proceso normos, įtvirtintos Administracinių bylų teisenos įstatyme (toliau - ABTĮ) bei Civilinio proceso kodekse. Esminis kriterijus, kurio pagrindu atribojama teismų kompetencija, yra teisinių santykių pobūdis. Štai ABTĮ nustato administracinių bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo tvarką (įstatymo 1 str.). Civilinio proceso įstatymai nustato civilinių bylų dėl ginčų, kylančių iš CPK 1 str. 2 d. išvardintų teisinių santykių, proceso tvarką. Siekiant padaryti išvadą, kuriems iš teismų: bendrosios kompetencijos ar administraciniams teismams, -teisinga ši byla būtina nustatyti ginčo teisinių santykių pobūdį”³.

Tokiu būdu teismas pastebi, kad skundas, kurio priėmimo klausimas buvo sprendžiamas 2000 metų rugpjūčio 18 dieną nutartimi, pareiškėjai savo reikalavimus Vyriausybei kildina iš centrinio viešojo administravimo subjekto kompetencijai pagal įstatymus ir kitus teisės aktus tenkančių vykdomųjų veiksmų (neveikimo), kuriais pažeidžiamos savivaldos institucijų teisės ir atsiranda reali, tikroji žala. Teismas išaiškina, kad šios juridinę reikšmę turinčios aplinkybės leidžia teigti, jog ginčas dėl deliktinio pobūdžio turtinių prievolių kilęs administracinių teisinių subjektų, jis įvardintinas ginču dėl teisės viešojo administravimo srityje, o dėl to yra teisingas administraciniams teismams (ABTĮ 1 str., 2 str. 1, 4, 5, 6, 7,9, 16, 17 dalimis, 3 str. 1d., 4 str.3 p., 7 str. 2 d. 3 p., 4 p.). Pasinaudodami sisteminio procesinio pobūdžio normų vertinimo pagrindu kolegija konstatavo, jog žemesnės instancijos teismas neteisingai taikė ir aiškino proceso įstatymą. Vyriausybė, remiantis Konstitucijos 94 straipsniu., Vyriausybės įstatymo 2 straipsniu, yra centriniu valstybinio administravimo subjektu (ABTĮ 2 str. 1 d., 6 d., 7 d.). Pagal savo kompetenciją Vyriausybė priima teisės aktus (Vyriausybės įstatymo 22 str.). Tokia Vyriausybės teisinė padėtis tiesiogiai įtakoja kitų asmenų teisių į teisminę gynybą, kai teisės pažeidimo subjektu yra ši aukščiausia valstybinio valdymo institucija, įgyvendinimo teisinio reguliavimo mechanizmą.

Konstitucinė norma (Konstitucijos 102 str.) nustato, jog, ar Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams, sprendžia Konstitucinis Teismas. Tačiau iš Vyriausybės veiksmų (neveikimo) kyla ne tik ginčai dėl jos priimamų aktų konstitucingumo ar atitikimo įstatymams. Dėl tokių aktų, kurių teisėtumas neginčijamas, atsiranda teisės bei pareigos atitinkami veikti, pvz. :šiuo konkrečiu atveju savivaldybėms deleguotos valstybės funkcijos, kurių įgyvendinimui reikalingas finansavimas; savivaldybių tarybos, negaudamos finansinių išteklių deleguotai valstybės funkcijai įvykdyti, mano, jog taip pažeidžiamos jų teisės. ABTĮ

³ Lietuvos apeliacinis teismas, adm. byla Nr.3-241/2000

specialios normos (įstatymo 4 str. 3 p., 6 p., 7 str. 2d. 3 p., 4 p.) savivaldos institucijoms suteikia teisę gintis teisme nuo pažeidimo. Tokia teisė yra Konstitucinė (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 122 str.). Taigi, ABTĮ 5 straipsnio 2 dalies norma, jei ją aiškinti taip, kaip išaiškino ir taikė pirmosios instancijos teismas, sukurtų įstatymo sisteminio alogizmo padėtį: vienomis to paties įstatymo normomis yra leidžiama tai, kas draudžiama kitomis. Dėl to, vertinant Konstitucijos ir ABTĮ normas sisteminiu aspektu, konstatuotina, jog ABTĮ 5 straipsnio 2 dalies nuostata, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, savo turiniu atiriboja šio teismo kompetenciją nuo Konstitucinio Teismo kompetencijos, tačiau nesuvaržo savivaldybių tarybų teisės į teisminę gynybą kilus ginčui dėl Vyriausybės veiksmų viešojo administravimo srityje.

Po šios nutarties Aukštesnysis administracinis teismas privalėjo spręsti šį skundą iš naujo.

Tuo pačiu metu LR Seimui buvo pateiktas siūlymas pakeisti atitinkamus ABTĮ straipsnius, Vyriausybė 2001 metų gegužės 30 dienos posėdyje tam pritarė. To pagrindu Seime ABTĮ buvo pakeistas⁴ ir įvesta 5 straipsnio 4 punktas, kad teisė kreiptis gynybos į teismą galima pagal vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų kreipimąsi dėl savivaldybių teisių viešojo administravimo interesų gynimo, ko 1999 metų galiojusioje įstatymo versijoje nebuvo.

Toliau sekė atskiri savivaldybių prašymai Vilniaus apygardos administraciniam teismui dėl pažeistų teisių atstatymo. Norėčiau paanalizuoti Alytaus rajono savivaldybės 2002 metų kovo 25 dienos teiktą prašymą Nr.04-43-449. Teisme pareiškėja buvo Alytaus rajono savivaldybės taryba, atsakovė –Vyriausybė, tretieji suinteresuoti asmenys –Finansų ministerija ir LSA.

Alytaus rajono savivaldybės taryba savo prašyme motyvuoja tuo, jog LR vietos savivaldos įstatymas įtvirtina savivaldybių teisę laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal LR Konstituciją ir įstatymus. Įstatymas išdėsto ir savivaldybių funkcijas, už kurių tinkamą vykdymą savivaldybių institucijoms nustatyta atsakomybė. Nurodytųjų funkcijų vykdymui būtina disponuoti pakankamomis lėšomis. Tą numato Vietos savivaldos įstatymo, galiojusio iki 2000 metų spalio 27 dienos 23 straipsnio 8 dalis, pagal kurią nustatyta, kad jeigu savivaldybių biudžetų pajamos ar išlaidos dėl Lietuvos valstybės institucijų priimtų aktų keičiasi, pasikeitusios sumos kompensuojamos atitinkamai iš Lietuvos valstybės ar savivaldybės biudžetų. Europos vietos savivaldos chartijos 9 straipsnis taip pat nedviprasmiškai nustato, kad Savivaldos organų finansiniai ištekliai turi būti proporcingi Konstitucijos ir įstatymų numatytiems įsipareigojimams,

⁴ Žin., 2001, Nr. IX-402, 2001, Nr. 62-2219

o finansų sistema, kuria grindžiami vietiniams valdžios organams prieinami finansiniai ištekliai, yra pakankamai įvairi ir lanksti, kad leistų jiems neatsilikti nuo jų uždavinių įgyvendinimo kaštų realaus kilimo. Tuo tarpu, Vyriausybė 1999 metais, nepaisydama aukščiau nurodytų Lietuvos Respublikos norminių aktų reikalavimų, o taip pat nesivadovaudama Savivaldybių biudžeto pajamų nustatymo metodikos įstatymo 11 straipsnio nuostatomis apie tai, kad dėl valstybės institucijų vykdomos politikos, turinčios įtakos savivaldybių išlaidoms bei mokestinėms pajamoms, taip pat ir valstybės biudžeto bendrosios dotacijos dydžiui, trejų metų laikotarpiu savivaldybių biudžetams turi būti skiriamos bendrosios dotacijos kompensacijų sumos arba iš savivaldybių biudžetų paimamos atitinkamos sumos, pateikė svarstyti Seimui 2000 metų valstybės ir savivaldybių biudžeto finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, pagal kurį biudžete savivaldybėms nebuvo skirta pakankama bendrosios dotacijos kompensacija. Dėl šios priežasties savivaldybėms 2000 metų biudžeto projekte turėjo būti numatyta 102,9 mln.Lt kompensacija, tačiau Vyriausybė teikė projektą su 52,1 mln.Lt, t.y. skirta 50,8 mln.Lt mažiau. Tokiu būdu 1997-2000 metais Alytaus rajono savivaldybės biudžetas LR teisės aktais savivaldybės priskirtoms funkcijoms vykdyti negavo 4.9456.000 Lt

Atsakovė – Vyriausybė - savo 2002 metų gegužės 31 dienos atsiliepime Nr.12-5120 į Alytaus rajono savivaldybės tarybos patikslintą prašymą dėl žalos atlyginimo priteisimo prieštaravo pareiškėjos argumentams. Ji teigė, kad teisės aktuose, kuriais deleguojamos funkcijos ir kuriuos vykdančios savivaldybių finansiniai įsipareigojimai, Seimas ir Vyriausybė formaliai numatė finansavimą. Vyriausybė nutarimais įpareigojavo Finansų ministeriją skirti savivaldybėms atitinkamas sumas iš valstybės biudžeto lėšų. Valstybės kontrolė, Vyriausybės prašymu atliko 1997-2000 metų valstybės biudžeto įstatymais patvirtintų dotacijų ir asignavimų perdavimo savivaldybėms tikrinimą Finansų ministerijoje. Pagrįstais laikoma pareiškėjo reikalavimai tik dėl 324,0 tūkst. Lt. Teisme trečiuoju suinteresuotu asmeniu esanti Finansų ministerija taip pat nesutinka su pareiškėjo reikalavimais ir sutinka pripažinti reikalavimą atlyginti patirtas išlaidas tik iš dalies, t.y. išmokėti 324,0 tūkst. Lt išlaidas, susijusias su valstybės priskirtų savivaldybei pareigų vykdymui 1997-2000 metais. Finansų ministerija tai grindžia teiginiais, kad vykdančios valstybės ir savivaldybių biudžetus, finansinius išteklius tenka perskirstyti ir atsižvelgti į tai, kad ir valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų pajamų šaltiniai yra bendri, todėl ir nevykdymo pasekmės vienodoms visiems biudžetams, t.y. valstybės biudžetas neturi papildomų pajamų šaltinių, iš kurių galėtų padengti savivaldybių biudžetų negautas pajamas. Finansų ministerija padarė išvadą, kad pareiškėjos teiginiai, kad būtent dėl

Vyriausybės neveikimo jai teko atsisakyti kai kurių planuotų poreikių tenkinimo, padaryti neatsižvelgiant į bendrą šalies ekonominę situaciją yra labai subjektyvūs.⁵

Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija, atsižvelgusi į Vyriausybės, LSA, Finansų ministerijos atsiliepimus, nusprendė, kad skundas tenkintinas iš dalies. Teismas taip pat vadovavosi ir Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktika (2002 metų sausio 14 d. nutarimas Nr.5-186 „Dėl valstybės ir savivaldybių biudžetų rodiklių“). Atsižvelgusi į konstitucinius principus, prieita išvados, kad savivaldybė galėtų tinkamai vykdyti valstybės deleguotas funkcijas, valstybė privalo tai užtikrinti finansiniais resursais.

Be šio sprendimo, kuris sustiprino savivaldybių vaidmenį ir davė pagrindo Vyriausybei atidžiau vykdyti savo funkcijas bei atsižvelgti į finansavimą perduodant valstybės funkcijas savivaldybių vykdymui.

Šioje byloje svarbų vaidmenį LSA atliko būdama trečiuoju suinteresuotu asmeniu, kadangi savo atsiliepime teismui LSA palaikė savivaldybės – pareiškėjos reikalavimus, motyvuodama tuo, jog Vyriausybė nustatydamas savivaldybei funkcijas ir didindama jos biudžeto išlaidas, turėjo įvertinti finansinių lėšų joms įgyvendinti poreikį ir jas skirti. Manau, kad šios savivaldybių svarbios Lietuvos respublikos valstybės teisėkūrai tuo, kad paskatino tobulinti priimtus įstatymus, kurių vykdymui trukdė praktiniai savivaldybių veiklos aspektai. Taip pat, buvo papildytas Vyriausybės 1994 metų rugpjūčio 11 dienos nutarimas Nr. 728 (su vėlesniais pakeitimais) „Dėl Lietuvos respublikos vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“ 49.7 straipsniu, kuriame Vyriausybei teikiami teisės aktų projektai turi būti derinami su LSA, kai teisės aktai, susiję su bendraisiais savivaldybių interesais.

Žvelgiant plačiau į šį Vyriausybės ir savivaldybių konfliktą, galime teikti, kad tiek Lietuvoje, tiek užsienio šalyse buvo atkreiptas į vietos savivaldos problemas, supažindinta su atstovaujančia institucija – LSA.

LSA kreipėsi į Europos Tarybos ekspertus dėl savivaldybių veiksmų teisėtumo. 2001 metų Europos vietos ir regionų valdžios institucijų kongrese buvo priimta 87-ta rekomendacija (2001) „Dėl vietos ir regionų demokratijos Lietuvoje“⁶.

Kongresas Strasbūre pažymėjo, kad detalus funkcijų aprašymas kartu su Lietuvos susijusių įstatymų nustatytą bendros kompetencijos principu sudaro pozityvią bazę vietos valdžios institucijų funkcionavimui Lietuvoje, tačiau rekomendavo, kad vietos valdžios

⁵ Finansų ministerija, raštas VAAT 2002-05-30 Nr.09-10-0211794/0206172

⁶ Aptarta Kongrese ir priimta 2001 m. gegužės 30 d., 2-ojo posėdžio metu (žr.Doc.CG (8) 4 rekomendacijos projektas, pristatė referentai L.Roppe ir O.Masters

institucijoms būtų suteikiami pilni ir išskirtiniai įgaliojimai ir kad jų negali panaikinti ir apriboti kita centrinės ar regioninės valdžios institucija.

Dėl vietos valdžios institucijų finansinių išteklių (kuriuos numato Europos vietos savivaldos chartijos 9 straipsnis) pasisakė, kad teigiamai žiūri į Vyriausybės žingsnio pripažinti vietos savivaldybių skolą ir parengs įstatymo projektą, ir kad LSA bendradarbiaus su Vyriausybe ir Seimu. Tačiau Kongresas išreiškė susirūpinimą dėl ribotų pajamų, surenkamų Lietuvoje vietos mokesčiams, kurių dydį gali nustatyti vietos valdžios institucijos, ir vyraujančio vaidmens, tenkančio pervedimams bei mokesčiams (*hare taxes*), o ne saviems ištekliams; mokesčių, kuriuos rinkti įpareigotos vietos valdžios institucijos, santykinio neproduktyvumo; fakto, kad kartais vietos valdžios institucijoms paskiriami nauji uždaviniai, nesant reikiamų išteklių jiems įgyvendinti; nacionalinių ekonominių problemų sąlygotų pasekmių vietos biudžetams, net jeigu šios pasekmės susijusios su kitų tarptautinių organizacijų – Europos Sąjungos ar Tarptautinio Valiutos fondo-nustatytais apribojimais.

Be to, Kongresas rekomendavo, jog vadovaujantis Europos vietos savivaldos chartijos 4.6,5 ir 9.6 straipsniais, būtų reguliariai konsultuojamasi su LSA dėl vietos valdžios institucijų interesų ir įgaliojimų; būtų tinkamai konsultuojamasi su vietos bendruomenėmis, ypač tada, kai siūlomi pakeitimai, susiję su dabartine teritorine administracine struktūra.

Kongresas pasisakė ir dėl vietos valdžios institucijų veiklos administracinės priežiūros (kurią reglamentuoja Europos vietos savivaldos chartijos 8 straipsnis). Tai reiškia, kad visa kontrolė, vykdoma centrinės ar regioninės valdžios, turėtų būti vykdoma taip, kad būtų užtikrinta, jog kontroliuojančios valdžios institucijos intervencija būtų proporcinga ginamam interesui; Vyriausybės atstovams vykdant kontrolę, pirmenybė būtų teikiama motyvuotoms rekomendacijoms ir reikalavimas, bei skundų nagrinėjimui teisme, o ne priežiūrai, siekiant suspenduoti vietinės valdžios nutarimų vykdymą. Taip pat, savivaldybės kontrolieriaus praktikoje neturėtų tapti centrinės valdžios įrankiu vykdyti netiesioginę finansinę kontrolę *a priori* dėl savivaldybės sprendimų tikslingumo.

Kongresas pasisakė dėl vietos valdžios institucijų teisės į teisminę apsaugą, kurią numato Europos vietos savivaldos chartijos 11 straipsnis⁷.

Svarbus LR Konstitucinio teismo priimtas nutarimas „Dėl LR 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2000 m. gruodžio 19 d. redakcija), Lietuvos respublikos savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių tvirtinimo 2001, 2002 ir 2003 metams įstatymo ir Lietuvos respublikos žemės ūkio

⁷ Ten pat.

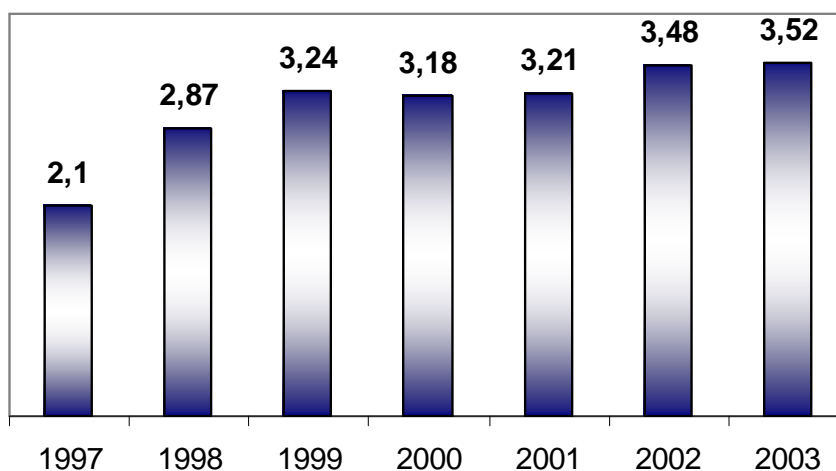
ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 16 straipsnio atitikties Lietuvos respublikos konstitucijai“⁸. Konstitucinis teismas 3 punkte pripažino, kad Lietuvos Respublikos 2001 metų

valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymas (2000 m. gruodžio 19 d. redakcija) ta apimtimi, kuria asignavimai savivaldybėms perduotoms valstybinėms funkcijoms vykdyti nėra atskirai nurodyti, prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 120 straipsnio 2 daliai. Šis nutarimas davė akstiną savivaldybėms gintis nuo centrinės valdžios, kai deleguojamos funkcijos nuleidžiamos iš viršaus, tačiau lėšų tam neskiriama.

Įstatymais patvirtinti savivaldybių biudžetai (milijardais litų).

2 grafikas

**Įstatymais patvirtinti savivaldybių biudžetai
(milijardais Lt)**

3.2. LSA suvažiavimų veikla

2005 metais LSA šventė savo dešimties metų steigimo sukaktį. Kokius svarbiausius žingsnius savo veiklos planuose įgyvendino LSA vadovybė mena LSA metraščiai.

⁸ LR Konstitucinio Teismo nutarimas, Žin., 2002-01-18, Nr. 5-186.

I Steigiamasis suvažiavimas

(įvyko 1995 metų birželio 22 dieną)

Šiame suvažiavime, remiantis įstatymu „Dėl savivaldybių asociacijos pagrindinių nuostatų“, buvo įsteigta LSA, patvirtinti įstatai, išrinkta taryba. Pirmuoju LSA prezidentu buvo išrinktas Vilniaus miesto meras Alis Vidūnas. Lietuvoje ką tik buvo praėję trys mėnesiai po savivaldybių tarybų rinkimų. Rinkimuose daugumą mandatų gavo konservatoriai ir krikščionys demokratai. 1995 metais valdymo sistemoje atsirado apskritys – pradžioje su iš centro skiriamais valdytojais, vėliau – viršininkais. Apskritys turėjo perimti didžiąją dalį ministerijų funkcijų, bet jų negavo, o demokratinių organų – savivaldybių - funkcijas susiaurino. Tuo metu pradėjo galioti 1994 metų liepos 7 dieną priimtas Vietos savivaldos įstatymas.

Svarbiausi suvažiavimo priimti dokumentai:

- nutarimas dėl LSA steigimo;
- rezoliucija dėl savivaldos reformos ir gyventojų interesų apsaugos;
- pareiškimas dėl savivaldybių veiklos suvaržymo;
- pareiškimas dėl savivaldybių finansinės padėties (1995 metais pradžioje Vyriausybės nepriemoka savivaldybėms buvo 195 mln. Lt, o metų viduryje jau siekė 306 mln. Lt);
- kreipimasis į užsienio šalių savivaldybių asociacijos dėl bendradarbiavimo su naujai įsteigta LSA.

II suvažiavimas

(įvyko 1996 metų kovo 29 dieną)

LSA prezidentas - Alis Vidūnas. Nuo steigiamojo LSA suvažiavimo praėję 9 mėnesiai, pusmetis nuo LSA oficialios įregistravimo datos. Praėjo metai, kai teisėmis ir pareigomis savivaldybės dalijasi su įsteigtomis apskritimis. 1996 metų lapkričio 14 dieną išėjo pirmasis „Savivaldybių žinių“ numeris. Šiuo metu vyko debatai su Vyriausybe. Finansų ministerija nekreipė dėmesio į LSA argumentus ir, Vyriausybei pritarus, Seimui pateikė su LSA nesuderintą savo parengtą Biudžeto įstatymo projektą. Savivaldybės buvo nušalintos nuo turto ir žemės valdymo. Seimas ir Vyriausybė priimamais teisės aktais didino socialines išmokas, bet savivaldybėms tam reikiamo finansavimo neskyrė. Dėl varganų savivaldybių biudžetų didėjo skolos energetikams, vėlavo atlyginimai biudžetinių įstaigų darbuotojams, stigo pinigų išmokėti Vyriausybės numatytas pašalpas gyventojams, išlaikyti švietimo, sveikatos apsaugos, kultūros

įstaigas. Siekta Vietos savivaldos įstatymo papildymo, kad įstatymai ir kiti teisės aktai, susiję su savivaldybių veikla, privaloma tvarka būtų suderinti su LSA.

Priimtas Suvažiavimo dokumentas – pareiškimas dėl finansinės būklės, kuriame konstatuota, kad, negaudamos numatytų lėšų, savivaldybės pateko į katastrofišką padėtį.

III suvažiavimas

(1997 metų birželio 13 dieną)

LSA prezidento pareigas laikinai ėjo Saulius Nefas. Tai buvo naujos savivaldybių tarybų kadencijos pradžia. Rinkimai į savivaldybių tarybas buvo įvykę 1997 metų kovo 23 dieną ir daugumą gavo dešinėsios spektro dalies partijos. To meto savivaldybėse dirbo daugiau kaip 7 tūkst. valdininkų. Išrinkta beveik 1,5 tūkst. politikų.

1997 metų vasarą priimtas Savivaldybių biudžeto pajamų nustatymo metodikos įstatymas. 1997 metų rudenį LSA, finansų ir valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministrai pasirašė bendrą derybų protokolą dėl rodiklių, lemiančių savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą, nustatymo. Derybų protokole savivaldybėms buvo numatyta skirti 31,6 proc. valstybės biudžeto.

LSA atsiradimas paskatino savivaldybių tarptautinius ryšius ir sėkmingai panaudojama užsienio savivaldybių asociacijų parama. Per 1995-1996 metus LSA įrodinėjo, polemizavo su LDDP dauguma Seime ir Vyriausybėje, kad nebūtų siauriamos savivaldybių teisės, kad būtų sprendžiami finansų ir biudžeto, nuosavybės, žemės valdymo, savivaldybių funkcijų neapibrėžtumo klausimai. Vietos savivaldos įstatyme atsirado labai svarbus įrašas, kad teisės aktai, susiję su savivalda, derinami su LSA. 1997 metai – šilumos ūkio decentralizavimo pradžia. LSA pasiekė, kad būtų reformuota energetikos ūkis. Reformos esmė-energetikos ūkio įmonių, priklausančių miestų ūkio infrastruktūrai, perdavimas savivaldybių nuosavybėn.

Svarbiausi suvažiavimo priimti dokumentai:

- nutarimas dėl lošimo namų legalizavimo;
- nutarimas dėl LSA veiklos prioritetų;
- LSA prezidentu išrinktas Vilniaus miesto meras Rolandas Paksas.

IV Suvažiavimas

(1998 metų spalio 30 dieną)

Lietuvoje praėję pusantrų metų po savivaldybių rinkimų (įvykusių 1997 metų kovo 19 d.). Dėl krizės Rusijoje tvyrojo finansinė įtampa. LSA laikantis griežtos pozicijos, suvažiavimo išvakarėse įvyko susitikimas su centrinės valdžios atstovais, kurio metu buvo aptartos savivaldybių finansavimo problemos ir ieškota būdų, kaip sumažinti įtampą tarp centrinės valdžios ir savivaldybių. Tuo metu visuomenės apklausos rodė, kad pasitikėjimas savivaldybėmis auga.

Kaip ir anksčiau, didžiausias rūpestis buvo savivaldybių biudžetų formavimas ir sunkios derybos dėl jo. Nebuvo valstybės perduotų savivaldybėms funkcijų sąrašo bei jo perdavimo principų. Tai komplikavo LSA ir centrinių institucijų derybų procesą, nustatant savivaldybių ir valstybės biudžetų dalis nacionaliniame biudžete, taip pat derinant teisės aktų projektus. LSA siekė sudaryti trišalę Seimo, Vyriausybės ir LSA derybų komisiją, kuri spręstų valstybės funkcijų perdavimo savivaldybėms ir savivaldybių biudžeto formavimo klausimus. LSA įsijungė į tarptautinių projektų dalyvių sąrašą, plėtė ryšius su Skandinavijos šalimis. Buvo įdiegtas elektroninis ryšys tarp savivaldybių, sukurti LSA puslapiai internete.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- nutarimas dėl savivaldybių biudžetų;
- nutarimas dėl geresnio viešojo administravimo sutvarkymo vietos savivaldos srityje;
- nutarimas dėl savarankiškos savivaldybių policijos sukūrimo;
- kreipimasis į Seimą ir Vyriausybę dėl žemės valdymo ir disponavimo ja.

V Suvažiavimas

(1999 metų spalio 22 dieną)

LSA prezidentas iki 1999 metų birželio 22 dienos buvo Rolandas Paksas. Jam tapus premjeru, LSA prezidentu buvo patvirtintas Alytaus miesto meras D. Kurtinaitis. Vyko vyriausybių kaita. Lietuvos Respublikos Seimas (1995 m. gegužės 25 d.) ratifikavo Europos vietos savivaldos chartiją, kurios 9 straipsnyje nurodyta, kad savivaldos organų finansiniai ištekliai turi būti proporcingi numatytiems išsipareigojimams. Nors 1998 metais sunkiai buvo pasirašytas trišalis derybų protokolas, bet 1999 metais pasirodė, kad jis beveik nevykdomas. 1999 metų pabaigoje įsteigtos 5 naujos savivaldybės : Elektrėnų, Kalvarijos, Kazlų Rūdos, Pagėgių ir Rietavo.

LSA pajudino žemės nuomos ir valdymo klausimą. Buvo pritarta įuostymo projektui dėl teisės nuomoti ir valdyti ne žemės ūkio paskirties žemę suteikimo savivaldybėms.

LSA teikė pasiūlymus, kad būtų įteisintas kuo palankesnis savivaldybėms Pajamų nustatymo metodikos įstatymas. LSA aktyviai dalyvavo rengiant Vietos savivaldos įstatymo projektą. Asociacija dar kartą pareiškė principinę nuostatą, kad statybos planavimo ir priežiūros funkcijos turi būti gražintos savivaldybėms. LSA dalyvavo tarptautiniuose projektuose: užbaigtas 1998 m. pradėtas projektas „Viešojo administravimo reforma regionų ir savivaldybių plėtrai“, kuris buvo finansuojamas iš Europos Sąjungos PHARE lėšų.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- nutarimas dėl nuolat funkcionuojančių derybų tarp LSA ir centrinių valstybės valdymo institucijų struktūros;
- kreipimasis į Seimą ir Vyriausybę dėl savivaldybių biudžetų.

VI Suvažiavimas

(2000 metų gegužės 19 dieną)

LSA prezidentu išrinktas Ignalinos metas Bronis Ropė. Tai suvažiavimas išrinkus naujos kadencijos savivaldybių tarybas (rinkimai įvyko 2000 m. kovo 19 d.). Į LSA priimtos naujai įsteigtos 5 savivaldybės, ir nuo šiol suvažiavimo po LSA skėčiu – 60 savivaldybių.

2000-ieji LSA įsimintini kaip išskirtiniai kovos už savivaldybių biudžetus metai. Savivaldybių finansinė padėtis po 1999 metų buvo ypač pablogėjusi. 2000 metų kovo 3 dieną LSA pakartotinai kreipėsi į Vyriausybę dėl 1999 metų savivaldybių negautų planuotų pajamų problemos ir kad negautos pajamos būtų pripažintos valstybės vidaus skola. Valstybė to nepripažino. LSA rengėsi bylinėtis su Vyriausybe dėl savivaldybių pažeistų finansinių teisių ir padarytos žalos atlyginimo. 2000 metų rugpjūtis – garsios 398 savivaldybių bylos su Vyriausybe pradžia. Metų pabaigoje LSA peržengė Europos Tarybos būstinės Strasbūre slenkstį, ir Europa sužinojo apie LSA ginčą su valstybe. Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių kongresas iš esmės pritarė LSA nuostatomis dėl savivaldos teisių pažeidimo Lietuvoje. LSA pagaliau pasiekė, kad interesų derinimui 2000 m. birželio 2 dieną buvo įteisinta Vyriausybės ir LSA dvišalė komisija, kuri realiai veikti pradėjo tik kitų metų rudenį. 2000 metų spalio mėnesį priimta nauja Vietos savivaldos įstatymo redakcija. Viena iš naujesnių LSA tarptautinių ryšių veiklos sričių - regioninės politikos formavimas Lietuvoje. LSA dalyvavo kuriant Regioninės plėtros įstatymą, siuntė savo atstovus į Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių kongresą.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- nutarimas dėl 2000 metų savivaldybių biudžetų.
- Kreipimasis į Seimą dėl Vietos savivaldos įstatymo naujos redakcijos projekto.

VII Suvažiavimas

(2001 metų birželio 19 dieną)

Kai 2000 metais savivaldybės kreipėsi į teismą dėl Vyriausybės neteisėtais veiksmais padarytos žalos atlyginimo ir pažeistų teisių gynimo, centrinė valdžia iš pradžių į tai žiūrėjo skeptiškai. Tačiau kai Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių kongresas Strasbūre pritarė LSA keliamiems reikalavimams, tuomet centrinė valdžia ėmė derėtis su LSA. LSA ir centrinės valdžios santykiai įgavo naują kokybę. 2001 metų gegužės 30 dieną Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių kongresas Strasbūre svarstė Lietuvos vietos ir regionų demokratijos būklę ir vėliau pateikė rekomendaciją Lietuvai dėl demokratijos plėtros. Tai buvo svarus „europietiškas“ indėlis į Lietuvos savivaldos plėtrą.

Sunkios LSA derybos dėl 2000-2001 metų savivaldybių biudžetų davė rezultatus - apie 150 mln. papildomų lėšų. 2001 metų vasario mėnesį Vyriausybė pagaliau pripažino, kad 1997-2000 m. savivaldybių biudžetams perduota lėšų dalis (valstybės funkcijoms atlikti) būtų laikoma valstybės skola. LSA savo veikloje išskyrė du strateginius tikslus : įvesti vietinius mokesčius ir iš Valstybės investicijų programos gauti paramą savivaldybių investiciniams projektams finansuoti. Ant LSA pečių gulė švietimo ir sveikatos reformos problemos. LSA kėlė Vyriausybės atstovų apskrityse veiklos problemas ir siūlė patikslinti šių atstovų įgaliojimus, kad jie atitiktų Konstitucijai.

Pagaliau LSA pasiekė tarptautinį pripažinimą: nuo 2001 metų tapo visateise didžiausios Europos ir pasaulio savivaldos institucijoms atstovaujančios organizacijos nare.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- nutarimas dėl paraiškos tapti Europos savivaldybių ir regionų tarybos (CEMR) bei Tarptautinės savivaldybių sąjungos (IULA) nare;
- kreipimasis į Seimą ir Vyriausybę dėl apskričių valdymo reformos;

- rezoliucija dėl savivaldybių biudžetams 1997-2000 metų neperduotos valstybės biudžeto lėšų dalies pripažinimo valstybės vidaus skola ir jos padengimo įstatymo projekto.

VIII Suvažiavimas

(2002 metų birželio 12 dieną)

2002 metų sausio 17 dieną buvo paskelbtas teismo sprendimas dėl 39 savivaldybių bylos ir pripažinta, kad valstybė savivaldybėms skolinga. Seime priimta Konstitucijos pataisa dėl savivaldybių tarybų kadencijos prailginimo nuo 3 iki 4 metų. Šis suvažiavimas vyko Seimo rūmuose, ir tai buvo vertinama kaip vietos ir centrinės valdžių suartėjimas. Vertinant pagal visuomenės nuomonių apklausas pagal pasitikėjimą valdžios institucijomis buvo 7, Vyriausybė -11, Seimas -12 vietoje.

LSA siekė kardinalios savivaldybių finansų reformos, pateikė Vietinių mokesčių koncepcijos metmenis. Problema buvo Kelių priežiūros ir plėtros programos finansavimo lėšų paskirstymas savivaldybėms ir savivaldybių skolinimosi limitai. Nuo 2002 metų sausio 1 dienos įvedus valstybės lėšomis finansuojamą moksleivio krepšelį, LSA siekė, kad savivaldybėms būtų leista iki 15 proc. krepšelio lėšų perskirstyti pačioms. Nuo 2002 metų balandžio mėnesio LSA pasiekė, kad kai kurios su žemės ūkio veikla susijusios funkcijos iš apskričių buvo perduotos savivaldybėms, tačiau daliai savivaldybių perimtoms funkcijoms vykdyti trūko lėšų. 2002 metų gruodžio 24 dieną priimtas Konstitucinio Teismo nutarimas dėl savivaldos sistemos kaip antikonstitucinės vykdomos veiklos pristabdė LSA veiklą. Tuo tarpu per 2001-2002 metų tarptautinių ryšių ir programų srityje įvykdyta arba vykdoma 10 tarptautinių projektų, užmegzti tvirti ryšiai su europinėmis struktūromis.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- nutarimas dėl 1997 – 2000 metų savivaldybių biudžetų padidėjusių išlaidų kompensavimo;
- nutarimas dėl tiesioginių merų rinkimų;
- nutarimas dėl savivaldybių biudžetų 2001 metų negautų prognozuotų pajamų kompensavimo ir skolinimosi limitų padidinimo;
- kreipimasis į Seimą ir Vyriausybę dėl regionų raidos.

IX Suvažiavimas

(2003 metų gegužės 30 dieną)

Po ilgiausiai poste (3 metai) išbuvusio LSA prezidento B.Ropės šiame suvažiavime LSA prezidentu išrinktas Ričardas Malinauskas. Įprastą savivaldybių darbą sutrikdė, daug neapibrėžtumo sukėlė 2002 metų gruodžio 24 dienos Konstitucinio Teismo nutarimas ir po 2003 metų vasario 25 dienos įsigaliojusi nauja vietos savivaldos sistema.

Po ilgų derybų su Vyriausybe, ginčų Vilniaus administraciniame teisme ir Valstybės kontrolėje savivaldybėms per trejus metus buvo numatyta kompensuoti ne tik 1997 – 2000 metus negautas 200 mln. litų prognozuotas pajamas, bet ir daugiau negu 30 mln. litų 1997 - 2000 metų valstybinėms (priskirtoms savivaldybėms) funkcijoms atlikti ir padidėjusioms išlaidoms kompensuoti neperduotą lėšų dalį. Stiprėjant šalies ekonomikai, LSA lengviau pavyko apginti savivaldybių finansines teises. Palyginti su pirminiu Finansų ministerijos projektu, po atkaklių derybų 2003 metų savivaldybių biudžetai padidėjo 46,6 mln. litų. LSA teko įgyvendinti neplanuotą ir nenorimą vietos savivaldos reformą, atsiradusią po 2002 metų gruodžio 24 dienos Konstitucinio Teismo nutarimo. Tų pačių metų sausio 8 dieną LSA taryba priėmė nutarimą su pasiūlymais Seimui, ką daryti, kad savivaldybių tarybose nekiltų sumaišties pavojus. Sausio 28 dieną Seimas skubos tvarka priėmė Vietos savivaldos įstatymo pataisas, o į LSA siūlymus neatsižvelgta.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- nutarimai “Dėl tolesnio funkcijų decentralizavimo ir Europos vietos savivaldos chartijos nuostatų įgyvendinimo”, “Dėl efektyvaus Europos Sąjungos struktūrinės paramos įsisavinimo”.

X Suvažiavimas

(2004 metų gegužės 20 dieną)

Tai pirmasis LSA suvažiavimas, kai Lietuva tapo visateise Europos Sąjungos nare. Vieningai pripažįstama, kad savivalda sustiprėjo, nutilo kalbos apie savivaldos bankrotą. Dėl Vietos savivaldos įstatymų pakeitimų 2003 metais iš tarybų turėjo pasitraukti 64 Seimo nariai, o po 2004 metų vasario 11 dienos Konstitucinio Teismo sprendimo iš savivaldybių išėjo apie 300 tarybos narių – savivaldybėms pavaldžių įmonių ir įstaigų vadovų. Aktyviausių tarybos narių pašalinimas kurį laiką susilpnino daugelio tarybų veiklą.

LSA valdyba ir taryba daug dėmesio skyrė optimaliam vietos savivaldos modeliui parengti. 2003 metų gruodžio 4 dieną LSA taryba priėmė nutarimą dėl naujo vietos savivaldos modelio nuostatų. Pagrindinės nuostatos: taryba dalį savo funkcijų gali pavesti tarybos sudarytai kolegijai, meras yra savivaldybės vadovas, kolegijos pirmininkas bei vykdomoji institucija, nuo 2007 metų meras renkamas tiesiogiai. Daug dėmesio skirta stiprinti savivaldybių finansinę padėtį. 2003 metų rugsėjo 10 dieną LSA prezidento R. Malinausko derybose su Finansų ministre Dalia Grybauskaite buvo rasti kai kurie konkretūs sprendimai, savivaldybėms išsiderėta 60 mln. litų. 2003 metų gruodžio 29 dieną vykusioje Vyriausybės ir LSA dvišalės komisijos posėdyje nepavyko susiderėti dėl vietos mokesčių įvedimo koncepcijos. LSA stiprino tarptautinius ryšius. 2003 metų rugsėjo 11 dieną valdyba nutarė siųsti LSA atstovą dirbti Briuselyje. 2004 metų kovo 10 dieną LSA valdyba patvirtino kandidatų į ES Regionų komitetą sąrašą.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- kreipimasis dėl tolesnės vietos savivaldos raidos. Jame siūloma Seimui įteisinti, kad meras yra tarybos pirmininkas ir vykdomoji institucija, kad taryba dalį funkcijų gali perduoti kolegijai, kad meras renkamas tiesiogiai;
- kreipimasis dėl kai kurių funkcijų perdavimo savivaldybėms;
- kreipimasis dėl vietos savivaldos mokesčio įvedimo.

XI suvažiavimas

(2005 metų gegužės 24 dieną)

Šis suvažiavimas – jubiliejinis, skirtas 10 metų LSA įkūrimo sukakčiai paminėti. Suvažiavimas perrinko vieną viceprezidentą, priėmė naujos redakcijos įstatus, priėmė kreipimąsi į Seimą „Dėl savivaldybių tarybų rinkimų datos“, patvirtino LSA 2005 metų finansinę sąmatą bei nario mokesčio planą 2005 metams.

Keturiems tarybos posėdžiams, vykusiems 2005 metais parengti 22 klausimai.

Svarbiausi jų:

- dėl savivaldybės mero statuso bei savivaldybių tarybų rinkimų;
- bendradarbiavimo perspektyvų telekomunikacijų plėtros srityje;
- dėl kompensavimo už moksleivių pavežimą tvarkos pakeitimo;
- dėl euro įvedimo;
- dėl savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo;
- dėl savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos koncepcijos;

- dėl LSA nario mokesčio padidinimo.

2005 metų lapkričio 10 dieną LSA valdybos posėdyje patvirtino LSA apdovanojimų nuostatus. Apdovanojimų tikslas yra pagerbti fizinius ir juridinius asmenis, nusipelnčius Lietuvos savivaldai, jos plėtrai ir stiprinimui. Fiziniams asmenims skiriamas LSA apdovanojimas „Auksinės krivulės riteris“, juridiniams asmenims – LSA apdovanojimas „Auksinės krivulės laureatas“. Kasmet jau tradicija tapęs renginys, kurio metu įteikiami apdovanojimai, skatina pasitempti visas savivaldybes ir siekti savo darbu kolegų įvertinimo.

XII suvažiavimas

(2006 metų birželio 2 dieną)

XII-asis suvažiavimas priėmė kreipimąsi į Seimą ir Vyriausybę „Dėl Europos Sąjungos struktūrinės paramos skirstymo 2007-2013 metais“, „Dėl vietos savivaldos atmintinos dienos įteisinimo“, patvirtino naujos redakcijos LSA suvažiavimo darbo reglamentą, priėmė nutarimus „Dėl vietos savivaldos modelio“, „Dėl LSA nario mokesčio didinimo“, „Dėl LSA paramos fondo steigimo“, patvirtino 2005 metų finansinę ataskaitą bei 2006 metų finansinę sąmatą.

Svarbiausi suvažiavimo dokumentai:

- dėl 2007 metų savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projekto;
- dėl nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo;
- dėl kreipimosi į Lietuvos Respublikos Prezidentą.

XIII suvažiavimas

(2007 metų gegužės 18 dieną)

Į LSA suvažiavimą atvyko ir suvažiavimo darbe dalyvavo 137 atstovai iš 59 savivaldybių. Suvažiavimas patvirtino 2006 metų finansinę ataskaitą, balansą ir veiklą pagal 2007 metų sausio 1 dienos duomenis, pakeitė 4.19 LSA įstatų punktą: Lietuvos savivaldybių asociacijos įstatų, patvirtintų 2005 metų gegužės 24 dieną. Jame nurodyta, kad valdybą sudaro apskričių savivaldybių (regionų) merų atstovai, išrinkti apskrities merų pasitarime, Asociacijos prezidentas ir viceprezidentai, taip pat sostinės ir savivaldybių, kuriose gyvena daugiau **kaip 100 tūkst. gyventojų**, merai, jeigu jie neišrinkti Asociacijos prezidentu, viceprezidentu arba apskrities savivaldybių (regiono) merų atstovu.

LSA prezidentas akcentavo apie svarbų vietos savivaldos raidai dokumentą – patvirtinta Vidinės savivaldybių decentralizacijos koncepcija. Joje nustatyti vietos savivaldos sistemos tobulinimosi tikslai, funkcijų perdavimo seniūnams ir seniūnijoms etapai, pagrindinės kryptys. Seniūnijoms siekiama suteikti daugiau finansinio savarankiškumo, akcentuojamas bendruomenės narių skatinimas dalyvauti tvarkant viešuosius bendruomenės reikalus.

Nuo pat narystės Europos Sąjungos pradžios LSA aktyviai bendradarbiauja su valstybėmis institucijomis rengiant Europos Sąjungos paramos įsisavinimo programas, skirstant Europos Sąjungos fondų paramą, rengia mokymus savivaldybių tarnautojams, nuosekliai stiprina bendradarbiavimo ryšius ir su kitų valstybių savivaldos organizacijomis.

2007-2013 metai yra naujojo Europos Sąjungos biudžetinio laikotarpio – finansinės perspektyvos pradžia. Lietuva turės galimybes pasinaudoti gerokai didesne ES parama įvairiose srityse. Labai svarbu užtikrinti, kad būsimų programų turinys, finansuojamos sritys, kiti reikalavimai atitiktų savivaldos interesus – būtų aiškūs, lengvai suprantami, skirti aktualioms šiandienos problemoms spręsti. Siekdama šių tikslų LSA išitraukė į būsimų Europos Sąjungos bendradarbiavimo abipus sienos – Europos teritorinio bendradarbiavimo ir Europos kaimynystės politikos programų rengimą.

3.3. LSA įsteigtos viešosios įstaigos

LSA savo veiklai vystyti įsteigė kelias viešąsias įstaigas. Tai savaitraštis „Savivaldybių žinios“ ir mokymo ir konsultavimo centras.

Savaitraštis „Savivaldybių žinios“

Informacinę funkciją atlieka LSA leidžiamas savaitraštis „Savivaldybių žinios“. Įstaiga įkurta 1999 metais. Šiame savaitraštyje – vieninteliame šalyje leidinyje, kuriame spausdinamos merų, tarybų narių, savivaldybių tarnautojų mintys, skelbiamos savivaldybių veiklos apžvalgos, bendruomenių aktualijos. Pirmas „Savivaldybės žinių“ numeris išėjo 1996 metų lapkričio 14 dieną. Leidinio auditorija –savivaldybių tarybų nariai, tarnautojai, seniūnijų darbuotojai, įstaigų vadovai, bendruomenių aktyvistai, ministerijų, įvairių asociacijų darbuotojai.

Mokymo ir konsultavimo centras

Mokymo ir konsultavimo centras įkurtas 2001 metais.

Misija – tapti institucija, kuri būtų pajėgi suteikti techninę, kūrybinę, inovacinę, mokslinę, verslo pagalbą savivaldybėms ir veiksmingai prisidėtų prie Lietuvos Respublikos ekonominės – socialinės plėtros.

Tikslai – teikti savivaldybėms nebrangias ir geros kokybės mokymo ir konsultavimo paslaugas.

Veikla – nuo įsteigimo rengia dėstytojus ir konsultantus, dalyvauja tarptautiniuose projektuose. Organizuoja seminarus: „Lektorių rengimas“, „ES istorija ir institucijos“, „Lobizmas ES“, „Tarptautinių projektų rengimas“, „Strateginis planavimas“, „Veiksmingas šilumos teikimo modelis“, „E valdymas savivaldybėse“, „Viešieji pirkimai“, „Struktūriniai fondai“ ir kt.

3.4. LSA narystė

Nuo 2001 metų LSA yra Europos savivaldybių ir regionų tarybos narė.

Europos savivaldybių ir regionų taryba - CEMR (toliau – CEMR.)(angl. - Council of European Municipalities and Regions, pranc. - Conseil des Communes et Regions d'Europe) buvo įkurta 1951 m. Ženevoje. Organizacijos įkūrimo iniciatoriai buvo Europos savivaldybių merai. Vėliau CEMR veiklos sritis išsiplėtė, įtraukdama ir Europos regionus, o pati organizacija tapo Europos savivaldybių ir regionų taryba.

Šiuo metu CEMR yra didžiausia savivaldos ir regionų interesus atstovaujanti organizacija Europoje. CEMR jungia daugiau nei 30 šalių nacionalines miestų, savivaldybių ir regionų asociacijas, kurios atstovauja per 100 000 regioninių ir vietos savivaldos institucijų Europoje.

LSA aktyviai dirba su “Twinning” (miestų - dvynių) koordinatorių tinklu, užimtumo ir socialinių reikalų komitetu, aplinkosaugos komitetu, ELAN (savivaldos atstovų Briuselyje grupė), kt.

CEMR veikia kaip informacijos mainų forumas, siekia užtikrinti tinkamą regionų ir vietos valdžios interesų atstovavimą Europos Sąjungos politiniuose procesuose bei sukurti lobizmo kanalus konsultacijoms su Europos Sąjungos institucijomis. Europos Sąjungos lygmenyje CEMR siekia panašių teisinių garantijų, kokias nacionalinės asociacijos jau turi savo šalyse.

Su Europos Sąjungos teisės aktais ir politikos formavimu dirba komitetai bei darbo grupės (aplinkosaugos, transporto, miestų - dvynių, sanglaudos politikos, užimtumo ir kt.) atitinkantys adekvačių Europos Komisijos (EK) generalinių direktoratų sritis. Šie CEMR padaliniai, sudaryti iš nacionalinių ekspertų bei vietos politikų, suformuoja bendras pozicijas, kurios pateikiamos Europos Komisijai bei Europos Parlamentui.

CEMR aktyviai dirba su Europos Parlamentu, dalyvauja Europos Parlamento posėdžiuose, teikia pasiūlymus dėl teisės aktų pakeitimų pranešėjams komitetuose. Vykdydama lobistinę veiklą dėl atitinkamo teisės akto CEMR parengia standartines lobistines pozicijas ir siunčia nacionalinėms savivaldos asociacijoms ir ELAN grupei, kad šie siektų įtakoti nacionalinius europarlamentarus. Lygiagrečiai rengiami CEMR darbo grupių ekspertų susitikimai su Europos Parlamento paskirtais pranešėjais.

CEMR institucijos:

CEMR **prezidentą** ir **viceprezidentus** 3 metų laikotarpiui renka Politinis komitetas. Politinis komitetas sudaromas nacionalinio politinio atstovavimo principu. Šiuo metu į Politinį komitetą nuo LSA deleguoti:

- G.Gegužinskas (Pasvalio rajono meras),
- G.Paviržis (Vilniaus miesto vicemeras).

Pakaitiniai nariai:

- A.Vaišnora (Kazlų Rūdos meras),
- A.Abramavičius (Zarasų rajono savivaldybės meras).

Vykdomasis biuras

Tai vykdomoji CEMR institucija, priimanti sprendimus tarp Politinio komiteto posėdžių. Renkasi du kartus metuose.

Delegatų asamblėja

Pagrindinė CEMR institucija, renkanti CEMR prezidentą, Politinį ir Vykdomąjį komitetus. Šaukiama kas treji metai.

CEMR turi du sekretoriatus – Paryžiuje ir Briuselyje (apie 20 žmonių). Generalinis sekretorius - Jeremy Smith. CEMR veikla vyksta darbo grupėse.

CEMR yra pasaulinės organizacijos "Vieningi miestai ir savivaldybės" Europinis padalinys.

CEMR biudžetas siekia apie 2,5 mln eurų. Didžiąją jo dalį sudaro nacionalinių asociacijų mokamas nario mokestis. Likusią dalį (apie 15%) sudaro Europos Komisijos subsidija.

Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių kongresas

Lietuvos Respublikos delegacija Europos vietos ir regionų valdžios kongrese yra sudaroma remiantis Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 metų kovo 9 dienos nutarimu Nr. 275 patvirtinta Lietuvos Respublikos atstovų skyrimo į Europos vietos ir regionų valdžios kongresą tvarka.⁹

Lietuvos Respublikos atstovais ir jų pakaitiniais į Europos vietos ir regionų valdžios kongresą skiriami: į Vietos valdžios rūmus – savivaldybių merai; į Regionų valdžios rūmus – regionų plėtros tarybų nariai, kurie yra ir savivaldybių tarybų nariai.

Du atstovus ir jų pakaitinius į Vietos valdžios rūmus skiria Lietuvos savivaldybių asociacija. Du atstovus ir jų pakaitinius į Regionų valdžios rūmus skiria Ministras Pirmininkas Vidaus reikalų ministerijos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos teikimu.

Lietuvos Respublikos delegacijos sudėtį, jos vadovą ir sekretorių potvarkiu tvirtina Ministras Pirmininkas, atsižvelgdamas į Lietuvos savivaldybių asociacijos siūlymus dėl delegacijos vadovo ir sekretoriaus kandidatūrų.

⁹ Žin., 2001, Nr. 22-737

Lietuvos Respublikos atstovai ir jų pakaitiniai į Europos vietos ir regionų valdžios kongresą skiriami atsižvelgiant į subalansuoto atstovavimo Lietuvos regionams, savivaldybėms ir politinėms partijoms vietos ir regionų valdžios institucijose principus. Taip pat paisoma proporcingo moterų ir vyrų pasiskirstymo Lietuvos Respublikos vietos ir regionų valdžios institucijose principo.

Dabartinė Lietuvos Respublikos delegacijos Europos vietos ir regionų valdžios kongrese sudėtis patvirtinta 2007 metų gegužės 5 dienos Ministro Pirmininko potvarkiu „Dėl Lietuvos Respublikos delegacijos į Europos vietos ir regionų valdžios kongresą sudėties“.

Europos Tarybos Vietos ir regionų valdžių **kongresas** – ET VRVK (angl. CLRAE - The Congress of Local and Regional Authorities, pranc. *Le Congrès de pouvoirs locaux et régionaux*) yra Europos Tarybos konsultacinė institucija.

Europos vietos ir regionų valdžių kongresas (EVRVK) yra konsultacinis Europos Tarybos organas, atstovaujantis vietos ir regionų valdžioms. Kongrese dirba 41 Europos Tarybos valstybės narės vietos ir regionų valdžių atstovai.

Pagrindinis Kongreso **tikslas** - stiprinti vietos ir regionų demokratines struktūras, jų veiksmingumą bei tarpregioninį bendradarbiavimą Europoje. Kuriant efektyvią vietos ir regionų valdžių sistemą, akcentuojamas ypatingas dėmesys ir pagalba naujoms valstybėms.

Kongresą sudaro dveji rūmai: Vietos valdžių rūmai ir Regiono valdžių rūmai.

Kongreso plenariniai posėdžiai vyksta vieną kartą per metus Europos Tarybos rūmuose Strasbūre.

Kongreso darbą tarp sesijų užtikrina iš visų valstybių narių delegacijų atstovų sudarytas Nuolatinis komitetas.

Kongreso darbas vyksta keturiuose komitetuose:

- Institucinis komitetas, kurio pagrindinis uždavinys yra stebėti vietos ir regionų demokratijos Europoje raidą;

- Kultūros ir švietimo komitetas, nagrinėjantis žiniasklaidos, jaunimo, sporto ir komunikacijos problematiką;
- Tvarios plėtros komitetas, nagrinėjantis aplinkosaugos problemas, teritorinio bei miestų planavimo klausimus;
- Socialinės sanglaudos komitetas, sprendžiantis užimtumo, pilietinio ugdymo, tarpnacionalinių santykių, sveikatos apsaugos, moterų ir vyrų lygybės klausimus.

Ypač svarbių klausimų sprendimui Kongresas sudaro darbo grupes.

Šiuo metu veikia šios darbo grupės:

- Regionų komiteto ir Kongreso kontaktinė grupė;
- Ad hoc darbo grupė "Regionai ir teisėkūros įgaliojimai";
- Nepriklausomų ekspertų grupė Europos savivaldos chartijos klausimais;
- Ad hoc darbo grupė "Pietryčių Europos vietos ir regionų išrinktieji atstovai";

LSA iniciatyva, aktyviai bendradarbiaujant su Europos Tarybos struktūromis, 2000 metais į Lietuvą atvyko Europos Tarybos ekspertai, kurie atliko tyrimą kaip mūsų šalyje yra įgyvendinamos Europos vietos savivaldos chartijos nuostatos. Remiantis šio tyrimo išvadomis 2001 metų birželio mėn. EVRVK patvirtino rekomendacijas "Dėl Lietuvos vietos ir regionų demokratijos". Kadangi Lietuva yra ratifikavusi Europos vietos savivaldos chartiją, Lietuvos centrinė valdžia privalo laikytis šių rekomendacijų, o LSA dalyvauja dokumente numatytų nuostatų įgyvendinimo priežiūros procese.

IV. LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS LYGINAMIEJI ASPEKTAI

Pažvelgus lyginamuoju aspektu į LSA veiklą, galime išvelgti ir kaimyninių Baltijos šalių - Latvijos ir Estijos panašių struktūrų panašumus ir skirtumus. Šiuo metu Lietuvos savivaldybių asociacija aktyviai bendradarbiauja su kaimyninių šalių savivaldos asociacijomis, savivaldybėmis, kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis. Narystės ES išvakarėse, 2004 metų balandžio 28 dieną Vilniuje Lietuvos, Estijos, Latvijos ir Lenkijos savivaldos organizacijų - Lietuvos savivaldybių asociacijos, Estijos miestų asociacijos, Estijos savivaldybių asociacijos, Latvijos vietos ir regionų valdžių sąjungos ir Lenkijos miestų sąjungos vadovai pasirašė bendrą deklaraciją, kurioje įsipareigojo plėtoti savivaldos bendradarbiavimą Baltijos jūros regione.

4.1. Estijos savivaldybių asociacija

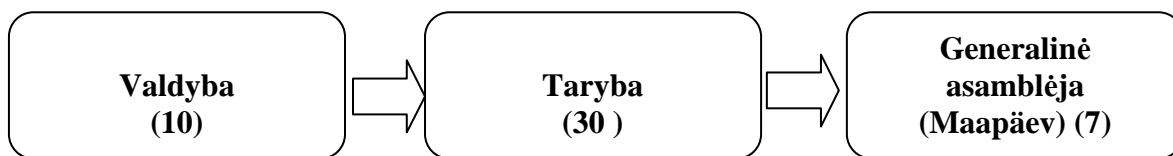
Estijos savivaldybių asociacija (toliau-ESA) įsikūrė 1921 metų lapkričio 20 dieną. Asociacija veikė iki 1940 metų, atsikūrė 1993 metais. 2008 metais jungia 156 nares-savivaldybes.

ESA juridinis statusas – ne pelno siekianti asociacija, vienijanti Estijos Respublikos savivaldybes. Pagrindiniai veiklos tikslai iš principo nesiskiria nuo LSA veiklos tikslų.

Asociacijos veiklos **tikslai** - siekti Estijos Respublikos Konstitucijoje ir įstatymuose nustatyto savivaldybių savarankiškumo atstovaujant bendriesiems Asociacijos narių interesams valstybės valdžios ir valdymo institucijose, bendradarbiaujant su užsienio valstybių savivaldybių ir kitomis tarptautinėmis organizacijomis, įgyvendinant Estijoje Europos vietos savivaldos Chartijos nuostatas ir vykdant atskiras asociacijos programas. Pagrindinis skirtumas, kad LSA įkurta pagal įstatymą, o ESA - tipinė nevyriausybinė organizacija, į kurios valdymo struktūrą deleguojami savivaldybių merai ar vicemerai.

Pagrindinis ESA tikslas – aktyvinti vietinę valdžią, atstovauti vietos valdžiai įvairiuose lygmenyje, reprezentuoti savivaldybes – nares ir ginti jų interesus.

Struktūra

2 pav. Estijos savivaldybių asociacijos struktūra

Valdybą (iš 10 narių) sudaro 1 meras, 2 vicemerai, 7 nariai išrinkti Generalinėje asamblėjoje. Valdyba renkasi ne mažiau kaip 7 kartus per kalendorinius metus.

Tarybą sudaro 30 narių. Po 2 narius iš vienos apygardos.

Generalinė asamblėja (Maapäev) – aukščiausias valdymo organas, kuris renkasi mažiausiai 1 kartą per metus. Generalinės asamblėjos funkcijos:

- 1) priima sprendimus, susijusius su savivaldos klausimais;
- 2) pritaria Asociacijos ilgalaikiam veiklos planui;
- 3) pritaria Asociacijos įstatams ir jų pataisymams;
- 4) deleguoja pirmininką ir 2 atstovus (vicemerus) ir kitus narius į valdybą;
- 5) sprendžia dėl Asociacijos nario mokesčio ir kt.

Administracinį darbą atlieka **Biuras**. Šiuo metu biure dirba 7 samdomi etatiniai darbuotojai, kurių pagrindinis tikslas organizuoti ESA veiklą.

2005 metų spalio 5 dieną ESA pirmoji iš Baltijos respublikos šalių įkūrė Briuselyje savo atstovybę. Atstovybės pagrindinis tikslas – teigiamai reprezentuoti apie ESA veiklą, informuoti apie įvykius, atstovauti ESA. ESA atstovas Briuselyje nuolat organizuoja seminarus, konferencijas, susitikimus informuodamas apie Europos Sąjungos programas, vykdyti bendrus vietinius ir regioninius projektus, koordinuoti Estijos narių veiklą ES Regiono komitete ir kt. Šis ESA sprendimas buvo teisingas, kadangi atstovas Briuselyje ėmė plačiau pristatinėti Estijos savivaldybių veiklą, problemas, vykdyti bendrus europinius projektus.

ESA bendradarbiauja su vietos savivaldybėmis ir užsienio šalių savivaldybių asociacijomis. Tai Lietuva, Latvija, Norvegija, Švedija, Suomija, Danija, Ukraina, Moldova ir kt.

Estijoje be šios asociacijos yra dar keletas asociacijų, kurios vienaip ar kitaip atstovauja savivaldybėms. ESA su jomis glaudžiai bendradarbiauja. Tai Estijos miestų

asociacija (2006 m. sausio 1 d. vienijo 33 Estijos miestus, įsikūrė 1920 m. rugsėjo 19 d.), Estijos vietinės ir regioninės plėtros agentūra.

4.2.Latvijos savivaldybių asociacija

Panagrinėkime kaip veikia Latvijos savivaldybių asociacija. Iš latvių kalbos - „Latvijas Pašvaldību savienība“ (toliau - LPS). Įdomiai susiklosčiusi LPS įsikūrimo istorija. LPS įsikūrė 1991 metų gruodžio 15 dieną, skirtingai nuo Lietuvos ir Estijos savivaldybių asociacijų, nepažymi, kad buvo panašių struktūrų prieš karą. Į šią asociaciją įeina vietinės ir regioninės valdžios, kurios apima penkias savivaldybių grupes. Tai kaimiškasias savivaldybes, miestų, susijungusias savivaldybes, apygardų ir didžiųjų miestų savivaldybes:

- 7 didieji miestai;
- 53 miestai;
- 26 apygardos;
- 408 rajoninės savivaldybės iš 432 esančių;
- 34 apjungtos savivaldybės iš 35.

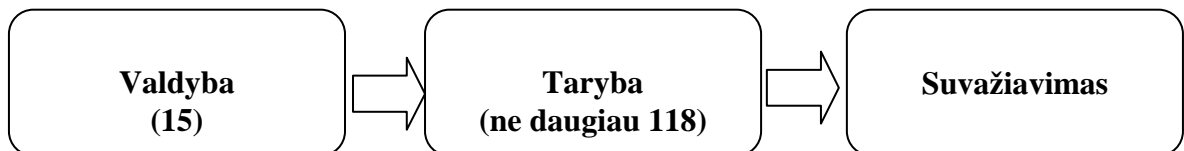
Asociacijos tikslai nesiskiria nuo kitų savivaldybių asociacijų. Pagrindiniai jų:

- vystyti Latvijos savivaldybių plėtrą;
- spręsti savivaldybių problemas;
- atstovauti vietos valdžios interesams.

Uždaviniai:

- Teikia informaciją savivaldybėms apie Asociacijos nagrinėjamus klausimus;
- Atstovauja bendriesiems narių interesams valstybės valdžios ir valdymo bei kitose institucijose;
- Atstovauja bendriesiems narių interesams užsienio valstybių vietos savivaldos ir kitose tarptautinėse organizacijose, padeda savivaldybėms bendradarbiauti su užsienio partneriais;

- Organizuoja Latvijos savivaldybių asociacijos tarybos narių mokymą ir bendradarbiauja su savivaldybėmis organizuojant savivaldybių valstybės tarnautojų įvadinį ir tęstinį mokymą ir kt.

3 pav. Latvijos savivaldybių asociacijos struktūra

LPS Valdyba organizuoja darbą tarp LPS ir Suvažiavimo. Ne daugiau kaip 15 narių renkami į Valdybą: pirmininkas, 5 pirmininko atstovai, visi komitetų pirmininkai ir kiti tarybos nariai. Suvažiavimas yra aukščiausias valdymo organas. Suvažiavime privalo dalyvauti visų savivaldybių merai arba deleguotas atstovas. Taryboje dalyvauja ne daugiau 118 savivaldybių atstovų, kurie yra deleguoti.

Į Tarybą deleguojama tokiu principu:

- iš Rygos miesto tarybos- 7 nariai;
- iš Latvijos didžiųjų miestų deleguoti – 6 nariai;
- iš savivaldybių – 26 nariai;
- iš kaimiškųjų savivaldybių – 26 nariai;
- iš miestų savivaldybių – 26 nariai;
- iš susijungusių savivaldybių – 26 nariai.

Nuo seno Lietuvos ir Latvijos pavienės savivaldybės tarpusavyje bendradarbiavo. Tai paskatino Lietuvos savivaldybių asociaciją (LSA) ir Latvijos savivaldybių asociaciją (LPS) atnaujinti bendradarbiavimo išsipareigojimus. 2006 metų birželio 8 dieną LSA direktorius

Vytautas Kvietkauskas ir LPS pirmininkas A. Jaunsleinis pasirašė ketinimų protokolą dėl dvišalio bendradarbiavimo plėtos.

LPS taip pat turi biurą, kuriame dirba 25 konsultantai, techniniai darbuotojai, žurnalo redakciją (2 žmonės), mokymo konsultavimo centrą (2 žmonės).

Latvijos savivaldybių asociacija vykdo įvairius projektus. Jie susiję su LPS narių kompetencijos kėlimu, tinklalapio sukūrimu ir jo priežiūra. Taip pat vykdytas projektas, skirtas pagerinti santykius tarp piliečių ir vietos valdžios, bendradarbiavimo plėtra tarp Latvijos ir Suomijos savivaldybių. LPS darbo kokybės tobulinimas bendradarbiaujant su Norvegijos savivaldybių asociacija. Stojimo į Europos Sąjungą metu vyko projektas, kurio partnerėmis buvo Estijos, Lietuvos ir Lenkijos savivaldybių asociacijos.

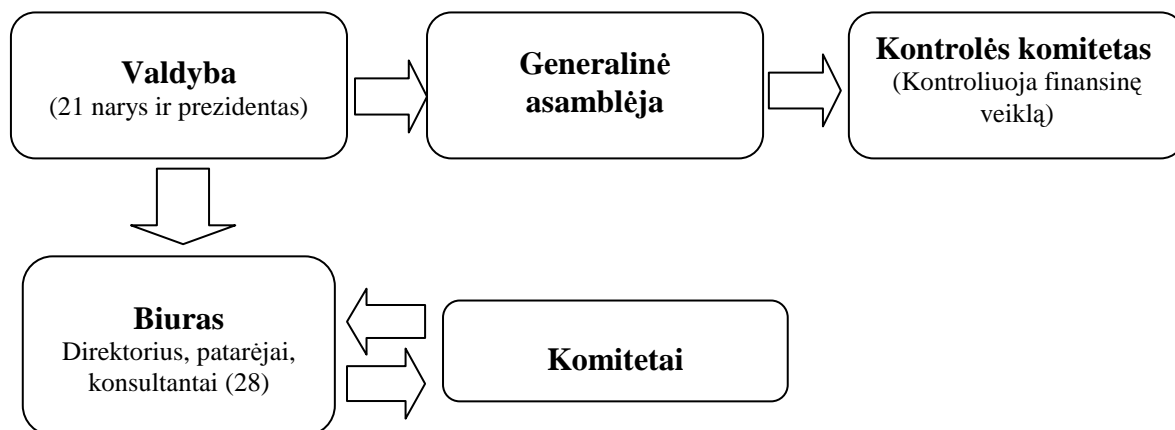
4.3. Lenkijos miestų asociacija

Įdomi situacija susidariusi Lenkijos Respublikoje. Čia yra susikūrusios kelios panašių tikslų siekiančios asociacijos. Tai Lenkijos savivaldybių asociacija, Lenkijos miestų asociacija ir Lenkijos kaimiškųjų savivaldybių sąjunga. Manoma, kad keletas asociacijų, kurių veikla itin panaši, neduoda naudos savo veikla bei įneša nesusipratimų, „nesveikos“ konkurencijos ir nesusikalbėjimo su centrine valdžia. Šiuo atveju centrinė valdžia turi kviešti į susirinkimus ar svarstant priimamus teisinius aktus 3 organizacijų atstovus, kurių nuomonė ne visada sutampa.

Norėčiau aptarti Lenkijos miestų asociacijos struktūrą ir veiklą, kadangi mūsų LSA yra pasirašiusi su ja bendradarbiavimo sutartį.

Lenkijos miestų asociacija turi didelę veiklos patirtį. 1917 -1939 m. – tai laikotarpis, kuomet ypač jautėsi ekonominis ir kultūrinis miestų pakylėjimas. Organizacija organizavo mokymus, siuntė informaciją apie miestų administravimą. Po II Didžiojo Pasaulinio karo organizacijos veikla buvo uždrausta. Jos veikla buvo atkurta tik 1990 metų 27 dieną esant pirmiesiems laisvai išrinktai vietos valdžiai. 1991 metų sausį įvyko asociacijos struktūros atkūrimo kongresas Poznanėje. 2003 metų pavasarį asociacijos nariais buvo 265 miesteliai ir miestai.

Struktūrą sudaro Generalinė asamblėja, Valdyba su Prezidentu ir Kontrolės komitetas. Valdybą sudaro 21 narys. Taip pat yra komitetų: švietimo, finansų, savivaldybių vadybos, Europos integracijos, kultūros, socialinis, turizmo, mažų miestelių, būsto, Konstitucijos įgyvendinimo ir kt.

4 pav. Lenkijos miestų asociacijos struktūra

Visą veiklą vykdo ir organizuoja Biuras, kuriame dirba 28 darbuotojai. Ypatingas dėmesys yra skiriama priimamų įstatymų lobinimui ir lėšų iš Europos Sąjungos pritraukimui.

Šiuo metu tarptautinis bendradarbiavimas vyksta tik apsikeičiant abipusiais vizitais. Užsienio šalių delegacijos atvyksta į Lietuvą, o LSA organizuojamos pažintinės išvykos ir dalyvavimas konferencijose vietos savivaldos klausimais.

LSA vykdydama įvairius vietinius ir tarptautinius projektus 2002-2004 metais bendradarbiavo su daugeliu užsienio organizacijų ir atstovybių Lietuvoje. 1 ir 2 lentelėse matome kokią veiklą vykdė LSA ir kas buvo partneriais bei rėmėjais.

1 lentelė

Nr.	Projektas	Veikla, sritis	Partneriai
1.	Lietuvos vietos ir regioninės savivaldos ir demokratijos stiprinimas stojimo į ES procese	LSA valdybos narių stažuotė Briuselyje	Šiaurės šalių ministrų taryba
2.	ES teisės aktų, turinčių tiesioginį/netiesioginį poveikį savivaldybėms duomenų bazė	Europos teisės aktų turinčių poveikį savivaldybėms duomenų bazės sukūrimas ir atnaujinimas	Danijos URM

2 lentelė

Nr.	Projektas	Veikla, sritis	Partneriai
1.	Integracija į ES vietos valdžios lygmeniu	Konsultacinių paslaugų teikimas Lietuvos savivaldai. LSA konsultacinio centro stiprinimas. Danijos konsultanto regioninio vystymo klausimais patalpinimas LSA	Danijos URM
2.	Skatinti aktyvų Baltijos šalių savivaldos dalyvavimą ES plėtros procese	Narystės ES pasekmių savivaldai studija	Atviros Visuomenės institutas (Vengrija), Latvijos, Estijos asociacijos
3.	Lietuvos savivaldybių stiprinimas per konsultavimo paslaugas	Mokymai ir konsultacijos Lietuvos savivaldybėms: strateginis planavimas, projektų ruošimas, lobizmas ES institucijose. Projektų aprašymai Seminarų skaidrės	Olandijos sav. asociacija
4.	Stiprinti Baltijos šalių savivaldybių asociacijų bendradarbiavimą	Sukurti nuolatinio bendradarbiavimo procedūras tarp Estijos, Lietuvos, Latvijos savivaldybes atstovaujančių organizacijų	Latvijos, Estijos savivaldybių asociacijos, Šiaurės Ministrų Tarybos informacijos biuras
5.	Stiprinti LSA įvaizdį ir pajėgumus	Sukurta kompiuterinė duomenų bazė savivaldybių finansiniams rodikliams	Švedijos savivaldybių asociacija (SALA), SIDA
6.	Stiprinti Lietuvos savivaldybių pajėgumus ES plėtros procese	Parama Konsultaciniam centrui prie LSA. Parama LSA atstovaujant Lietuvos savivaldos interesus ES lygmenyje	Norvegijos savivaldybių asociacija
7.	LSA interneto portalo sukūrimas	LSA interneto svetainės išplėtimas iki portalo www.savivaldybes.lt	Atviros Lietuvos fondas
8.	Stiprinti LSA įvaizdį	Metinis LSA biuletenis	Švedijos

	ir pajėgumus		saviv.asociacija (SALA), SIDA
9.	Lietuvos savivaldos gebėjimų stiprinimas per konsultavimo paslaugas	Mokymai Lietuvos savivaldybėms	Suomijos Vidaus reikalų ministerija, Suomijos savivaldybių asociacija

4.4. Savivaldybių kontrolierių asociacija

Savivaldybių kontrolierių asociacija įkurta 1998 m. spalio 13 d. steigiamajame susirinkime Kaune, kuriame tuomet dalyvavo 46 Lietuvos savivaldybių kontrolieriai. Pirmuoju Savivaldybių kontrolierių asociacijos vadovu buvo išrinktas Utenos rajono savivaldybės kontrolierius Algimantas Demenius.

Savivaldybių kontrolierių asociacija – tai savarankiška ir savanoriška, nesiekianti pelno visuomeninė organizacija, sprendžianti savivaldybių kontrolierių (savivaldybių kontrolierių tarnybų) bendrąsias problemas, teikianti savo nariams paslaugas, koordinuojanti narių pagrindines funkcijas ir uždavinius, kryptingą veiklą, atstovaujanti savo narių bendriesiems interesams valstybės valdžios ir valdymo institucijose, užsienio valstybių ir kitose tarptautinėse organizacijose, formuojanti Savivaldybių kontrolierių asociacijos veiklos strategiją, stiprinanti vietos savivaldos finansinių išteklių naudojimo kontrolę, turto valdymo kontrolę ir užtikrinanti tinkamas savivaldybių audito funkcijas.

Savivaldybių kontrolierių asociacijos tikslas yra suvienyti savivaldybių kontrolierius ir savivaldybių kontrolierių tarnybas, tinkamai atstovauti savo nariams ir ginti jų interesus, siekti savivaldybių kontrolierių savarankiškumo ir nepriklausomumo, nustatytų teisės aktuose, sudaryti sąlygas organizacijos nariams kelti kvalifikaciją, gilinti žinias ir praktinius įgūdžius įgyvendinant audito funkcijas savivaldybėse.

Šiuo metu **Savivaldybių kontrolierių asociacija** jungia visų 60 Lietuvos savivaldybių kontrolierius. Savivaldybių kontrolierių asociacijos prezidentas yra Šiaulių miesto savivaldybės kontrolierius Arvydas Ušeckas. Šios asociacijos valdybos pirmininkas – Palangos miesto savivaldybės kontrolierė Elena Kuznecova. Savivaldybių kontrolierių asociacijos Valdybą sudaro 10 savivaldybių kontrolierių iš kiekvienos apskrities po vieną. Savivaldybių kontrolierių asociacijos Valdybos nariai aktyviai dalyvauja įvairioje veikloje: svarsto aktualius

klausimus, rengia seminarus, pranešimus. Savivaldybių kontrolierių asociacijoje įkurti ir dirba penki komitetai, kurie sprendžia audito išorinės peržiūros, teisės, mokymo metodikų organizavimo, rengimo, viešųjų ryšių problemas. SKA administracijos direktorė – Aušra Kedienė.

Savivaldybių kontrolierių asociacija vykdydama savo veiklą:

- organizavo virš 100 atestuotų vidaus auditorių paruošimą, rengia savivaldybių kontrolierių tarnybų valstybės tarnautojų tęstinio mokymo seminarus, savo nariams ruošia metodines rekomendacijas darbo organizavimo ir audito atlikimo klausimais;
- atstovauja Savivaldybių kontrolierių asociacijos narius valstybės, savivaldybių institucijose, sprendžia savo narių bendrąsias problemas, susijusias su narių tiesiogine veikla ir darbo organizavimu;
- deleguoja savo atstovus į valstybės ir savivaldybių institucijų sudarytas darbo grupes teisės aktų projektų, reglamentuojančių savivaldos, viešojo administravimo, kontrolės ir audito sistemos tobulinimą pasiūlymams parengti. Dalyvauja bendruose Lietuvos ir užsienio valstybių institucijų projektuose;
- reguliariai praveda Savivaldybių kontrolierių asociacijos narių pasitarimus, kurių metu nagrinėja savo veiklos tobulinimo, Valstybinio audito reikalavimų įgyvendinimo, sukauptos naujos patirties diegimo ir kitas temas;
- bendradarbiauja su valstybės ir savivaldybių institucijomis, kitomis asociacijomis, užsienio partneriais;
- kaupia ir sistemina informaciją apie savivaldybių kontrolierių, Savivaldybių kontrolierių tarnybų veiklą, jų organizacinę struktūrą, darbuotojų kvalifikaciją ir valstybės institucijų pageidavimu teikia joms reikalingą informaciją, pasiūlymus.

Struktūrą sudaro: visuotinis susirinkimas, valdyba, revizorius, prezidentas, komitetai, administracija.

Komitetai

Kolegialūs organai sudaryti Asociacijos Valdybos, sprendžia pagal Valdybos patvirtintą reglamentą tikslus, uždavinius.

1. Audito ir teisės komitetas sprendžia išorės finansinio ir veiklos audito kokybės įvertinimą bei sprendžia savivaldos teisės klausimus
2. Mokymo ir metodikos komitetas sprendžia savivaldybių kontrolierių kvalifikacijos kėlimo klausimus bei sprendžia SKA aprūpinimą metodine medžiaga

3. Viešųjų ryšių komitetas sprendžia viešuosius ryšius su valstybės ir savivaldos institucijomis.

Pagal Savivaldybių kontrolierių asociacijos įstatų 7.1. straipsnį Asociacijos nariais gali būti Lietuvos Respublikos teritorinių administracinių vienetų – savivaldybių - savivaldybių kontrolieriai, savivaldybių kontrolierių tarnybos. Įdomus nario mokesčio rinkimo išsprendimas – nario mokesčių sumoka kiekvieno savivaldybių kontrolieriaus atstovaujama savivaldybės administracija. Šioje vietoje kyla klausimas: jeigu į asociaciją įstoja fiziniai asmenys, atstovaujantys savo atskirą savivaldybę, tai kaip reikėtų derinti vietos savivaldos ir asociacijų įstatymą? Matome, kad Savivaldybių kontrolierių asociacija užima tarpinę vietą tarp kontrolierių atstovaujančią instituciją, t.y. primena profsąjungą, kuri rūpinasi savo narių kvalifikacijos kėlimu bei darbo sąlygomis. Tačiau susimokėdama nario mokesčių iš kiekvienos savivaldybės biudžeto, tampa priklausoma nuo savivaldybių.

4.5. Lietuvos seniūnų asociacija

Lietuvoje yra 60 savivaldybių. Savivaldybėse yra 550 seniūnijų – savivaldybių administracijų struktūriniai – teritoriniai padaliniai – filialai. Didžiausia savivaldybė yra sostinės Vilniaus miesto (virš 540 tūkst. gyventojų ir 21 seniūnija), o mažiausia – Neringos savivaldybė (2700 gyventojų, 2 seniūnijos).

Lietuvos savivaldybių seniūnų asociacija (LSSA) užregistruota 2001 m. birželio 22 dieną. Asociacijos nariai yra 442 seniūnai. Asociacija yra juridinio asmens teises turinti ne pelno organizacija.

Asociacijos misija – spręsti savo narių bendrąsias problemas, atstovauti narių bendruosius interesus, koordinuoti narių kryptingą veiklą patirties dalijimuisi, kvalifikacijos kėlimui bei teisėtai gynybai, stiprinti vietos savivaldą.

Vykdoma tokia veikla:

- koordinuoja ir skatina bendradarbiavimą tarp Lietuvos seniūnijų,
- teikia seniūnams konsultacijas,
- juos atstovauja ir gina;
- stiprina vietos valdžios, verslo sektoriaus ir nevyriausybinų organizacijų savitarpio supratimą ir partnerystę,
- skatina aktyvų piliečių dalyvavimą vietos valdžios institucijoms priimant sprendimus,
- stiprina bendruomeninio judėjimo plėtrą;

- teisės aktų nustatyta tvarka teikia pasiūlymus ir dalyvauja rengiant bei svarstant įstatymus ir kitų teisės aktų projektus susijusius su seniūniju, bendruomenių veikla;
- organizuoja seniūnų mokymą;
- bendradarbiauja su organizacijomis, atstovaujančiomis kitų subjektų bendriems interesams.

Aukščiausioji asociacijos atstovaujamoji institucija yra asociacijos narių suvažiavimas. Suvažiavime seniūnus atstovauja delegatai pagal turimas kvotas. Suvažiavimas tvirtina ir keičia asociacijos įstatus, renka dviejų metų kadencijai Prezidentą, viceprezidentus, revizorių bei asociacijos atstovus savivaldybėse. Suvažiavimas nustato ir keičia asociacijos narių įnašų ir mokesčių dydį bei mokėjimo tvarką. Tarp suvažiavimų asociacijai vadovauja Valdyba. Valdybą sudaro asociacijos prezidentas ir 10 viceprezidentų. Prezidentas koordinuoja asociacijos veiklą, atstovauja asociaciją LSA, LR Seime, Vyriausybėje, Prezidentūroje, NVO bei užsienio valstybių savivaldybių ir tarptautinėse vietos savivaldos organizacijose, NVO.

Lyginant šias tris asociacijas – LSA, LKA ir LSSA galime teigti, kad šios organizacijos nėra tolygios ir jeigu visos rūpinasi savo narių kvalifikacijos ir kompetencijos kėlimu, tai LSA atstovaudama apjungia visų veiklą ir turi didesnę autoritetą.

LSA statusą reglamentuoja steigimo įstatymas, dvišalės sutarties pasirašymas, savo atstovo delegavimas į Briuselį, LSA konsultantų ir narių delegavimas ir darbas įvairiuose Seimo komitetuose, regioninėse komisijose, tarptautinėse struktūrose.

Šiandieninė Lietuvos savivaldybių asociacija - organizacija, vienijanti visas 60 savivaldybių, sprendžianti savo narių - savivaldybių - bendrąsias problemas, atstovaujanti savo narių bendriesiems interesams valstybės valdžios ir valdymo ir valdymo institucijose, užsienio valstybių savivaldybių ir kitose tarptautinėse organizacijose, formuojanti Asociacijos narių veiklos strategiją, stiprinanti vietos savivaldą. Tai, kad šiandien Lietuvoje yra tik viena, visoms savivaldybėms atstovaujanti bendra Asociacija - didelis privalumas, kurį vertina ir tarptautinės organizacijos.

IŠVADOS

1. Lietuvos savivaldybių asociacijos įsteigimas remiantis LR Seimo patvirtinu įstatymu – tai svarbus žingsnis į savivaldybių kaip vietos valdžios teisių atstovavimą.
2. Ypatingai svarbus LSA tolesnei veiklai ir savivaldybių atstovavimui pasirašytas dvišalis bendradarbiavimas tarp LR Vyriausybės ir LSA, kuris lėmė abipusę naudą priimant svarbius sprendimus.
3. Tik susibūrus į LSA savivaldybės laimėjo bylą prieš Vyriausybę. Tai paskatino keisti LR administracinių bylų teisenos įstatymo 5 straipsnio 4 punktą, kuriame buvo įtraukta vietos savivaldos institucijos teisė kreiptis gynybos į teismą.
4. Strasbūro kongresui pritarus vietos valdžios institucijoms, kad turi būti suteikiami pilni ir išskirtiniai įgaliojimai ir, kad jų negali panaikinti ar apriboti kita centrinės ar regioninės valdžios institucija (ratifikuota Europos vietos savivaldos chartija) pakėlė LSA prestižą.
5. Vertinant teisinių aktų praktiką, reikėtų išskirti Konstitucinio teismo nutarimo “Dėl LR 2001 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo” išaiškinimą, kad ta apimtimi, kuria asignavimai savivaldybėms perduotoms valstybinėms funkcijoms vykdyti nėra atskirai nurodyta, prieštarauja LR Konstitucijos 120 str. 2 daliai.
6. LSA prezidentų ir biuro veikla sąlygojo savivaldybių, vyriausybės ir kitų socialinių partnerių pasitikėjimą bei bendradarbiavimo tradicijų vystymąsi.
7. LSA įsteigdama savo atstovybę Briuselyje pasiekė tikslą - kokybiškiau atstovauti Lietuvos vietos savivaldybėms ir greičiau gauti tiesioginę informaciją.

SANTRAUKA

Magistro darbe "Lietuvos savivaldybių asociacijos teisinės padėties pagrindai ir jų praktiniai bei lyginamieji aspektai" studentė supažindina su Lietuvos savivaldybių asociacijos steigimo fenomenu, priimtais teisės aktais bei LSA administracijos veikla. Apie LSA struktūrą ir veiklą iki šiol nėra išleista jokios tiriamosios medžiagos. Daugiausiai informacijos galime rasti kasavaitiniame žurnale "Savivaldybių žinios", kuriame daugiau pristatytos savivaldybių naujienos, problemos. Todėl šis darbas bus pirmuoju žingsniu tiriant įdomią bei aktyvią LSA veiklą.

Autorė savo darbe apžvelgia istorinius LSA kūrimosi faktus, palygina su panašių asociacijų veikla užsienyje bei Lietuvoje. Pirstato teisinėje praktikoje tapusias precedentais teises bylas, susijusias su savivaldybėmis arba LSA. Ypatinę statusą turinti LSA įsteigta ne pagal galiojančius asociacijos įstatymą, o pagal 1995 metų kovo 28 dienos Lietuvos Respublikos Seimo įstatymą Nr. I-833 "Dėl savivaldybių asociacijos pagrindinių nuostatų". Toks valdžios požiūris sustiprino vietos savivaldos atstovavimą ne tik regioninėje, bet ir centrinėje politikoje.

Didelį palaikymą Lietuvos savivaldybių asociacija gavo iš Europos vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso, įvykusio 2001 metų gegužės 31 dieną Strasbūre. Savo rekomendacijose Strasbūro kongresas pritarė vietos valdžios institucijoms, kad turi būti suteikiami pilni ir išskirtiniai įgaliojimai ir, kad jų negali panaikinti ar apriboti kita centrinės ar regioninės valdžios institucija (ratifikuota Europos vietos savivaldos chartija).

Visi faktai leidžia daryti išvadą, kad LSA steigimas buvo būtinas norint sustiprinti vietos valdžios darbą, lygiateisius santykius, atstovavimą ir bendradarbiavimą su Lietuvos centre valdžia, kuri ne visuomet įstatymiškai apsaugodavo ar apgindavo vietinę valdžią.

SUMMARY

In this master study “Lithuania association of local authorities juridical condition fundamentals and its practical and comparative aspects“ student presents a phenomenon of establishment of Lithuania municipality association (LMA), accredited law acts and an activity of LMA administration. So far there are no published any researching material about LMA structure. More information may be found on a weekly magazine “Savivaldybių žinios” which presents more news and problems of municipalities. Therefore this study is the first step in researching interesting and active LMA activity.

Study authoress reviews historical facts of LMA establishment, compares the activity of similar associations abroad. Moreover authoress presents lawsuits that became precedents in juridical practice which are related with municipalities or LMA. Special status worth LMA is established not according to legislation of associations, but according to legislation of Seimas of the Republic of Lithuania “Due to the main rules of municipalities association” (1995.03.28 No. I-833). Such attitude of the authorities strengthened representation of local self-government in region and central policy.

A huge support was granted to LMA from Europe local and region authority congress in Strasbourg in 2001 may 31. References of Strasbourg congress sustained local government institutions that full and exclusive authority must be given and this authority cannot be canceled or limited by central or region government institutions (validated Europe local authority charter). All these facts allows to conclude that establishment of LMA was necessary in strengthening the performance of local authority, also in strengthening equal relationships, representation and contribution to Lithuania central government which not always legally protected and defended local authority.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Teisės norminiai aktai

- 1.1. Biudžeto sandaros įstatymo aktuali redakcija (Žin., 1990, Nr. 24-596).
- 1.2. Lietuvos Respublikos Konstitucija (Žin., 1992, Nr. 33-1014).
- 1.3. Vietos savivaldos įstatymo aktuali redakcija (Žin., 1994, Nr. 55-1049).
- 1.4. Lietuvos Respublikos įstatymas „Dėl Lietuvos savivaldybių asociacijos pagrindinių nuostatų“ (Žin., 1995, Nr. I-833).
- 1.5. Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžeto pajamų nustatymo metodikos įstatymas Nr. VIII-385 (Žin., 1997, Nr. 69-1743).
- 1.6. Europos vietos savivaldos chartija (Žin., 1999, Nr. 82-2418).
- 1.7. Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymas (Žin., 1999, Nr. 13-308).
- 1.8. Lietuvos Respublikos Seimo statutas (Žin., 1999, Nr. 13-308).
- 1.9. Regioninės plėtros įstatymas (Žin., 2000, Nr. 66-1987).
- 1.10. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl savivaldybių steigimo, panaikinimo, jų teritorijų ribų bei centrų nustatymo ir keitimo“ (Žin., 2001, Nr. 56-1997).
- 1.11. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl Lietuvos Respublikos 2001 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžeto rodiklių patvirtinimo įstatymo“ (Žin., 2002, Nr. 5-186).
- 1.12. Laikino tiesioginio valdymo savivaldybės teritorijoje įstatymas (Žin., 2003, Nr. 57-2532).
- 1.13. Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo nutarimas „Dėl savivaldos atstovaujamojo ir vykdomojo institucijų kompetencijos“ (Žin., 2003, Nr. 19-828).

Poįstatyminiai aktai:

- 1.1.1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 728 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės darbo reglamento patvirtinimo“ (Žin., 1994, Nr. 63-1238).
- 1.1.2. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 289 „Dėl naujų savivaldybių steigimo ekonominio pagrindimo metodikos patvirtinimo“ (Žin., 2005, Nr. 36-1179).
- 1.1.3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 785 „Dėl Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų sistemos tobulinimo koncepcijos ir jos įgyvendinimo veiksmų plano patvirtinimo“ (Žin., 2003, Nr. 59-2679).
- 1.1.4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimas Nr. 345 „Dėl savivaldybių skolinimosi taisyklių“ (Žin., Nr. 47-1557).

- 1.1.5. Finansų ministerijos, valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos bendrų derybų savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiantiems rodikliams nustatyti protokolas, 1998 m. gruodžio 2 d.
- 1.1.6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos susitarimas „Dėl dvišalio bendradarbiavimo“, 2000 m. birželio 2 d.
- 1.1.7. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos papildomas susitarimas „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos 2000 m. birželio 2 d. susitarimu „Dėl dvišalio bendradarbiavimo“ patvirtintų Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalės komisijos nuostatų dalinio pakeitimo, 2002 m. balandžio 24 d.
- 1.1.8. Europos vietos ir regionų valdžios institucijų kongreso, 2001 05 31 „87-ta rekomendacija (2001)¹⁰ dėl vietos ir regionų demokratijos Lietuvoje.

2. Specialioji literatūra

- 2.1. ANDRUŠKEVIČIUS, A. Viešojo valdymo funkcijų vykdymo ir asmens bei vykdomosios valdžios santykių priskyrimas administracinei teisei // Teisė. 46. V., 2003, p.19-27
- 2.2. NORMANTAS, A. Savivaldybių rinkimų sistemos vystymasis Lietuvoje // Rinkimų teisė ir rinkimų sistema Vidurio ir Rytų Europoje. Berlynas. 1999, p. 73 - 80 .
- 2.3. NORMANTAS, A. Lietuvos konstitucinė teisė. Vadovėlis. Vilnius, 2002, 5-10 skyriai.
- 2.4. ŠILEIKIS, Egidijus. Alternatyvi konstitucinė teisė. Teisinės informacijos centras. Vilnius, 2003.
- 2.5. ŠILEIKIS, Egidijus. Konstitucinių įstatymų fenomenas// Justitia, 2001, Nr.4-5
- 2.6. ŠILEIKIS, Egidijus. Konstitucinė teisė // Lietuvos teisės pagrindai (autorių kolektyvas; koordinatorius J. Šatas). Leidykla: Justitia. Vilnius. 2004, p. 63–129.
- 2.7. ŠILEIKIS, Egidijus. Savivaldos teisė: aktualus aiškinimo ir įgyvendinimo klausimai // Teisė. Mokslo darbai. 2002, Nr. 42. P. 130-144.
- 2.8. ŠILEIKIS, Egidijus. Konstitucinės teisės klausimai, kazusai, užduotys. Leidykla: Teisinės informacijos centras. Vilnius, 2004.
- 2.9. VAIČAITIS, Vaidotas A. Konstitucinių įstatymų fenomenas. Teisinės informacijos centras Vilnius, 2004.
- 2.9. Lietuvos savivaldybių asociacija, veiklos ataskaita, 2002.

¹⁰ Aptarta Kongrese ir priimta 2001 m. gegužės 30 d., 2-ojo posėdžio metu (žr. Doc.CG (8) 4 rekomendacijos projektas, pristatė referentai L.Roppe ir O.Masters

2.10. Lietuvos savivaldybių asociacija ir vietos savivaldos plėtra, 2003.

2.11. Savivaldybių žinios, 2005, Nr.19 (316).

3. Praktinė medžiaga

3.1. Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarimas byloje Nr.25/01 „Dėl Lietuvos Respublikos 2001 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžeto finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo (2000 m. gruodžio 19 d. redakcija), Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių tvirtinimo 2001, 2002 metams įstatymo ir Lietuvos Respublikos žemės ūkio ekonominių santykių valstybinio reguliavimo įstatymo 16 straipsnio atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ (Žin.,2002, Nr. 5-186).

3.2. Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 18 d. nutartis.

3.3. Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002 m. sausio 17 d. sprendimas.

3.4. Lietuvos apeliacinio teismo Administracinių bylų skyriaus kolegijos 2000 m. rugsėjo 18 d. nutartis Nr.3-241/2000.

4. Interneto tinklalapiai

4.1. Lietuvos savivaldybių asociacijos tinklalapis www.lsa.lt.

4.2. Latvijos Respublikos Seimo tinklalapis www.saeima.lv.

4.3. Latvijos savivaldybių asociacijos tinklalapis www.lps.lv.

4.4. Lietuvos seniūnų asociacijos tinklalapis www.seniunai.lt.

4.5. Lietuvos savivaldybių kontrolierių asociacijos tinklalapis www.lsk.lt.

4.6. Estijos savivaldybių asociacijos tinklalapis www.emovl.ee.

4.7. Lenkijos miestų asociacijos tinklalapis <http://www.zmp.poznan.pl>.

4.8. Lenkijos savivaldybių asociacijos tinklalapis <http://www.zpp.pl>.

Alina Plistkova

PRIEDAI

1. Lietuvos savivaldybių asociacijos steigiamoji deklaracija, 1995 m. birželio 22 d.
2. Finansų ministerijos, valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijos ir Lietuvos savivaldybių asociacijos bendrų derybų savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiantiems rodikliams nustatyti, 1998 m. gruodžio 2 d.
3. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos susitarimas, 2000 m. birželio 2 d.
4. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalės komisijos nuostatai, 2000 m. birželio 2 d.
5. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos papildomas susitarimas, 2002 m. balandžio 24 d.
6. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos papildomas susitarimas, 2003 m. gruodžio 29 d.
7. Lietuvos apeliacinio teismo 2000 m. rugsėjo 18 d. nutartis Nr.3-241/2000.
8. Europos vietos ir regionų valdžios institucijų kongresas, 87-ta rekomendacija, 2001 m. gegužės 29-31 d.
9. Alytaus rajono savivaldybės prašymas dėl pažeistų teisių atstatymo, 2002 m. kovo 25 d. Nr.04-43-449.
10. Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarijos atsiliepimas į Alytaus rajono savivaldybės tarybos prašymą, 2002 m. gegužės 31 d.
11. Lietuvos Respublikos Finansų ministerijos raštas Nr.09-10-0211794 Vilniaus apygardos administraciniam teismui, 2002 m. gegužės 30 d.
12. Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegijos sprendimas Nr. I -916/2002, 2002 m. birželio 10 d.

**LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS
STEIGIAMOJI DEKLARACIJA**

1995 m. birželio 22 d.
Vilnius

Mes, Vilniaus, Alytaus, Birštono, Druskininkų, Kauno, Klaipėdos, Marijampolės, Palangos, Panevėžio, Šiaulių, Visagino miestų ir Akmenės, Alytaus, Anykščių, Biržų, Ignalinos, Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kaišiadorių, Kauno, Kėdainių, Kelmės, Kretingos, Kupiškio, Lazdijų, Marijampolės, Mažeikių, Molėtų, Panevėžio, Pasvalio, Plungės, Prienų, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Skuodo, Šakių, Šalčininkų, Šiaulių, Šilalės, Šilutės, Širvintų, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Trakų, Ukmergės, Utenos, Varėnos, Vilkaviškio, Vilniaus ir Zarasų rajonų savivaldybių Tarybų atstovai, turėdami mus išrinkusių Tarybų įgaliojimus ir 1995m. birželio 22 d. suvažiavę į sostinę Vilnių, remdamiesi Lietuvos Respublikos įstatymu "Dėl Lietuvos Savivaldybių Asociacijos pagrindinių nuostatų", steigiamo Lietuvos Savivaldybių Asociaciją.

Jaučiame didelę atsakomybę ir esame įsitikinę, kad tik bendros mūsų pastangos visose savivaldybėse leis mums įgyvendinti rinkiminius įsipareigojimus.

Dalindamiesi patirtimi ir padėdami vieni kitiems mes galime pasiekti, kad šiandieninės savivaldybės, nepaisant jų teisių ir galimybių apribojimo, taptų žmonėms gerumo ir vilties salelėmis.

Mes būsimė ta organizacija, kuri gins savivaldą ir sieks tikros savivaldos. Tai turi būti žmonių savivalda žmonėms.

Kaip ir dauguma Lietuvos žmonių, esame įsitikinę, kad tai yra kitokios, teisingesnės Lietuvos pagrindas.

Lietuvos savivaldybių asociacijos
prezidentas

Alis Vidūnas

**MINISTERIJOS, VALDYMO REFORMŲ IR SAVIVALDYBIŲ REIKALŲ
MINISTERIJOS IR LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS BENDRŲ DERYBŲ
SAVIVALDYBIŲ BIUDŽETŲ PAJAMŲ DYDĮ IR IŠLYGINIMĄ LEMIANTIEMS
RODIKLIAMS NUSTATYTI**

PROTOKOLAS

1998 m. gruodžio 2 d. Nr.
Vilnius

Remdamosi Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 15 straipsnio nuostatomis, Lietuvos Respublikos finansų ministerija, atstovaujama ministro Algirdo Šemetos, Lietuvos Respublikos valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerija, atstovaujama ministro Kęstučio Skrebio, ir Lietuvos savivaldybių asociacija, atstovaujama jos prezidento Rolando Pakso, 1998 m. gruodžio d. vykusių derybų metu susitarė:

1. Taikyti savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančius rodiklius, patvirtintus Lietuvos Respublikos 1997 m. lapkričio 25 d. įstatymu Nr. VIII-539, ir 2001 metais (atsižvelgiant į patobulintą Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymą).
2. 1999 metais savivaldybių reikmėms tenkinti, derinant su Lietuvos savivaldybių asociacija, iš kitų finansavimo šaltinių:
 - a) skirti 40 procentų privatizavimo lėšų, kurios bus gautos 1999 metais Vyriausybės patvirtintoms šalies programoms įgyvendinti (investiciniams projektams finansuoti);
 - b) pagrindiniam kapitalui įsigyti (kapitalo investicijoms ir gamtosaugos objektams, numatytiems Valstybės investicijų programoje) panaudoti iš valstybės vardu gaunamų užsienio paskolų lėšų - 84 mln. litų, Pasaulio banko teikiamą 20 mln. JAV dolerių paskolą ir iš kitų kredito garantijų lėšų - 386 mln. litų;
 - c) skirti 25 procentus lėšų iš Kelių fondo, įskaitant Kelių fondo rezervą miestų ir miestelių gatvėms tvarkyti.
3. 1999 metų I ketvirtį pateikti su Lietuvos savivaldybių asociacija suderintą, iš esmės patobulintą Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo ir papildymo įstatymo projektą Lietuvos Respublikos Seimui.

Finansų ministras

Algirdas Šemeta

Sveikatos apsaugos ministras,
laikinais pavaduojantis
Valdymo reformų ir savivaldybių
reikalų ministrą

Mindaugas Stankevičius

Lietuvos savivaldybių
asociacijos prezidentas

Rolandas Paksas

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR
LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS
SUSITARIMAS**

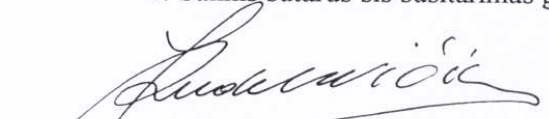
DĖL DVIŠALIO BENDRADARBIAVIMO

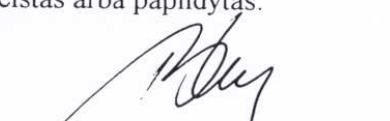
2000 m. birželio 2 d.

Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos savivaldybių asociacija
s u s i t a r i a:

1. Sudaryti dvišalę komisiją, kuri:
 - 1.1. derina Vyriausybės ir savivaldybių pozicijas aktualiais šalims klausimais;
 - 1.2. nagrinėja probleminius klausimus, kylančius dėl santykių tarp valstybės institucijų ir savivaldybių, kurių jos negali išspręsti be valstybės institucijų pagalbos;
 - 1.3. teikia nurodytais klausimais apsvarstytas išvadas Vyriausybei ar atitinkamai jos institucijai.
2. Patvirtinti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalės komisijos nuostatus, kuriais vadovaujantis komisija dirba (pridedama).
3. Savivaldybių biudžetų pajamų dydį ir išlyginimą lemiančių rodiklių derinimas bus atliekamas pagal Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 m. gegužės 23 d. nutarimu Nr. 578 patvirtintą tvarką.
4. Šalims sutarus šis susitarimas gali būti pakeistas arba papildytas.

Valdymo reformų ir savivaldybių
reikalų ministras
J. Rudalevičius

Lietuvos savivaldybių
asociacijos Prezidentas
B. Ropė

Patikslintas variantas pagal
Vyriausybės posėdyje 2000 m.
gegužės 31 d. pareikštas pastabas

PATVIRTINTA:
Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir
Lietuvos savivaldybių asociacijos
2000m. d. susitarimu

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS DVIŠALĖS KOMISIJOS NUOSTATAI

I. BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalė komisija (toliau - komisija) sudaryta šalių susitarimu savivaldybių probleminiams klausimams, kurių jos negali išspręsti be valstybės institucijų pagalbos, taip pat klausimams, kylantiems dėl santykių tarp valstybės institucijų ir savivaldybių, nagrinėti bei teikti nurodytais klausimais suderintas išvadas ir pasiūlymus Lietuvos Respublikos Vyriausybei ar atitinkamai jai atskaitingai institucijai nagrinėti ir (ar) spręsti.
2. Pagrindinis komisijos tikslas - interesų bei pozicijų tarp Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos (toliau - asociacija) derinimas.
3. Komisija savo veikloje vadovaujasi Lietuvos Respublikos Konstitucija, įstatymais, kitais teisės aktais, taip pat šiais nuostatais.

II. KOMISIJOS SUDĖTIS

5. Komisijos narius, kurių skaičius nustatomas šalių susitarimu, skiria Vyriausybė ir Lietuvos savivaldybių asociacijos Taryba.

III. DARBO GRUPĖ IR JOS FUNKCIJOS

6. Komisijai pateiktiems klausimams nagrinėti tarp komisijos posėdžių, medžiagai komisijos posėdžiams parengti bei kitiems organizaciniais klausimams spręsti sudaroma nuolat veikianti darbo grupė.
7. Darbo grupę sudaro:
 - 1) Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro įsakymu paskirti 2 ministerijos karjeros valstybės tarnautojai;
 - 2) Finansų ministro įsakymu paskirtas 1 ministerijos karjeros valstybės tarnautojas;
 - 3) Lietuvos savivaldybių asociacijos valdybos sprendimu paskirti 3 asociacijos atstovai.
8. Darbo grupės nariai - ministerijų tarnautojai atstovauja Vyriausybės bei atitinkamų ministerijų pozicijai.
9. Darbo grupės nariai - asociacijos atstovai atstovauja asociacijos pozicijai.
10. Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministro įsakymu vienas iš šios ministerijos darbo grupės narių ir asociacijos valdybos sprendimu vienas iš asociacijos darbo grupės narių paskiriami darbo grupės vadovais.

IV. KOMISIJOS DARBO ORGANIZAVIMAS

11. Eiliniai komisijos posėdžiai vyksta 2 kartus per metus (vasario arba kovo ir rugsėjo arba spalio mėnesiais).

12. Esant reikalui gali būti kviečiami neeiliniai komisijos posėdžiai. Kviesti neeilinį komisijos posėdį gali pasiūlyti tiek Vyriausybė, tiek Lietuvos savivaldybių asociacija.

13. Komisijos posėdžiams pirmininkauja Ministro Pirmininko įgaliotas ministras.

14. Pirmininkaujantis turi teisę pakviesti į komisijos posėdžius ministrus (ministrui negalint dalyvauti posėdyje - dalyvauja viceministras), kurių valdymo sritis yra susijusi su svarstomais klausimais, bei savivaldybių asociacijos valdybos narius, kurie kuruoja sritis, susijusias su svarstomais klausimais.

15. Pakviestieji ministrai (viceministrai) bei asociacijos valdybos nariai privalo pateikti visą prašomą informaciją bei paaiškinimus svarstomais klausimais.

V. KLAUSIMŲ PATEIKIMAS KOMISIJAI IR JŲ RENGIMAS KOMISIJOS POSĖDŽIAMS

16. Klausimus nagrinėti komisijai teikia Lietuvos savivaldybių asociacija, taip pat Vyriausybė ar jos institucija. Pateikti klausimai svarstomi artimiausiame komisijos posėdyje.

17. Klausimai pateikiami raštu kartu su dokumentais, susijusiais su nagrinėjamu klausimu, komisijos darbo grupei.

18. Klausimai turi būti pateikti ne vėliau kaip prieš 3 savaites iki komisijos posėdžio.

19. Gautą klausimą darbo grupė nagrinėja, prireikus kartu su atitinkamomis Vyriausybei atskaitingomis bei asociacijos institucijomis, ir parengia jį svarstyti komisijos posėdyje arba užbaigia jo nagrinėjimą, jei pasiekiamas norimas rezultatas ir su tuo sutinka klausimo pateikėjas.

20. Prireikus darbo grupės vadovai kviečia darbo grupės posėdžius ir eilės tvarka juose pirmininkauja.

21. Darbo grupės vadovai reikalui esant turi teisę į darbo grupės posėdžius pakviesti atitinkamų Vyriausybei atskaitingų institucijų tarnautojus bei Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovus, taip pat prašyti, kad atitinkamos Vyriausybei atskaitingos ir savivaldybių asociacijos institucijos bei atskiros savivaldybės pateiktų informaciją ar pareikštų nuomonę svarstomu klausimu.

22. Pateikdama klausimą svarstyti komisijos posėdyje, darbo grupė turi pridėti ir savo išvadas bei pasiūlymus dėl jo, taip pat komisijos išvadų projektą.

23. Darbo grupė ne vėliau kaip prieš 2 savaites iki komisijos posėdžio pateikia medžiagą komisijos nariams, į posėdį kviečiamiems ministrams (viceministrams) ir asociacijos valdybos nariams.

24. Komisijos ir darbo grupės veiklos dokumentai (posėdžių protokolai, susirašinėjimo medžiaga, įvairūs projektai, pažymos bei kita) rengiami dviem egzemplioriais, iš kurių vienas saugomas Valdymo reformų ir savivaldybių reikalų ministerijoje, kitas - asociacijoje.

VI. KOMISIJOS IŠVADOS

25. V skyriuje nustatyta tvarka darbo grupės parengtus ir pateiktus klausimus komisija svarsto savo posėdžiuose.

26. Komisijos posėdžiai yra protokoluojami. Posėdžius protokuluoja vienas iš darbo grupės narių.

27. Išvados ir pasiūlymai komisijos posėdyje priimamos paprastai konsensuso tvarka ir įrašomos posėdžio protokole, kurį pasirašo visi komisijos nariai. Prireikus protokole gali būti užrašyta posėdyje dalyvavusio komisijos nario atskira nuomonė, jeigu ji nesutampa su kitų posėdžio dalyvių nuomone.

28. Priimtas išvadas komisija perduoda Vyriausybei ar pagal kompetenciją atitinkamai Vyriausybei atskaitingai institucijai.

29. Vyriausybė ar jai atskaitinga institucija, kuriai perduotos komisijos išvados, ne vėliau kaip per tris mėnesius nuo klausimo privalo priimti sprendimą.

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR
LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS**

**PAPILDOMAS SUSITARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR LIETUVOS
SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS 2000 M. BIRŽELIO 2 D. SUSITARIMU „DĖL
DVIŠALIO BENDRADARBIAVIMO“ PATVIRTINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS
VYRIAUSYBĖS IR LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS DVIŠALĖS
KOMISIJOS NUOSTATŲ DALINIO PAKEITIMO**

2002 m. balandžio 24 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos savivaldybių asociacija susitaria iš dalies pakeisti ir papildyti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalės komisijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos 2000 m. birželio 2 d. susitarimu „Dėl dvišalio bendradarbiavimo“:

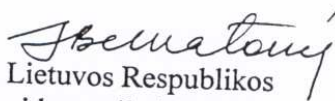
1. Laikyti buvusius 5-15 punktus atitinkamai 4-14 punktais.
2. Įrašyti 6, 9 ir 24 punktuose (nauja numeracija) vietoj žodžių „Valdymo reformų ir savivaldybių“ žodį „Vidaus“.
3. Papildyti nurodytus nuostatus šiuo 15 punktu:
„15. Komisijos posėdžiuose kviečiamas dalyvauti Lietuvos Respublikos Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininkas. Jis gali įgalioti komisijos posėdyje dalyvauti kitą komiteto narį.“
4. Patikslinti 22 punktą ir išdėstyti jį taip:
„22. Darbo grupės posėdžiai yra protokoluojami. Posėdžio protokolą per 5 darbo dienas turi pasirašyti posėdžio pirmininkas ir darbo grupės posėdyje iš darbo grupės narių išrinktas posėdžio sekretorius. Darbo grupė, pateikdama klausimą svarstyti komisijos posėdyje, turi pridėti komisijos išvadų projektą, pasirašytą darbo grupės posėdžio pirmininko.“
5. Papildyti 23 punktą ir išdėstyti jį taip:
„23. Darbo grupė ne vėliau kaip prieš 2 savaites iki komisijos posėdžio pateikia medžiagą komisijos nariams, Seimo Valstybės valdymo ir savivaldybių komiteto pirmininkui ir kitiems į posėdį kviečiamiems asmenims.“

6. Patikslinti 27 punktą ir išdėstyti jį taip:

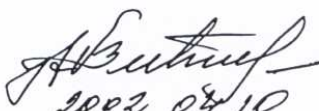
„27. Išvados komisijos posėdyje paprastai priimamos konsensuso tvarka ir įrašomos posėdžio protokole, kurį per 5 darbo dienas pasirašo posėdžio pirmininkas (ministras), komisijos narys - Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovas (asociacijos atstovų komisijoje susitarimu) ir protokolą surašęs darbo grupės narys. Jeigu kuris nors komisijos narys nesutinka su komisijos išvadomis, jis apie tai žodžiu turi pareikšti posėdžio metu bei posėdžio dieną įteikti posėdžio sekretoriui raštą, kuriame būtų išdėstyta jo nuomonė. Posėdžio sekretorius šią nuomonę privalo įrašyti posėdžio protokole. Protokolo kopijos per 3 darbo dienas nuo jų pasirašymo dienos išsiunčiamos visiems komisijos nariams.“

7. Papildyti 28 punktą ir išdėstyti jį taip:

„28. Posėdyje priimtas ir komisijos pirmininko (ministro) pasirašytas išvadas komisija per 10 dienų perduoda Vyriausybei ar pagal kompetenciją atitinkamai Vyriausybei atskaitingai institucijai.“

Lietuvos Respublikos
vidaus reikalų ministras
Juozas Bernatonis

Lietuvos savivaldybių
asociacijos prezidentas
Bronis Ropė

2002 04 10

LR VRM Viešojo administravimo departamento
direktorius

P. Skardžius

LR VRM Viešojo administravimo departamentas
Savivaldybių reikalų skyriaus vedėjas

Adolfas Norkūnas

2002-04-10

**LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR
LIETUVOS SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS**

**PAPILDOMAS SUSITARIMAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR LIETUVOS
SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS DVIŠALĖS KOMISIJOS NUOSTATŲ,
PAVIRTINTŲ LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS IR LIETUVOS
SAVIVALDYBIŲ ASOCIACIJOS 2000 M. BIRŽELIO 2 D. SUSITARIMU „DĖL
DVIŠALIO BENDRADARBIAVIMO“, PAKEITIMO**

2003 m. gruodžio 29 d.
Vilnius

Lietuvos Respublikos Vyriausybė ir Lietuvos savivaldybių asociacija **s u s i t a r i a** pakeisti Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos dvišalės komisijos nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir Lietuvos savivaldybių asociacijos 2000 m. birželio 2 d. susitarimu „Dėl dvišalio bendradarbiavimo“:

1. Pakeisti 26 punktą ir jį išdėstyti taip:

„26. Komisijos posėdžiai yra protokoluojami. Posėdžius protokoluoja posėdžio pirmininko nurodymu vienas iš darbo grupės narių.“

2. Pakeisti 27 punktą ir jį išdėstyti taip:

„27. Išvados komisijos posėdyje paprastai priimamos konsensuso tvarka ir įrašomos posėdžio protokole, kurį per 5 darbo dienas pasirašo posėdžio pirmininkas (ministras) ir posėdžio sekretorius (protokolą surašęs darbo grupės narys). Jeigu kuris nors komisijos narys nesutinka su komisijos išvadomis, jis apie tai žodžiu turi pareikšti posėdžio metu. Taip pat kitą po posėdžio darbo dieną jis gali įteikti posėdžio sekretoriui raštą, kuriame būtų išdėstyta posėdžio metu pareikšta jo atskira nuomonė; raštas pridedamas prie protokolo. Posėdžio sekretorius šią nuomonę privalo įrašyti posėdžio protokole. Protokolo kopijos per 3 darbo dienas nuo jų pasirašymo dienos išsiunčiamos visiems komisijos nariams.“

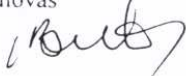
3. Pakeisti 28 punktą ir jį išdėstyti taip:

„28. Posėdyje priimtas išvadas pasirašo komisijos pirmininkas (ministras) ir komisijos narys – Lietuvos savivaldybių asociacijos prezidentas ar jo įgaliotas asociacijos atstovų komisijos narys. Pasirašytas išvadas per 10 darbo dienų komisijos pirmininkas (ministras) perduoda Vyriausybei ar pagal kompetenciją atitinkamai Vyriausybei atskaitingai institucijai.“

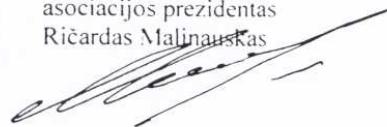
4. Pakeisti 29 punktą ir jį išdėstyti taip:

„29. Lietuvos Respublikos Vyriausybė ar jai atskaitinga institucija, kuriai perduotos komisijos išvados, prireikus ne vėliau kaip per tris mėnesius tuo klausimu priima sprendimą.“

Lietuvos Respublikos
vidaus reikalų ministras
Virgilijus Bulovas

Lietuvos savivaldybių
asociacijos prezidentas
Ričardas Malinauskas

Teisėja pirmosios instancijos
teisme N.Piškinaitė
Pranešėjas apeliacinės instancijos
teisme G.Kryževičius

Adm. byla Nr.3-241/2000

NUTARTIS

Vilnius,

2000 m. rugsėjo 18 d.

Lietuvos apeliacinio teismo administracinių bylų skyriaus kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininko G.Kryževičiaus, kolegijos teisėjų: K.Lapinsko ir D.Milašienės apeliacine tvarka be žodinio nagrinėjimo išnagrinėjo Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Palangos, Druskininkų, Panevėžio, Alytaus ir Visagino miestų, Akmenės, Anykščių, Biržų, Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kauno, Kelmės, Kėdainių, Klaipėdos, Kretingos, Kupiškio, Mažeikių, Pakruojo, Panevėžio, Prienų, Plungės, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Skuodo, Šakių, Šiaulių, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Varėnos, Vilkaviškio, Ukmergės, Ignalinos rajonų bei Elektrėnų savivaldybių atskirąjį skundą dėl Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 18 d. nutarties

Kolegija nustatė:

Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Palangos, Druskininkų, Panevėžio, Alytaus ir Visagino miestų, Akmenės, Anykščių, Biržų, Jonavos, Joniškio, Jurbarko, Kauno, Kelmės, Kėdainių, Klaipėdos, Kretingos, Kupiškio, Mažeikių, Pakruojo, Panevėžio, Prienų, Plungės, Radviliškio, Raseinių, Rokiškio, Skuodo, Šakių, Šiaulių, Švenčionių, Tauragės, Telšių, Varėnos, Vilkaviškio, Ukmergės, Ignalinos rajonų bei Elektrėnų savivaldybės kreipėsi į teismą prašydamos įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę atlyginti savivaldybėms padarytą žalą ir skirti 3 176 914 lt. kurių savivaldybėms prirėkė vykdant valstybės delegalias funkcijas – Vyriausybės 2000 04 17 nutarimu Nr.441 “Dėl socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo” įgyvendinti, bei įpareigoti Vyriausybę skirti 4 934 779 lt. savivaldybių priskaičiuotoms pašalpoms vadovaujantis minėtu nutarimu išmokėti. Taip pat prašoma kreiptis į Konstitucinį teismą su prašymu išspręsti ar Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 str. 2 d. neprieštarauja Konstitucijos 122 str., Europos vietos savivaldos chartijos 11 str., Vietos savivaldos įstatymo 23 str. 8 d.

Nurodė, jog Vyriausybė, priėmusi 2000 04 17 nutarimą Nr.441 “Dėl socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo”, kuriuo delegavo savivaldybėms vykdyti valstybės funkciją – mokėti socialines pašalpas šeimoms, kuriose yra nutarime numatytas sąlygas atitinkančių bedarbių, tačiau šiai funkcijai įgyvendinti neskyrė lėšų. Pagal Vietos savivaldos įstatymo 23 str. 8 d. tais atvejais, kai savivaldybių biudžetų pajamos ar išlaidos dėl Lietuvos valstybės institucijų priimtų aktų keičiasi, pasikeitusios sumos kompensuojamos atitinkamai iš Lietuvos valstybės ar savivaldybės biudžetų. Lėšos valstybės delegalioms funkcijoms įgyvendinti skiriamos iš Lietuvos valstybės biudžeto. Dėl to, Vyriausybė, priimdama minėtą nutarimą, kartu privalėjo skirti lėšų iš valstybės biudžeto jo vykdymui, tačiau to nepadarė.

Lietuvos savivaldybių asociacija nekartą kreipėsi į Vyriausybę prašydama skirti lėšų nutarimo įgyvendinimui arba pripažinti jį negaliojančiu. Vyriausybė 2000 07 14 nutarimu Nr.836 “Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2000 04 17 nutarimo Nr.441 “Dėl socialinės pašalpos skyrimo ir mokėjimo nuostatų patvirtinimo” dalinio pakeitimo” pakeitė nutarimą.

Savivaldybės nuo 2000 05 01 iki 07 19 iš kitiems tikslams skirų lėšų gyventojams reliai kompensavo 3 176 914 lt. Tai ir yra žalos, kurią patyrė savivaldybės vykdydamos minėtą Vyriausybės nutarimą, suma.

Dauguma savivaldybių dėl lėšų stygiaus negalėjo išmokėti pašalpų arba išmokėjo tik dalį. Tačiau pašalpos už 2000 05 01 – 07 19 laikotarpį yra priskaičiuotos ir atsiradus lėšoms bus mokamos. Bendra priskaičiuotų pašalpų suma yra 4 934 779 lt.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė, kaip institucija, pagal Biudžeto sandaros įstatymą įgalinta organizuoti biudžeto projekto sudarymą, savo neveikimu, pažeisdama Europos vietos savivaldos

chartija, Savivaldybių biudžetų pajamų nustatyto metodikos įstatymo 11 str. 4, 5, 8 d., Vietos savivaldos įstatymo 23 str. 8 d., biudžeto projekte vietoje priklausiusių 102,9 mln. lt. bendrosios dotacijos kompensacijos numatė skirti tik 52,1 mln. lt. Dėl valstybės centrinių institucijų sprendimų priėmimo savivaldybėms 2000 metais turėjo būti skirta papildoma 37,9 mln. lt. bendrosios dotacijos kompensacija. Toks neveikimas pažeidė savivaldybių teises, kurios kreipiasi į teismą, tačiau tam kelią užkerta ABTĮ 5 str. 2 d. Ši įstatymo norma prieštarauja Konstitucijos 122 str.

Aukštesnysis administracinis teismas 2000 08 18 nutartimi pareiškėjų skundą atsisakė priimti konstatavęs, jog jis neteismingas administraciniais teismams ir nurodė, jog ieškiniu galima kreiptis į bendrosios kompetencijos Vilniaus apygardos teismą.

Nurodė, jog remiantis ABTĮ 5 str. 2 d., administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Seimo kontrolierių veiklos, todėl skundas neteismingas administraciniais teismams.

Teismas, be to, nurodė, jog pareiškėjų prašymas kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu ištirti Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatymo 5 str. 2 d. atitikimą Konstitucijos 122 str., Europos vietos savivaldos chartijos 11 str., Vietos savivaldos įstatymo 23 str. 8 d. negali būti priimtas, nes pagal Konstitucinio Teismo įstatymo 67 str. 1 d. teismai turi teisę kreiptis į Konstitucinį Teismą su prašymu, ar norminis aktas atitinka Konstituciją tuo atveju, kai yra pagrindo manyti, kad atitinkamas teisės aktas, kuris turi būti taikomas konkrečioje byloje, prieštarauja Konstitucijai. Taigi, teismo teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą siejama su teisme nagrinėjama konkrečia byla, kurioje turi būti taikomas atitinkamas teisės aktas. Kadangi pareiškėjų skundas Vyriausybei dėl žalos atlyginimo nepriimamas, nėra pagrindo priimti prašymo dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą.

Pareiškėjai atskiruju skundu prašo Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 18d. nutartį panaikinti ir pareiškėjų skundo priėmimo klausimą perduoti tam pačiam teismui spręsti iš naujo.

Savivaldybių prašymas teismui buvo grindžiamas Konstitucijos 122 str. įtvirtinta nuostata, kad savivaldybių tarybos dėl jų teisių pažeidimo turi teisę kreiptis į teismą. Teismas, priimdamas nutartį, pirmenybę teikė ABTĮ 5 str. 2 d. įtvirtintai normai, o ne konstitucinei normai, nors Konstitucija yra aukščiausia teisėgali turintis teisės aktas, bei nieko nepamiršta dėl tiesioginio paminėtos konstitucinės nuostatos taikymo. Pagal Konstitucijos 6 str., Konstitucija yra vientisas ir tiesioginiai taikomas teisės aktas ir kiekvienas savo teises gali ginti remdamasis Konstitucija.

Prašymas buvo grindžiamas CPK 136³ str. nuostata, kad administraciniai teismai nagrineja bylas dėl žalos, padarytos fiziniam asmeniui ar organizacijai neteisėtais valstybės ar vietos savivaldos institucijų, įstaigų, tarnybų bei jų pareigūnų ir valdininkų veiksmais ar neveikimu viešojo valdymo srityje, atlyginimo. Sąvoka "valstybės institucijos" apima ir Vyriausybę. Ši norma savivaldybėms suteikia teisę kreiptis į administracinį teismą. Teismas dėl šios normos apskritai nepasisakė.

Pagal ABTĮ 1 str. 2 d., administraciniai teismai, nagrinėdami bylas, vadovaujasi ABTĮ normomis, o tais atvejais, kurių šis įstatymas nereglamentuoja – CPK. Todėl teismas atlikdamas pasirengimo teisminei bylos nagrinėjimui procesinius veiksmus privalėjo remtis tik CPK ir Civiliniu kodeksu. ABTĮ netaikomas teisiniams santykiams, kylantiems dėl žalos atlyginimo, sureguliuoti.

Nepriimdamas prašymo dėl kreipimosi į Konstitucinį Teismą, teismas neteislingai išaiškino Konstitucinio Teismo įstatymo nuostatas. Šiame įstatyme nustatyta teismų teisė kreiptis į Konstitucinį Teismą siejama su teismo ginčo buvimu apskritai ir šios teisės įgyvendinimas negali būti priklausomas nuo procesinės bylos stadijos.

Niekuo nepagrįsta ir prieštaraujanti CPK 136³ str. teismo išvada, kad pareiškėjas turėtų kreiptis į bendrosios kompetencijos teismą.

Kolegija konstatuoja:

Pareiškėjų atskirasis skundas tenkinamas. Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 18 d. nutartis panaikinama ir skundo priėmimo klausimas perduodamas tam pačiam teismui spręsti iš naujo. (ABTĮ 63 str., CPK 350 str. 3 p.)

Dėl teismo išvadu, jog skundas neteismingas administraciniais teismams remiantis ABTĮ 5str. 2 d., nepagrįstumo.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 122 str. įtvirtinta principinė nuostata, jog savivaldybių tarybos dėl jų teisių pažeidimo turi teisę kreiptis į teismą.

Teisės kreiptis teisminės gynybos įgyvendinimas reglamentuojamas specialiuose įstatymuose. Šiuo atveju vertintini įstatymai, nustatantys tvarką, kuria teismuose nagrinėjamos bylos, t.y. proceso normos, įtvirtintos Administracinių bylų teisenos įstatyme (toliau tekste ABTĮ) bei Civilinio proceso kodekse. Esminis kriterijus, kurio pagrindu atribojama teismų kompetencija, yra teisinių santykių pobūdis. Štai ABTĮ nustato administracinių bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimo tvarką (įstatymo 1 str.). Civilinio proceso įstatymai nustato civilinių bylų dėl ginčų, kylančių iš CPK 1 str. 2 d. išvardintų teisinių santykių, proceso tvarką.

Siekiant padaryti išvadą, kuriems iš teismų: bendrosios kompetencijos ar administraciniams teismams, - teisminga ši byla būtina nustatyti ginčo teisinių santykių pobūdį.

Kaip matyti iš skundo, kurio priėmimo klausimas buvo sprendžiamas 2000 08 18 nutartimi, pareiškėjai savo reikalavimus Vyriausybei kildina iš centrinio viešojo administravimo subjekto kompetencijai pagal įstatymus ir kitus teisės aktus tenkančių vykdomųjų veiksmų (neveikimo), kuriais pažeidžiamos savivaldos institucijų teisės ir atsiranda reali, tikroji žala.

Šių juridinę reikšmę turinčių aplinkybių vertinimo pagrindu galima teigti, jog ginčas dėl deliktinio pobūdžio turinių prievolių kilęs administracinių teisinių santykių sferoje tarp centrinio valstybinio administravimo subjekto ir savivaldybių administravimo subjektų, jis įvardintinas ginču dėl teisės viešojo administravimo srityje, o dėl to yra teisingas administraciniams teismams (ABTĮ 1 str., 2 str. 1, 4, 5, 6, 7, 9, 16, 17 dalimis, 3 str. 1 d., 4 str. 3 p., 7 str. 2 d. 3 p., 4 p.)

ABTĮ 5 str. 2 d. nurodoma, jog administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Prezidento, Seimo, Seimo narių, Ministro Pirmininko, Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos), Seimo kontrolierių veiklos.

Pirmosios instancijos teismas šios normos pagrindu padarė išvadą, kad pareiškėjų skundas neteismingas administraciniams teismams.

Sisteminio procesinio pobūdžio normų vertinimo pagrindu kolegija konstatuoja, jog teismas neteislingai taikė ir aiškino proceso įstatymą.

Vyriausybė, remiantis Konstitucijos 94 str., Vyriausybės įstatymo 2 str., yra centrinis valstybinio administravimo subjektas (ABTĮ 2 str. 1 d., 6 d., 7 d.). Pagal savo kompetenciją Vyriausybė priima teisės aktus (Vyriausybės įstatymo 22 str.). Tokia Vyriausybės teisinė padėtis tiesiogiai įtakoja kitų asmenų teisių į teisminę gynybą, kai teisės pažeidimo subjektu yra ši aukščiausia valstybinio valdymo institucija, įgyvendinimo teisinio reguliavimo mechanizmą.

Konstitucinė norma (Konstitucijos 102 str.) nustato, jog, ar Vyriausybės aktai neprieštarauja Konstitucijai arba įstatymams, sprendžia Konstitucinis Teismas. Tačiau iš Vyriausybės veiksmų (neveikimo) kyla ne tik ginčai dėl jos priimamų aktų konstitucingumo ar atitikimo įstatymams. Dėl tokių aktų, kurių teisėtumas neginčijamas, atsiranda teisės bei pareigos atitinkamai veikti, pvz.: šiuo konkrečiu atveju savivaldybėms deleguotos valstybės funkcijos, kurių įgyvendinimui reikalingas finansavimas; savivaldybių tarybos, negaudamos finansinių išteklių deleguotai valstybės funkcijai įvykdyti, mano, jog taip pažeidžiamos jų teisės. ABTĮ specialios normos (įstatymo 4 str. 3 p., 6 p., 7 str. 2 d. 3 p., 4 p.) savivaldos institucijoms suteikia teisę gintis teisme nuo pažeidimo. Tokia teisė yra Konstitucinė (Konstitucijos 122 str.) Taigi, ABTĮ 5 str. 2 d. norma, jei ją aiškinti taip, kaip išaiškino ir taikė pirmosios instancijos teismas, sukurtų įstatymo sisteminio alogizmo padėtį: vienomis to paties įstatymo normomis yra leidžiama tai, kas draudžiama kitomis. Dėl to, vertinant Konstitucijos ir ABTĮ normas sisteminiu aspektu, konstatuotina, jog ABTĮ 5 str. 2 d. nuostata, kad administracinių teismų kompetencijai nepriskiriama tirti Vyriausybės (kaip kolegialios institucijos) veiklos, savo turiniu atriboja šio teismo kompetenciją nuo Konstitucinio Teismo kompetencijos, tačiau nesuvaržo savivaldybių tarybų teisės į teisminę gynybą kilus ginčui dėl Vyriausybės veiksmų viešojo administravimo srityje.

Kadangi dėl neteisingo proceso įstatymo taikymo pareiškėjų skundas neteisėtai atsisakyta priimti, nutartis naikinama ir skundo priėmimo klausimas perduodamas tam pačiam teismui nagrinėti iš naujo.

Dėl kitų apeliacinio skundo argumentų.

Pareiškėjai apeliaciniame skunde nurodo, jog pagal ABTĮ 1 str. 2 d., administraciniai teismai, nagrinėdami bylas, vadovaujasi ABTĮ normomis, o tais atvejais, kurių šis įstatymas nereglementuoja – CPK. Todėl teismas atlikdamas pasirengimo teisminiam bylos nagrinėjimui procesinius veiksmus privalėjo remtis tik CPK ir Civiliniu kodeksu. ABTĮ netaikomas teisiniams santykiams, kylantiems dėl žalos atlyginimo, sureguliuoti.

Tokie pareiškėjų argumentai nepagrįsti. Nei CPK, nei ABTĮ teisinių santykių, kylančių dėl žalos atlyginimo, nereguliuoja. Materialinės teisės norma, nustatanti žalos, padarytos neteisėtais viešojo administravimo subjekto veiksmais, atlyginimo pagrindus bei sąlygas yra CK 485 str. Pažymėtina, jog ši norma savo lingvistine struktūra suponuoja atitinkamus reikalavimus skundo dalykui, t.y. būtina konstatuoti neteisėtus valstybės institucijos veiksmus ar neveikimą ir tik tuomet vertinti, ar yra žalos atlyginimo prievolės sudėis: kaltė, reali, tikroji žala, priežastinis ryšys tarp neteisėtų veiksmų (neveikimo) ir atsiradusių pasekmių.

Tuo tarpu ABTĮ yra sistema procesinių teisės normų, reguliuojančių bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisių santykių, nagrinėjimo tvarką. ABTĮ 1 str. 1 d. ir 2 d. normų sisteminis vertinimas paneigia pareiškėjų pozicijos pagrįstumą, jog teismas, atlikdamas pasirengimo teisminiam bylos nagrinėjimui procesinius veiksmus, privalėjo remtis CPK, o ABTĮ taikomas tik nuo teismo nagrinėjimo stadijos. Remiantis ABTĮ 1 str., CPK yra taikomas tik tiek, kiek nesureguliuota ABTĮ normomis. ABTĮ normos yra specialiosios teisinio bylų dėl ginčų, kylančių iš administracinių teisių santykių, nagrinėjimo tvarkos reguliavimo aspektu ir yra prioritetinio taikymo nepriklausomai nuo procesinės bylų stadijos.

Įvertinant aukščiau išdėstytus kolegijos argumentus dėl pareiškėjų teisės į teisminę gynybą įgyvendinimo, kurių pagrindu panaikinta visa skundžiama pirmosios instancijos teismo nutartis, netenka teisinės prasmės pareiškėjų apeliacinio skundo motyvų vertinimas dėl teismo išvadų, padarytų atsisakant priimti pareiškėjų prašymą kreiptis į Konstitucinį Teismą. Šis pareiškėjų prašymas, jei jo nebus atsisakyta, pirmosios instancijos teismo turi būti svarstomas ir dėl jo priimtas atitinkamas procesinis sprendimas.

Vadovaudamasi LR ABTĮ 63, 64 str., CPK 349, 350 str. 3 p., 350¹ str. kolegija

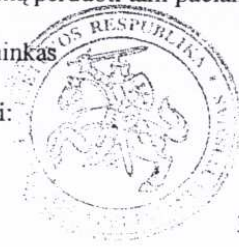
n u t a r ė :

Pareiškėjų atskirąjį skundą patenkinti.

Aukštesniojo administracinio teismo 2000 m. rugpjūčio 18 d. nutartį panaikinti ir skundo priėmimo klausimą perduoti tam pačiam teismui spręsti iš naujo.

Kolegijos pirmininkas

Kolegijos teisėjai:

G.Kryževičius

K.Lapinskas

D.Milašienė

NUORAŠAS TIKRAS

Europos vietos ir regionų valdžios institucijų kongresas

Strasbūras, 2001 m. gegužės 31 d.

Parengtine versija

Aštuntoji sesija

(Strasbūras, 2001 m. gegužės 29-31 d.)

87-ta rekomendacija (2001)¹ dėl vietos ir regionų demokratijos Lietuvoje

¹ Aptarta Kongrese ir priimta 2001 m. gegužės 30 d., 2-ojo posėdžio metu (žr. Doc.CG (8) 4 rekomendacijos projektas, pristatė referentai L. Roppe ir O. Masters)

Kongresas,

1. Prisimindamas:
 - a. Ministrų komiteto įstatymiškai įtvirtintos rezoliucijos dėl CLARE 2.3 straipsnį, pagal kurį komitetas turi parengti ataskaitas apie vietos ir regionų demokratiją valstybėse narėse ir šalyse kandidatėse,
 - b. 31-tą (1996), 58-tą (1997) ir 106-tą (2000) CLARE rezoliucijas, numatančias principus, pagal kuriuos turi būti rengiamos aukščiau paminėtos ataskaitos;
2. Atsižvelgdamas į Instituciniam komitetui suteiktą įgaliojimą parengti šias ataskaitas, ir remdamasis susitarimu su Regionų komitetu parengti ataskaitas apie šalis kandidates, ketinančias tapti Europos Sąjungos narėmis;
3. Išnagrinėjęs Institucinio komiteto ataskaitą dėl vietos ir regionų demokratijos Lietuvoje, kurią parengė referentai p.Louis Roppe (Belgija) ir p.Owen Masters (Jungtinė Karalystė);
4. Dekodamas atstovams iš Lietuvos Vyriausybės (Ministro Pirmininko administracijai, Vidaus reikalų ministerijai, Finansų ministerijai, Teisingumo ministerijai, Aplinkos apsaugos ir teritorinio planavimo ministerijai), Parlamentui (Viešojo administravimo ir vietos savivaldų komitetui), Prezidentūrai (Patarėjui vietos reikalams), Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovams, merams, savivaldybių tarybų nariams bei Europos Sąjungos delegacijos Lietuvoje vadovui, su kuriais buvo susitikę CLARE referentai savo oficialių vizitų šalyje metu, už nuoširdų ir konstruktyvų dialogą bei išsamią informaciją, kuri buvo suteikta besiruošiant minėtai ataskaitai;
5. Reikšdamas ypatingą padėką Vidaus reikalų ministerijos Viešojo administravimo departamentui už puikų aukščiau paminėtų vizitų organizavimą;
6. Sveikindamas Europos vietos savivaldos chartijos (1999 m. gegužės 25 d.) ratifikavimą Lietuvoje, kuris įvyko be jokių išlygų, bei Europos bendrosios konvencijos dėl bendradarbiavimo tarp teritorinių bendrijų ar valdžios institucijų (1997 m. birželio 13 d.) ir tikėdamasis, kad Lietuvos valdžios institucijos greitai ratifikuos ir du papildomus šios konvencijos protokolus;
7. Apgailestaudamas, kad Lietuva dar nepasirašė ir neratifikavo Europos konvencijos dėl regionų ir mažumų kalbų bei Europos konvencijos dėl užsieniečių dalyvavimo viešajame vietos gyvenime;
8. Atkreipia dėmesį į peržiūrėtą teisinę sistemą, susijusią su vietos savivalda ir regionų plėtra. Teisinė bazė suteikia puikų pagrindą vietos ir regionų demokratijos vystymuisi šalyje pagal Europos vietos savivaldos chartijos nuostatas ir Europos regionų vietos savivaldos chartijos projekte numatytus principus;
9. Su dideliu susidomėjimu seka naują viešojo administravimo reformos programą, kurią sudarė Vyriausybė ir kurią 2000 m. patvirtino Seimas, be kita ko, atsižvelgdamas į išplėstų regionų sukūrimą pagal tiesioginės savivaldos sistemą bei svarbių įgaliojimų perdavimą esančioms savivaldybėms;
10. Reiškia nuomonę, kad siekiant sėkmingai įgyvendinti aukščiau paminėtą reformos programą ir palengvinti aukščiau minėtos teisinės sistemos įgyvendinimą, Europos vietos savivaldos chartijoje 4 straipsnyje 3 paragrafe apibrėžtas subsidiarumo principas galėtų detaliam atsispindėti įstatymuose, reglamentuojančiuose atsakomybę, tenkančią įvairioms valdžios struktūroms;

11. Taigi mano, kad po chartijos ratifikavimo inkorporavus aukščiau minėtą straipsnį į šalies teisinę sistemą, o taip pat teisiniame tekste aiškiai paminėjus subsidiarumo principą bei vietos savivaldos principą (apibrėžtą Europos vietos savivaldos chartijos 3 straipsnio 1 paragrafe ir jau pripažintame Konstitucijoje bei susijusiuose įstatymuose), Lietuvos teisės sistema viešojo administravimo srityje būtų išbaigta ir taptų naujovišku modeliu kitoms Europos Tarybos valstybės narėms.
 12. Turėdamas omenyje vietos demokratiją, mano, kad kai kuriais atvejais su vietos savivalda susijusi teisinė sistema yra neišsami ir prieštaringa, ir kad Lietuvos kompetentingos valdžios institucijos turi peržiūrėti arba priimti kai kuriuos įstatymus bei jų įgyvendinimo nuostatas;
 13. Turėdamas tai omenyje, skatina Lietuvos kompetentingas valdžios institucijas atsižvelgti į šiuos pastebėjimus bei rekomendacijas:
- A. Dėl vietos valdžios institucijų įgaliojimų (kuriuos reglamentuoja Europos vietos savivaldos chartijos 3.1 ir 4 straipsniai):
- a. pažymi, kad detalus funkcijų aprašymas kartu su Lietuvos susijusių įstatymų nustatyto bendros kompetencijos principu sudaro pozityvią bazę vietos valdžios institucijų funkcionavimui Lietuvoje;
 - b. nepaisant to, rekomenduoja, kad vietos savivaldos įstatymai:
 - i. būtų toliau tobulinami tiksliai nurodant, kad vietos valdžios institucijoms (įstatyminiais nutarimais) suteikiami pilni ir išskirtiniai įgaliojimai, ir kad jų negali panaikinti ir apriboti kita centrinės ar regioninės valdžios institucija, išskyrus įstatymo numatytus atvejus;
 - ii. numatytų galimybę vietos institucijoms joms paskirtus įsipareigojimus vykdyti atsižvelgiant į vietos sąlygas;
- B. Dėl vietos valdžios institucijų finansinių išteklių (kuriuos numato Europos vietos savivaldos chartijos 9 straipsnis):
- a. buvo informuotas, kad tarp kelių vietos valdžios institucijų ir Vyriausybės buvo iškilęs konfliktas dėl papildomų išlaidų vietos biudžetuose, kurios netiesiogiai buvo susijusios su Vyriausybės priimtais sprendimais ir su tuo, kad šių išlaidų nekompensavo centrinės valdžios institucijos, kaip yra numatyta įstatymuose;
 - b. šiuo atveju, džiaugiasi, kad Vyriausybė neseniai emėsi iniciatyvos parengti įstatymo projektą dėl šios skolos pripažinimo, ir kad Lietuvos savivaldybių asociacija bendradarbiaus su Vyriausybe ir Parlamentu sprendžiant šį klausimą;
 - c. turėdamas tai omenyje, vis tik išreiškia savo susirūpinimą dėl:
 - i. ribotų pajamų, surenkamų Lietuvoje vietos mokesčiais, kurių dydį gali nustatyti vietos valdžios institucijos, ir vyraujančio vaidmens, tenkančio pervedimams bei mokesčiams (here taxes), o ne saviems ištekliams;
 - ii. mokesčių, kuriuos rinkti įpareigotos vietos valdžios institucijos, santykinio neproduktyvumo;
 - iii. fakto, kad kartais vietos valdžios institucijoms paskiriami nauji uždaviniai, nesant reikiamų išteklių jiems įgyvendinti;
 - iv. nacionalinių ekonominių problemų sąlygotų pasekmių vietos biudžetams, net jeigu šios pasekmės susijusios su kitų

tarptautinių organizacijų – Europos Sąjungos ar Tarptautinio Valiutos Fondo – nustatytais apribojimais;

d. turėdamas tai omenyje, rekomenduoja, kad:

- i. kaip jau informavo Vyriausybės ir Parlamento atstovai, viešųjų mokesčių sistema būtų peržiūreta ir vietos valdžios institucijoms būtų suteikta galimybė ne tik teoriškai, bet ir praktiškai rinkti mokesčius, kurių dydį galėtų nustatyti jos pačios;
- ii. siekiant įgyvendinti aukščiau minėtą pakeitimą ir taikant aukščiau paminėtą subsidiarumo principą, susijusios žemės nuosavybės bei nekilnojamasis turtas būtų perduoti savivaldybėms;
- iii. perduodant ir/ar skiriant naujus įgaliojimus vietos valdžios institucijoms, būtų skiriama pakankamai lėšų tiems įgaliojimams įgyvendinti;
- iv. gerbdamos šį reikalavimą, Lietuvos valdžios institucijos savo įstatymuose pripažintų *lydinčio finansavimo* principą (*the principle of concomitant financing*), kaip nurodyta CLARE 64-toje (1999) ir 79-oje (2000) rekomendacijose;
- v. visi sprendimai, priimami siekiant išpildyti tarptautinių susitarimų sąlygas ir galintys įtakoti vietos valdžios institucijų teisę į atitinkamas lėšas, pirmiausia būtų aptariamai su savivaldos institucijų vadovais;

C. Dėl vietos valdžios institucijų ir vietinių bendruomenių teisės konsultuotis (ši teisė numatyta Europos vietos savivaldos chartijos 4.6, 5 ir 9.6 straipsniuose):

- a. buvo informuotas, kad iškilo konfliktų, ypač susijusių su finansiniais reikalais;
- b. turėdamas tai omenyje, rekomenduoja, kad:
 - i. būtų reguliariai konsultuojamasi su Lietuvos savivaldybių asociacija dėl vietos valdžios institucijų interesų ir įgaliojimų;
 - ii. ateityje būtų atidžiai įgyvendinamas esantis susijęs susitarimas;
 - iii. būtų tinkamai konsultuojamasi su vietos bendruomenėmis, ypač tada, kai siūlomi pakeitimai, susiję su dabartine teritorine administracine struktūra;

D. Atsižvelgdamas į vietos valdžios institucijų veiklos administracinę priežiūrą (kurią reglamentuoja Europos vietos savivaldos chartijos 8 straipsnis):

- a. primena, kad visa kontrolė, vykdoma centrinės ar regioninės valdžios, turėtų būti vykdoma taip, kad būtų užtikrinta, jog kontroliuojančios valdžios institucijos intervencija būtų proporcinga ginamam interesui;
- b. taigi, rekomenduoja, kad:
 - i. Vyriausybės atstovams vykdant kontrolę, pirmenybė būtų teikiama motyvuotoms rekomendacijoms ir reikalavimams, bei skundų nagrinėjimui teisme, o ne priežiūrai, siekiant suspenduoti vietinės valdžios nutarimų vykdymą;
 - ii. savivaldybės kontrolierius praktikoje neturėtų tapti centrinės valdžios įrankiu vykdyti netiesioginę finansinę kontrolę a priori dėl savivaldybės sprendimų tikslingumo.

E. Dėl vietos valdžios institucijų teisės į teisminę apsaugą (kurią numato Europos vietos savivaldos chartijos 11 straipsnis):

- a. buvo informuotas, kad įstatyminė bazė neseniai pakeista, todėl kitaip interpretuojama;
 - b. taigi, rekomenduoja:
 - i. atitinkamuose teisės aktuose aiškiai užtikrinti vietos valdžios institucijų konstitucines teises pateikti skundus dėl centrinės valdžios institucijų (įskaitant Vyriausybę) sprendimų ir/ar sprendimų nebuvimo, kurie pažeidžia vietos valdžios institucijų teises;
 - ii. kad būtų užtikrintos konstitucinės vietos valdžios institucijų teisės į teisminę apsaugą, įgalinant kompetentingus teismus priimti tikslingus sprendimus atsakant į minėtus skundus;
- F. Dėl politinio klausimo, susijusio su galimais tiesioginiais merų rinkimais;
- a. mano, kad šį klausimą turėtų toliau svarstyti centrinės ir vietinės valdžios institucijos bei susijusios politinės partijos;
 - b. yra įsitikinusi, kad kartu su šiuo svarbiu klausimu turėtų būti apsvarstyti visi tiesioginių merų rinkimų privalumai ir trūkumai, o reikalaujamos procedūros sudėtingumas (reikalingos Konstitucijos pataisos) užtikrintų gilų ir visuotinį minėtų privalumų bei trūkumų supratimą, atsižvelgiant į esamą socialinę, politinę ir ekonominę situaciją šalyje;
- G. Dėl išrinktų vietinės valdžios atstovų ir personalo mokymo, yra įsitikinusi, kad šią veiklą Lietuvoje reikia toliau vystyti, o vietos valdžios institucijoms turi būti suteikti išteklių rengti mokymus jų išrinktiems pareigūnams ir personalui, bendradarbiaujant su ENTO (Europos mokymo organizacijų tinklas);
14. Kiek tai susiję su besitęsiančia regioninės valdžios reforma, atsižvelgiant į atitinkamus įstatymus ir programas, bei turint omenyje principus, numatytus CLARE Europos regioninės savivaldos chartijos projekte, kviečia kompetentingas valdžios institucijas atsižvelgti į šias rekomendacijas:
- a. įgyvendinti minėtos reformos galutinį tikslą – sukurti praplėstus regionus, kuriems vadovautų tiesiogiai išrinktos regioninės tarybos, atstovaujančios tikrą regioninės savivaldos sistemą;
 - b. tačiau šis tikslas:
 - i. negali būti įgyvendintas dirbtinai, o turi būti pagrįstas konkrečiais socialiniais, ekonominiais bei etniniais – kultūriniais poreikiais;
 - ii. jo turėtų būti siekiama palaipsniui, reguliariai konsultuojantis su gyventojais;
 - c. dabartinė regioninio administravimo sistema, pagrįsta, iš vienos pusės, regioninėmis tarybomis, sudarytomis iš savivaldybių patarėjų, merų ir apskričių viršininkų ir, iš kitos pusės, apskritimis (atstovaujančiomis centrinės valdžios institucijas regioniniu lygmeniu), turi būti laikoma pradiniu žingsniu, leidžiančiu Lietuvos valdžios institucijoms vykdyti minėtą teritorinę reformą, siekiant sukurti regioninės savivaldos sistemą;
 - d. taigi, būtina stebėti:
 - i. šios laikinos sistemos funkcionavimą, siekiant įvertinti, ar būtina palikti apskritis po to, kai bus įvykdyta reforma;
 - ii. poreikį priskirti konkrečias vykdomąsias institucijas ir administracines struktūras valdžios institucijoms;

atstovaujantioms siūlomą naują regioninės savivaldos struktūrą.

- e. pareigų pasidalijimą tarp savivaldybių, regionų (dabartinių ir tų, kurie būtų sukurti kaip besitęsiančios reformos rezultatas) ir apskričių reikėtų apibrėžti remiantis subsidiarumo principu, kuris, kaip jau minėta, nurodo, kad pareigas turi iš esmės vykdyti tos valdžios institucijos, kurios yra arčiausiai piliečių.

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖ

Vilniaus apygardos administraciniam teismui

2002-03-25 Nr. 04-43-449

I

Pareiškėja: Alytaus rajono savivaldybės taryba

(i/k 8865243),
Pulko g.21,
LT-4580 Alytus

Atsakovė: Lietuvos Respublikos Vyriausybė

Gedimino pr.11,
LT-2600, Vilnius

Tretieji suinteresuotieji asmenys:

1. Lietuvos Respublikos Finansų ministerija

(i/k 8860165),
Šermukšnių g.6,
LT-2696, Vilnius

2. Lietuvos savivaldybių asociacija

(i/k 2411134),
Gedimino pr.24,
LT-2600, Vilnius

P R A Š Y M A S

Dėl pažeistų teisių atstatymo

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas įtvirtina savivaldybių teisę laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus. Įstatymas išdėsto ir savivaldybių funkcijas, už kurių tinkamą vykdymą savivaldybių institucijoms nustatyta atsakomybė. Nurodytųjų funkcijų vykdymui būtina disponuoti pakankamomis lėšomis. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimdama teisės aktus, susijusius su papildomų funkcijų savivaldybėms nustatymu ar kitokius sprendimus, susijusius su savivaldybių išlaidų didėjimu privalo užtikrinti, kad savivaldybių biudžetai gautų visas- joms įstatymais priskirtų funkcijų vykdymui bei dėl valstybės valdymo institucijų priimtų teisės aktų padidėjusioms savivaldybės išlaidoms kompensuoti- finansines lėšas. Tą numato Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, galiojusio iki 2000-10-27 23 straipsnio 8 dalis, pagal kurią nustatyta, kad jeigu savivaldybių biudžetų pajamos ar išlaidos dėl Lietuvos valstybės institucijų priimtų aktų keičiasi, pasikeitusios sumos kompensuojamos atitinkamai iš Lietuvos valstybės ar savivaldybės biudžetų. Kompensacijų sumas derina

teismskol2

Kodas 8871852

Pulko g. 21
LT - 4580 Alytus
A.s. Nr. 10130101 Ėmės ūkio
banko Alytaus skyrius
Kodas 260101409

Tel. (8-235) 5 55 30
Faksas (8-235) 7 47 16
El.p. alytrsav@post.omnitel.net

ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖ

Vilniaus apygardos administraciniam teismui

2002-03-25 Nr. 04-43-449

I

Pareiškėja: Alytaus rajono savivaldybės taryba

(i/k 8865243),
Pulko g.21,
LT-4580 Alytus

Atsakovė: Lietuvos Respublikos Vyriausybė

Gedimino pr.11,
LT-2600, Vilnius

Tretieji suinteresuotieji asmenys:

1. Lietuvos Respublikos Finansų ministerija

(i/k 8860165),
Šermukšnių g.6,
LT-2696, Vilnius

2. Lietuvos savivaldybių asociacija

(i/k 2411134),
Gedimino pr.24,
LT-2600, Vilnius

P R A Š Y M A S

Dėl pažeistų teisių atstatymo

Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymas įtvirtina savivaldybių teisę laisvai ir savarankiškai tvarkytis pagal Lietuvos Respublikos Konstituciją ir įstatymus. Įstatymas išdėsto ir savivaldybių funkcijas, už kurių tinkamą vykdymą savivaldybių institucijoms nustatyta atsakomybė. Nurodytųjų funkcijų vykdymui būtina disponuoti pakankamomis lėšomis. Lietuvos Respublikos Vyriausybė priimdama teisės aktus, susijusius su papildomų funkcijų savivaldybėms nustatymu ar kitokius sprendimus, susijusius su savivaldybių išlaidų didėjimu privalo užtikrinti, kad savivaldybių biudžetai gautų visas- joms įstatymais priskirtų funkcijų vykdymui bei dėl valstybės valdymo institucijų priimtų teisės aktų padidėjusioms savivaldybės išlaidoms kompensuoti- finansines lėšas. Tą numato Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo, galiojusio iki 2000-10-27 23 straipsnio 8 dalis, pagal kurią nustatyta, kad jeigu savivaldybių biudžetų pajamos ar išlaidos dėl Lietuvos valstybės institucijų priimtų aktų keičiasi, pasikeitusios sumos kompensuojamos atitinkamai iš Lietuvos valstybės ar savivaldybės biudžetų. Kompensacijų sumas derina

teismskol2

Kodas 8871852

Pulko g. 21
LT - 4580 Alytus
A.s. Nr. 10130101 Ėmės ūkio
banko Alytaus skyrius
Kodas 260101409

Tel. (8-235) 5 55 30
Faksas (8-235) 7 47 16
El.p. alytsav@post.omnitel.net

suinteresuotos šalys. Kilus ginčui, galutinį sprendimą priima teismas. Lėšos valstybės deleguotosioms funkcijoms įgyvendinti skiriamos iš Lietuvos valstybės biudžeto. Europos vietos savivaldos chartijos 9 straipsnis taip pat nedviprasmiškai nustato, kad Savivaldos organų finansiniai ištekliai turi būti proporcingi Konstitucijos ir įstatymų numatytiems įsipareigojimams (2 d.), o finansų sistema, kuria grindžiami vietiniams valdžios organams prieinami finansiniai ištekliai, yra pakankamai įvairi ir lanksti, kad leistų jiems neatsilikti nuo jų uždavinių įgyvendinimo kaštų realaus kilimo. Nepaisydama aukščiau nurodytų LR norminių aktų reikalavimų, o taip pat ir nesivadovaudama Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo 11 straipsnio nuostatomis apie tai, kad dėl valstybės institucijų vykdomos politikos, turinčios įtakos savivaldybių išlaidoms bei mokestinėms pajamoms, taip pat ir valstybės biudžeto bendrosios dotacijos dydžiui, trejų metų laikotarpiu savivaldybių biudžetams turi būti skiriamos bendrosios dotacijos kompensacijų sumos arba iš savivaldybių biudžetų paimamos atitinkamos sumos (4 d.), taip pat ir nuostatos apie tai, kad Seimui ar Vyriausybei biudžetinėmis metais priėmus sprendimus, dėl kurių keičiasi savivaldybių išlaidos, išlaidų pokyčiams einamaisiais ar ateinančiais metais kompensuoti turi būti skiriama atitinkamo dydžio valstybės biudžeto bendrosios dotacijos kompensacija, susijusi su savivaldybių išlaidų pasikeitimu arba iš savivaldybių biudžetų paimamos atitinkamos sumos (5 d.), Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1999 metais pateikė Seimui svarstyti 2000 m. valstybės ir savivaldybių biudžeto finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą, pagal kurį biudžete savivaldybėms nebuvo skirta pakankama bendrosios dotacijos kompensacija. Tokį įstatymą priėmė Seimas, tačiau pagal Lietuvos Respublikos Konstitucijos 130 straipsnį numatyta, kad valstybės biudžeto projektą sudaro Vyriausybė ir pateikia Seimui. Savivaldybėms 2000 metų biudžeto projekte turėjo būti numatyta 102,9 mln. Lt kompensacija, tačiau Vyriausybė teikė projektą su 52,1 mln. Lt, t.y. skirta 50,8 mln. Lt mažiau. Nebuvo numatytas ir išlaidų padidėjimas dėl centrinių institucijų sprendimų vykdymo- dešimtmečio mokslo reformos, pridėtinės vertės mokesčio šilumai ir elektrai kompensavimo gyventojams panaikinimo, mokymų socialiniam draudimui padidinimo ir t.t.- 37,9 mln. Lt. Iš viso 2000 m. biudžete nebuvo skirta 88,7 mln. Lt. Taip savivaldybės negavo pakankamai pajamų, todėl buvo pažeistos jų teisės, kadangi pastarosios negavo pakankamų nustatytų funkcijų vykdymui lėšų. Savivaldybės privalėdamos vykdyti centrinių valdymo institucijų sprendimus, buvo priverstos atsisakyti kitų gyvybiškai svarbių sričių finansavimo ir nukreipti lėšas centrinių valstybės institucijų sprendimų vykdymui užtikrinti.

1997- 2000 metais Alytaus rajono savivaldybės biudžetas LR teisės aktais savivaldybės priskirtoms funkcijoms vykdyti negavo 4.945.000 Lt. Toliau pateikiame teisės aktus ir duomenis apie tai, iš ko susideda Alytaus rajono savivaldybės biudžeto negautų lėšų suma:

1. Pagal 1997-01-01 galiojusius valstybės teisės aktus, reglamentuojančius švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokesčio dydį, Alytaus rajono savivaldybės išlaidos švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui kartu su atskaitymais socialiniam draudimui turėjo būti 1.706.000 Lt didesnės nei buvo skirta 1997 m. biudžete. Atskaitymų normatyvai į Alytaus rajono savivaldybės biudžetą turėjo būti numatyti tokio dydžio, kad užtikrintų visą švietimo įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimui ir atskaitymams socialiniam draudimui reikalingų išlaidų dydį, kuris 1997 m. turėjo būti 1.706.000 Lt didesnis. Minėtą sumą savivaldybė privalėjo skirti švietimo reikmėms nefinansuodama kitų būtinųjų savivaldybės poreikių (1 pažyma).

2. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998-07-31 nutarimo Nr.983 "Dėl pedagogų darbo užmokesčio padidinimo" 1.1 punktu nuo 1998-09-01 padidino švietimo ir kt. biudžetinių įstaigų pedagogų darbo užmokesčių vidutiniškai 15 procentų. Minėto nutarimo 3.1 punktu Finansų ministerijai buvo pavesta pervesti savivaldybėms reikiamą dotaciją, tačiau minėtoms reikmėms Alytaus rajono savivaldybė negavo 1998 metais 378.000 Lt (2 pažyma).

3. Lietuvos Respublikos Vyriausybė 1998-07-31 nutarimo Nr.983 1.2 punktu nuo 1999-01-01 padidino švietimo ir kt. biudžetinių įstaigų pedagogų darbo užmokesčių vidutiniškai 13 procentų. Minėto nutarimo 3.2 punktu Finansų ministerijai buvo pavesta rengiant 1999 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių projektus numatyti reikiamas lėšas pedagogų darbo užmokesčiui padidinti.

1998-10-14 nutarimu Nr.1235 "Dėl Lietuvos Respublikos 1999 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projekto pateikimo Lietuvos

Respublikos Seimui" Vyriausybė pritarė 1999 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymo projektui ir šis projektas buvo pateiktas Seimui.

Savivaldybių biudžeto pajamų apskaičiavimo projekte 1999 metais nebuvo numatytas Alytaus rajono savivaldybės biudžeto pajamų poreikis 1.121.000 Lt, atsiradęs dėl Vyriausybės 1998-07-31 nutarimu Nr.983 padidintų išlaidų pedagogų darbo užmokesčiui mokėti (2 pažyma).

4. Pažeidžiant LR savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo įstatymo (1999-10-19 Nr.VIII-136) 11 str. 8 dalį, Alytaus rajono savivaldybei 2000 metais neskirta pakankama bendrosios dotacijos kompensacijos suma. 1999-12-23 LR Seimas priėmė Vyriausybės parengtą 2000 metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymą. Jame numatyta bendrosios dotacijos kompensacija Alytaus rajono savivaldybei sudarė 2.963.000 Lt. Tačiau pagal Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo įstatymo 11 str. 8 dalį 2000 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme ši kompensacija turėjo būti 4.352.000 Lt, nes tokia suma sumažėja savivaldybei apskaičiuotos 2000 m. pajamos, palyginti su 1999 m. patvirtintomis pajamomis. Todėl 2000 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatyme nustatytas bendrosios dotacijos kompensacijos dydis buvo nepakankamas- Alytaus rajono savivaldybei trūko 1.389.000 Lt (3 pažyma 8 punktas).

5. 2000 metais dėl valstybinės valdžios ir valdymo institucijų priimtų teisės aktų, kuriais rajono savivaldybei buvo deleguojamos vykdyti papildomos valstybės funkcijos bei išmokos, Alytaus rajono savivaldybės biudžeto išlaidos padidėjo 518.000 Lt dydžio suma (3 pažyma 1-7 punktai).

2000 m. Alytaus rajono savivaldybės biudžeto išlaidos padidėjo dėl šių teisės aktų:

5.1. Dešimtmečio mokymo reforma bendrojo lavinimo mokyklose (LR švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas (1999-07-02 Nr. VIII-854)) padidino išlaidas 201.000 Lt (3 pažyma 1 punktas);

5.2. Mokesčio valstybiniam socialiniam draudimui padidinimas (Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2000 metų rodiklių patvirtinimo įstatymas (1999-12-23 Nr.VIII-1507))- 148.000 Lt (3 pažyma 2 punktas);

5.3. Akcizų mazutui padidinimas (LR akcizų įstatymo 3, 5, 6 str. pakeitimo ir papildymo įstatymas (1999-12-23 Nr.VIII-1494))- 8000 Lt (3 pažyma 3 punktas);

5.4. PVM šilumos energijai kompensavimo gyventojams panaikinimas (LR Vyriausybės 1999-12-29 nutarimas Nr.1499 "Dėl gyventojams taikomų padidėjusių šiluminės energijos kainų dalinio kompensavimo šilumos tiekėjams (PVM tarifo 50 proc. dydžiu) tvarkos patvirtinimo)- 9000 Lt (3 pažyma 4 punktas);

5.5. Elektros energijos kainų padidinimas (Valstybės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 1999-12-22 nutarimas Nr.133 "Dėl AB "Lietuvos energija" elektros kainų bei jų taikymo tvarkos"- 66.000 Lt (3 pažyma 5 punktas);

5.6. Pašalpų našlaičiams ir likusiems be tėvų globos įsikurti padidinimas (Socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999-12-15 įsakymas Nr.101 "Dėl valstybinių pašalpų šeimoms, auginančioms vaikus, skyrimo ir mokėjimo nuostatų dalinio pakeitimo ir papildymo")- 68.000 Lt (3 pažyma 6 punktas);

5.7. Kompensacijų šaltam vandeniui įvedimas (LR buto (individualaus gyvenamojo namo) šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimo gyventojams, turintiems mažas pajamas įstatymas (1999-04-08 Nr.VIII-1131))- 18.000 Lt (3 pažyma 7 punktas).

Iš viso į Alytaus rajono savivaldybės biudžetą 1997-2000 metais nebuvo pervesta šio prašymo 1-5 punktuose nurodytos sumos:

1.706.000 Lt- neskirta savivaldybės išlaidoms švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui ir atskaitymams soc.draudimui;

378.000 Lt – išlaidų padidėjimas dėl LR Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr.983 "Dėl pedagogų darbo užmokesčio padidinimo" 1.1 punkto įgyvendinimo;

1.121.000 Lt- išlaidų padidėjimas dėl LR Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr.983 1.2 punkto įgyvendinimo;

1.389.000 Lt- neskirta 2000 m. biudžete bendrosios dotacijos kompensacija;

518.000 Lt- 2000 metais savivaldybės išlaidų padidėjimas dėl valstybinės valdžios ir valdymo institucijų priimtų teisės aktų.

Bendra Alytaus rajono savivaldybės biudžeto negautų finansinių lėšų suma sudaro 5.112.000 Lt.

Atsižvelgiant į tai, kad 2000 m. įsigaliojo Švietimo ir mokslo ministro 1999-12-23 įsakymas Nr.1270 "Dėl švietimo įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos" bei 1999-12-22 įsakymas Nr.1258 (dėl papildomo ugdymo valandų skaičiaus sumažinimo) ir LR transporto lengvatų įstatymas (2000-03-30 Nr.VIII-1605), Alytaus rajono savivaldybės 2000 m. biudžeto išlaidos sumažėjo 167000 Lt (4 pažyma 1-3 punktai).

Todėl galutinė Alytaus rajono savivaldybės biudžeto negautų finansinių lėšų suma 1997-2000 metais sudaro 4.945.000 Lt.

Lietuvos Respublikos Vyriausybė privalėjo užtikrinti, kad Alytaus rajono savivaldybės biudžetas gautų visas- jai įstatymais priskirtų funkcijų vykdymui bei dėl valstybės valdymo institucijų priimtų teisės aktų padidėjusioms savivaldybės išlaidoms kompensuoti finansines lėšas. LR Konstitucijos 120 straipsnio 1 dalyje reglamentuota, kad valstybė remia savivaldybes. Tai universali nuostata, todėl bet koks valstybės įsipareigojimų savivaldybių atžvilgiu nevykdymas arba sprendimų priėmimas, kurių realizavimas įtakoja savivaldybės ekonominį savarankiškumą, gali būti traktuojamas kaip prieštaraujantis LR Konstitucijai.

Atsižvelgiant į tai, kas aukščiau išdėstyta, darytina išvada, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė nevykdė aukščiau minėtuose įstatymuose nurodytų reikalavimų dėl savivaldybių patirtų išlaidų atlyginimo. Pažymėtina, kad Savivaldybė nepaisant negaunamų lėšų tinkamai vykdė jai priskirtus teisės aktais įpareigojimus, kadangi negalėjo ir neturėjo teisės pažeisti Savivaldybės gyventojų interesų. Tokių funkcijų vykdymui panaudotos kitoms reikmėms planuotos Savivaldybės lėšos, todėl ištisos programos liko nefinansuojamos ir tai neprisidėjo prie Savivaldybės ekonominių-ūkinių poreikių tenkinimo ir pažangos įvairiose Savivaldybės veiklos srityse. Remdamiesi aukščiau pateiktais argumentais ir vadovaudamiesi Lietuvos Respublikos Konstitucijos 120 ir 122 str., Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 36 str. 5 ir 7 d. bei 40 str. 1 d., Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo įstatymo 11 str. 5 ir 8 d., Europos vietos savivaldos chartijos 9 ir 11 str., Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 5 str. 3 d. 4 p., 19 str. 2 d. 2 p., 88 str.2 punktu,

p r a š o m e:

Įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę atstatyti Alytaus rajono savivaldybės pažeistas teises- t.y. įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę užtikrinti, kad teikiamame Seimui 2003 metų valstybės biudžete būtų numatyta, kaip kompensuoti Alytaus rajono savivaldybei jos 1997-2000 metais patirtas, susijusias su valstybės teisės aktais nustatytų funkcijų vykdymu išlaidas (4945000 Lt sumą).

PRIEDAI:1. Pareiškimo 4 egz., viso 16 l.

2. 1 pažyma "Alytaus raj. savivaldybės 1997 m. biudžeto išlaidų padidėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų"- 1 l.

3. 2 pažyma "Alytaus rajono savivaldybės 1998-1999 metų biudžeto išlaidų padidėjimas dėl valstybės priimtų teisės aktų"- 1 l.

4. 3 pažyma "Alytaus rajono savivaldybės 2000 m. biudžeto išlaidų padidėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų ir 2000 m. pajamų negavimas dėl neskirtos pakankamos bendrosios dotacijos kompensacijos sumos"- 1l.

5. 4 pažyma- "Alytaus rajono savivaldybės 2000 m. biudžeto išlaidų sumažėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų"-1 l.

Meras

Algirdas Vrubliauskas

Dobilas Kurtinaitis, 55537
Erinija Perednikaitė, 55535.

1 PAŽYMA

Alytaus rajono savivaldybės 1997 m. biudžeto išlaidų padidėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų

Savivaldybės 1997 m. biudžeto rodikliuose, priimtuose skaičiuojant atskaitymų į savivaldybių biudžetus normatyvų ir dotacijų projektą 1997 m. numatyta nepakankama išlaidų suma švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui	1706 tūkst. litų
Iš viso 1997 m.	1706 tūkst. litų

Finansų skyriaus vedėjas

D. Kurtinaitis

2 PAŽYMA

Alytaus rajono savivaldybės 1998-1999 metų biudžeto išlaidų padidėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų

	1998 m.	1999 m.
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr. 983 „Dėl pedagogų darbo užmokesčio padidinimo“ 1.1. punktui vykdyti nepervestos lėšos <u>1998 m.</u> padidėjusioms savivaldybės išlaidoms padengti	378 tūkst. litų	
Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr. 983 1.2. punktui vykdyti 1999 m. numatyta nepakankama suma įgyvendinant šio nutarimo 3.2. punktą		1121 tūkst. litų
Iš viso:	378 tūkst. litų	1121 tūkst. litų

Finansų skyriaus vedėjas

D. Kurtinaitis

3 PAŽYMA

Alytaus rajono savivaldybės 2000 m. biudžeto išlaidų padidėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų ir 2000 m. pajamų negavimas dėl neskirtos pakankamos bendrosios dotacijos kompensacijos sumos

1. Dešimtmečio mokymo reformai bendrojo lavinimo mokyklose vykdyti (Švietimo įstatymo pakeitimo įstatymas 1998-07-02 Nr. VIII-854) neskirta reikiama lėšų suma	201 tūkst. litų
2. Mokesčio SODR-ai padidinimo (Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžeto 2000 m. rodiklių patvirtinimo įstatymas 1999-12-23 Nr. VIII-1507) padengimui neskirta reikiama lėšų suma	148 tūkst. litų
3. Akcizo mazutui padidinimo (Akcizų įstatymo 3, 5, 6 straipsnių pakeitimo ir papildymo įstatymas 1999-12-23 Nr. VIII-1494) padengimui neskirta reikiama lėšų suma	8 tūkst. litų
4. Vyriausybės 1999-12-29 nutarimo Nr. 1499 „Dėl gyventojams taikomų padidėjusių šilumos energijos kainų dalinio kompensavimo šilumos tiekėjams (PVM tarifo 50 % dydžiui) tvarkos patvirtinimo“ įgyvendinimui neskirta reikiama lėšų suma	9 tūkst. litų
5. Elektros energijos kainų padidinimo (Valstybinės kainų ir energetikos kontrolės komisijos 1999-12-22 nutarimas Nr. 133 „Dėl AB „Lietuvos energija“ elektros kainų bei jų taikymo tvarkos“) padengimui neskirta reikiama lėšų suma	66 tūkst. litų
6. Pašalpų našlaičiams ir likusiems be tėvų globos įsikurti padidinimo (Socialinės apsaugos ir darbo ministrės 1999-12-15 įsakymas Nr. 101 „Dėl Valstybinių pašalpų šeimoms, auginančioms vaikus, skyrimo ir mokėjimo nuostatų dalinio pakeitimo ir papildymo“) padengimui neskirta reikiama lėšų suma	68 tūkst. litų
7. Kompensacijų šaltam vandeniui įvedimo (Butų šildymo išlaidų, išlaidų šaltam ir karštam vandeniui kompensavimo gyventojams, turintiems mažas pajamas įstatymas 1999-04-08 Nr. VIII-1131) padengimui neskirta reikiama lėšų suma	18 tūkst. litų
8. Neskirta pakankama bendrosios dotacijos kompensacijos suma pažėdžiant Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo įstatymo (1999-10-19 Nr. 1362) 11 str. 8 d.	1389 tūkst. litų
Iš viso 2000 m.	1907 tūkst. litų

Finansų skyriaus vedėjas

D. Kurtinaitis

4 PAŽYMA

Alytaus rajono savivaldybės 2000 m. biudžeto išlaidų sumažėjimas dėl valstybės institucijų priimtų teisės aktų

1. Švietimo ir mokslo ministro 1999-12-23 įsakymu Nr. 1270 pakeistas 1998-12-17 įsakymas Nr. 1565 „Dėl švietimo įstaigų darbuotojų darbo apmokėjimo tvarkos“	6 tūkst. litų
2. Sumažintas papildomo ugdymo valandų skaičius (Švietimo ir mokslo ministro 1999-12-22 įsakymas Nr. 1258)	120 tūkst. litų
3. Sumažintos važiavimo keleiviniu transportu lengvatos (Lietuvos Respublikos transporto lengvatų įstatymas 2000-03-30 Nr. VIII-1605)	41 tūkst. litų
Iš viso 2000 m.	167 tūkst. litų

Finansų skyriaus vedėjas

D. Kurtinaitis

2002 06 05

1227

LIETUVOS RESPUBLIKOS VYRIAUSYBĖS KANCELIARIJA

Vilniaus apygardos administraciniam teismui
J. Basanavičiaus g. 35-3
Vilnius

2002 05 31 Nr. 12-5120
I 2002 05 24 Nr. I/12-916/2002

ATSILIEPIMAS Į ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS
PATIKSLINTĄ PRAŠYMĄ DĖL ŽALOS ATLYGINIMO PRITEISIMO

Susipažinę su Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2002 05 20 patikslintu prašymu Nr.04-43-687 dėl žalos atlyginimo, kuris pareikštas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kur tretieji suinteresuoti asmenys yra Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Lietuvos savivaldybių asociacija, kuris grindžiamas tuo, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybė nevykdė įstatymuose nurodytų reikalavimų ir dėl jos neveikimo buvo padaryta žala savivaldybės biudžetui. Pareiškėja prašo įpareigoti Vyriausybę atlyginti Alytaus rajono savivaldybės biudžeto išlaidas, susijusias su valstybės priskirtų savivaldybėms pareigų (nenumačius pakankamo finansavimo šiems tikslams) vykdymu 1997-1998 m. - 1.930.000 Lt. ir 1999-2000 m. - 2.765.000 Lt.

Pareiškėjai patikslintame prašyme konstatuoja, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė savo veiksmais pažeidė Vietos savivaldos įstatymo 23 straipsnio 8 dalį, Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo 11 straipsnio bei Europos vietos savivaldos chartijos nuostatas ir kurios neveikimu buvo padaryta žala Alytaus rajono savivaldybei.

Toks pareiškėjų motyvas neatitinka tikrovės. 2002 04 12 d. raštu Nr.12-3579 atsiliepime šioje administracinėje byloje esame nurodę kokiais teisės aktais Vyriausybė vadovaujasi formuojant biudžetą, paskirstant, naudojant ir surenkant biudžeto lėšas, t. y. organizuojant biudžeto vykdymą. Teisės aktuose, kuriais deleguojamos funkcijos ir kuriuos vykdant didėjo savivaldybių finansiniai išpareigojimai, Seimas ir Vyriausybė formaliai numatė finansavimą. Vyriausybė nutarimais įpareigodavo Finansų ministeriją skirti savivaldybėms atitinkamas sumas iš valstybės biudžeto lėšų. Lietuvos Respublikos Seimas Lietuvos Respublikos 2002 m. valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių patvirtinimo įstatymu patvirtino specialias tikslines dotacijas negautoms 1997-2000 metų pajamoms iš dalies kompensuoti, iš jų Alytaus rajono savivaldybei 578 tūkst. Lt. Lietuvos Respublikos Vyriausybės prašymu Valstybės kontrolė atliko 1997-2000 metų valstybės biudžeto įstatymais patvirtintų dotacijų ir asignavimų perdavimo savivaldybėms tikrinimą Finansų ministerijoje. Valstybės kontrolės 2001 04 11 ataskaitoje teigiama, kad pagrįstais laikoma pareiškėjo reikalavimai tik dėl 324,0 tūkst. Lt. Vyriausybės pavedimu Finansų ministerija rengia atitinkamus pasiūlymus Vyriausybei.

Vyriausybė pareiškėjų reikalavimą sprendžia teisės aktų nustatyta tvarka.

LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Vilniaus apygardos administraciniam teismui
J. Basanavičiaus g. 35-3
LT-2009 Vilnius

2002-05-20 Nr. 09-10-0211794/CACB172
[2002-05-24 Nr. I¹²-916/2002

**DĖL ALYTAUS RAJONO SAVIVALDYBĖS TARYBOS PATIKSLINTO PRAŠYMO DĖL
ŽALOS ATLYGINIMO PRITEISIMO**

Finansų ministerija susipažino su Alytaus rajono savivaldybės tarybos (toliau – pareiškėja) 2002-05-20 patikslintu prašymu Nr.04-43-687 dėl žalos atlyginimo priteisimo. Pareiškėjos prašymas, pareikštas Lietuvos Respublikos Vyriausybei, kur tretieji suinteresuoti asmenys yra Lietuvos Respublikos finansų ministerija ir Lietuvos savivaldybių asociacija, grindžiamas tuo, jog Lietuvos Respublikos Vyriausybė nevykdė įstatymuose nurodytų reikalavimų dėl savivaldybių patirtų išlaidų atlyginimo, todėl atsakovės neveikimu buvo padaryta žala Alytaus rajono savivaldybės (kaip ir kitų savivaldybių) biudžetui. Pareiškėja prašo įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę atlyginti Alytaus rajono savivaldybės biudžeto išlaidas, susijusias su valstybės priskirtų savivaldybėms pareigų (nenumačius pakankamo finansavimo šiems tikslams) vykdymu 1997-1998 m. – 1936000 Lt ir 1999-2000 m. – 2765000 Lt.

Finansų ministerija, kuri šioje byloje pagal savo kompetenciją jau teikė išsamią nuomonę 2002-04-12 raštu Nr.09-10-0207713/0202909, atsižvelgdama į Vilniaus apygardos administracinio teismo 2002-05-23 nutartį šioje administracinėje byloje, teikia tokius papildomus atsiliepimus dėl Alytaus rajono savivaldybės tarybos 2002-05-20 patikslinto prašymo Nr.04-43-687 dėl žalos atlyginimo priteisimo.

Valstybės ir savivaldybių biudžetų sudarymo, tvirtinimo ir vykdymo procese dalyvaujančių subjektų teisės ir pareigos nustatytos administracinius biudžetinius santykius reglamentuojančių teisės aktų - Lietuvos Respublikos Konstitucijos, Lietuvos Respublikos biudžeto sandaros įstatymo, Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo, Lietuvos Respublikos valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarkos, patvirtintos Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2001 m. gegužės 14 d. nutarimu Nr.543, taip pat atitinkamų biudžetinių metų Lietuvos Respublikos Seimo tvirtinamo (Konstitucijos 67 straipsnio 14 punktą, Biudžeto sandaros įstatymo 20 straipsnio 2 dalis) valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymo. Kadangi pareiškėjos ginčijami santykiai susiklostė sudarant ir vykdant biudžetą, todėl Finansų ministerija atkreipia dėmesį į šiuos aspektus.

Ir valstybės ir savivaldybės biudžetas yra pajamų ir asignavimų planas biudžetiniams metams (Biudžeto sandaros įstatymo 2 straipsnio 17 ir 20 dalys). Šiuos planus rengia atitinkamai Finansų ministerija (Biudžeto sandaros įstatymo 17 straipsnio 1 dalis) ir savivaldybių vykdomosios institucijos (Biudžeto sandaros įstatymo 26 straipsnis). Valstybės biudžeto projektas rengiamas remiantis strateginio planavimo principais, šiuo įstatymu, kitais įstatymais bei teisės aktais, šalies ūkio plėtros makroekonominėmis prognozėmis, Vyriausybės veiklos programa, Vyriausybės ilgalaikiu strateginiu veiklos planu, ministerijų ir Vyriausybės įstaigų strateginiais veiklos planais ir patvirtintais preliminariais pagrindiniais nacionalinio biudžeto rodikliais, taip pat valstybės biudžeto asignavimų valdytojų pateiktomis programomis ir išlaidų sąmatų projektais. Analogiškai ir savivaldybių biudžetų projektai turi būti rengiami remiantis Biudžeto sandaros įstatymu, kitais įstatymais, Seimo patvirtintais savivaldybių biudžetų finansiniais rodikliais, Vyriausybės patvirtinta biudžetų sudarymo ir vykdymo tvarka, valstybinės statistikos duomenimis, socialinėmis ir

savivald/bses_alytus4.doc

Kodas 8860165

J. Tumo-Vaižganto g. 8°/2, LT-2600 Vilnius

Tel. (8-22) 39 00 05

Faks. (8-22) 79 14 81

El. paštas finmin@finmin.lt

<http://www.finmin.lt>

Atsiskaitomoji sąsk. 10002456866

AB bankas Hansa- LTB kodas 73000

ekonominėmis programomis. Savivaldybių biudžetų finansinius rodikliai nustatomi vadovaujantis Lietuvos Respublikos savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymu ir kitais teisės aktais.

Rengiant atitinkamus biudžetus visų ir valstybės, ir savivaldybės valdžios, vykdomųjų institucijų ir kitų ūkio subjektų, išlaikomų atitinkamai iš valstybės ar savivaldybės biudžetų poreikiai turi būti subalansuoti ir atitikti valstybės gaunamas pajamas. Taigi, rengiant atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių tvirtinimo įstatymo projektus, atsižvelgiama į planuojamas gauti pajamas. Natūralu, kad vykdant ir valstybės, ir savivaldybių biudžetus, finansinius išteklius tenka perskirstyti ir atsižvelgti į tai, kad ir valstybės biudžeto, ir savivaldybių biudžetų pajamų šaltiniai yra bendri, todėl ir nevykdymo pasekmės vienodos visiems biudžetams, t.y. valstybės biudžetas neturi papildomų pajamų šaltinių, iš kurių galėtų padengti savivaldybių biudžetų negautas pajamas. Pajamų trūkumo problema sprendžiama stengiantis subalansuoti atitinkamus biudžetus, t.y. mažinant išlaidas, ir tai daryti turi ne tik valstybės biudžeto asignavimų valdytojai, bet ir savivaldybės. Savivaldybės biudžeto tvirtinimas – tai kiekvienos savivaldybės tarybos (Konstitucijos 121 straipsnis, Vietos savivaldos įstatymo 17 straipsnio 12 punktą) savarankiškoji kompetencija. Taigi savivaldybės taryba, tvirtindama savivaldybės biudžetą, turi savarankišką teisę, atsižvelgdama į turimas lėšas ir lėšų poreikį, spręsti, pagal kurias išlaidų grupes skirti biudžeto asignavimus ir lėšas, taip pat kontroliuoti savivaldybės biudžeto vykdymą.

Iš to darytina išvada, kad pareiškėjos teiginiai, kad būtent dėl Vyriausybės neveikimo jai teko atsisakyti kai kurių planuotų poreikių tenkinimo, padaryti neatsižvelgiant į bendrą šalies ekonominę situaciją ir yra labai subjektyvūs.

Taip pat abejotinas pareiškėjos teiginys, kad Vyriausybė nevykdė įstatymuose nurodytų reikalavimų dėl savivaldybių patirtų išlaidų atlyginimo.

Lietuvos Respublikos Vyriausybės priimtuose teisės aktuose Vyriausybė numatė finansavimą įpareigodama Finansų ministeriją skirti iš valstybės biudžeto atitinkamas lėšų sumas valstybės biudžeto asignavimų valdytojams ir savivaldybėms arba pavesdavo Finansų ministerijai, rengiant atitinkamų metų valstybės biudžeto ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymų projektus, numatyti juose atitinkamas lėšas Vyriausybės priimtiems sprendimams įgyvendinti (Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1997-01-27 nutarimo Nr. 60 4 punktą - Alytaus rajono savivaldybei skirta 341 tūkst. litų, 1997-02-28 nutarimo Nr.169 3 punktą - savivaldybei skirta 507 tūkst. litų, 1997-04-11 nutarimo Nr.337 2 punktą - savivaldybei skirta 787,9 tūkst. litų, 1997-10-31 nutarimo Nr.1208 3 punktą - savivaldybei skirta 298,8 tūkst. litų, 1997-12-17 nutarimo Nr.1423 2 punktą - savivaldybei skirta 235,9 tūkst. litų, 1998-04-01 nutarimo Nr.382 3 punktą - savivaldybei skirta 601,9 tūkst. litų, 1998-07-31 nutarimo Nr.983 3 punktą - savivaldybei skirta 334,9 tūkst. litų ir kt.).

Taigi Finansų ministerija vykdė ir nurodytus Lietuvos Respublikos Vyriausybės pavedimus, ir kitais teisės aktais jai suteiktus įgaliojimus dėl lėšų iš valstybės biudžeto pervedimo.

Reikia atkreipti dėmesį, kad pareiškėjos teiginius, kad atitinkamų metų valstybės ir savivaldybių biudžetų finansinių rodiklių įstatymų projektuose buvo numatoma nepakankamai lėšų, kad Lietuvos Respublikos Vyriausybė skyrė nepakankamai lėšų priimtiems sprendimams įgyvendinti, reikia vertinti kaip subjektyvią pareiškėjos nuomonę, pagrįstą vien tik pačios pareiškėjos pateiktais skaičiavimais, todėl minėti teiginiai yra tikrintini. Norint patikslinti tokius teiginius ir siekiant išspręsti ginčą (prieštaravimus), ar priskiriant savivaldybėms tam tikras papildomas funkcijas buvo garantuoti ir atitinkami pajamų šaltiniai, ar konkrečiais įstatymų atvejais buvo numatyti tam tikri finansavimo šaltiniai ir lėšos, reikalingos toms išlaidoms padengti, buvo atliktas valstybinis auditas, kurį vykdė Lietuvos Respublikos valstybė kontrolė.

Valstybės kontrolės 2001-12-04 ataskaitoje Nr. 220-20 nustatyta, kad 1997-2000 metų valstybės biudžeto įstatymais patvirtintos dotacijos ir asignavimai savivaldybėms, taip pat ir Alytaus rajono, buvo perduoti visi.

Valstybės kontrolės 2002-03-22 ataskaitoje Nr.220-21 „Dėl lėšų skyrimo savivaldybėms perduotoms valstybinėms funkcijoms atlikti valstybinio audito rezultatų“ pateiktose išvadose nustatyta, kad iš Alytaus rajono savivaldybės pateiktų reikalavimų atlyginti savivaldybės patirtas

išlaidas, susijusias su valstybės priskirtų savivaldybei pareigų vykdymu 1997-2000 metais, pagrįstu laikomas reikalavimas tik dėl 324,0 tūkst litų.

Minėtų Valstybės kontrolės ataskaitų kopijas teismui pateikė Vyriausybės atstovas.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad pareiškėjos prašyme nurodytas teiginys, kad Vyriausybės neveikimu savivaldybei buvo padaryta 4701000 Lt žala, nėra pagrįstas.

Finansų ministerija prašo teismo atsižvelgti į pateiktus argumentus ir, vadovaujantis Lietuvos Respublikos administracinių bylų teisenos įstatymo 88 straipsnio 1 dalies 1 punktu, atmesti pareiškėjos prašymą dėl įpareigojimo Vyriausybę atlyginti pareiškėjos biudžeto išlaidas 1999-2000 m. – 2765000 Lt ir 1997-1998 m. – 1936000 Lt., kaip nepagrįstą.

Ministerijos valstybės sekretorius

Giedrius Rimša

S P R E N D I M A S
Lietuvos Respublikos vardu

Vilnius,

2002 m. birželio 10 d.

Vilniaus apygardos administracinio teismo teisėjų kolegija, susidedanti iš kolegijos pirmininkės Neringos Švedienės, teisėjų Broniaus Januškos, Petro Viščinio, sekretoriaujant Laurai Pileckytei, dalyvaujant pareiškėjos Alytaus rajono savivaldybės tarybos atstovams Dobilui Kurtinaičiui, Erinijai Perednikaitei, atsakovės Lietuvos Respublikos Vyriausybės atstovui Stasiui Stažiui, trečiojo suinteresuoto asmens Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovams Audriui Bakaveckui, Rimantui Čapui, viešame teismo posėdyje išnagrinėjo administracinę bylą pagal pareiškėjos Alytaus rajono savivaldybės tarybos skundą atsakovei Lietuvos Respublikos Vyriausybei, tretiesiems suinteresuotiems asmenims LR finansų ministerijai, Lietuvos savivaldybių asociacijai dėl žalos atlyginimo.

Teismas, išnagrinėjęs bylą,

n u s t a t ė:

Pareiškėja Alytaus rajono savivaldybės taryba, pateikdama patikslintą skundą (1 t., b.l. 158-161) dėl žalos atlyginimo, prašė įpareigoti Vyriausybę atlyginti 2.765.000 Lt dėl savivaldybės pareigų vykdymo 1999-2000 metais ir 1.936.000 Lt dėl savivaldybės pareigų vykdymo 1997-1998 metais. Pareiškėja nurodė, kad LR Vyriausybė privalėjo užtikrinti, kad Alytaus rajono savivaldybės biudžetas gautų finansines lėšas dėl jos 1997-2000 metais patirtų, susijusių su valstybės teisės aktais nustatytų funkcijų vykdymu, išlaidų 4 701 000 Lt sumai kompensuoti. Pareiškėjos teigimu, šių lėšų savivaldybė negavo teisės aktais pavestoms funkcijoms vykdyti, t. y.:

- 1) 1 732 000 Lt - neskirta švietimo įstaigų darbuotojų darbo užmokesčiui;
- 2) 204 000 Lt - nekompensuotas išlaidų padidėjimas dėl LR Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr.983 vykdymo;
- 3) 1 025 000 Lt - išlaidų padidėjimas dėl LR Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr.983 vykdymo;
- 4) 1 389 000 Lt - neskirta 2000 m. biudžete bendrosios dotacijos kompensacija;
- 5) 518 000 Lt - išlaidų padidėjimas 2000 metais dėl teisės aktų, susijusių su: šiluminės energijos ir šalto vandens kainų kompensavimu; pašalpų skyrimu ir mokėjimu; bendrojo lavinimo mokyklų perėjimo prie dešimtmetės pagrindinės mokyklos; valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetu; elektros kainų taikymo tvarka; akcizų mazutui padidinimu. Pareiškėja nurodė, kad bendra negautų finansinių lėšų suma sudaro 4 868 000 Lt, iš kurios atėmus 167 000 Lt išlaidų sumažėjimą (dėl papildomo ugdymo valandų skaičiaus ir dėl transporto lengvatų pakeitimo), galutinė negautų lėšų suma 1997-2000 metais yra 4 701 000 Lt.

2002 m. gegužės 23 d. Vilniaus apygardos administracinio teismo nutartimi (1 t., b.l. 167) buvo patenkintinas pareiškėjos prašymas atnaujinti praleistą terminą skundui dėl žalos atlyginimo paduoti dalyje dėl įpareigojimo atlyginti 1.936.000 Lt, susijusių su savivaldybės pareigų vykdymu 1997-1998 metais.

Atsiliepimuose į skundą atsakovė LR Vyriausybė (1 t., b.l. 183-184) prašė administracinę bylą nutraukti kaip nežinybingą teismui, kadangi teismas negali tirti Vyriausybės, kaip kolegialios institucijos, veiklos, o tretysis suinteresuotas asmuo LR finansų ministerija (1 t., b.l. 175-177) prašė skundą atmesti kaip nepagrįstą. Tretysis suinteresuotas asmuo LR finansų ministerija nurodė, kad pareiškėjos reikalavimai yra kilę iš biudžetinių santykių, kurie susiklosto tarp valstybės valdžios ir vietos savivaldos institucijų, formuojant biudžetą, paskirstant, naudojant ir surenkant biudžeto lėšas, t. y. organizuojant biudžeto vykdymą, kad valstybės kontrolei atlikus valstybinį auditą, pagrįstomis išlaidomis, susijusiomis su valstybės teisės aktais priskirtų funkcijų vykdymu 1997-2000 metais, nurodytos tik 324 000 Lt išlaidos.

Atsiliepime į skundą (1 t., b.l. 172-173) tretysis suinteresuotas asmuo Lietuvos savivaldybių asociacija nurodė, kad palaiko pareiškėjos reikalavimus, nes Vyriausybė, nustatydamą savivaldybei funkcijas ir didindama jos biudžeto išlaidas, turėjo įvertinti reikalingų finansinių lėšų joms įgyvendinti poreikį ir jas skirti.

Trečiajam suinteresuotam asmeniui LR finansų ministerijai apie teismo posėdžio vietą ir laiką buvo pranešta (1 t., b.l. 109) įstatymų nustatyta tvarka (LR ABTĮ 78 str. 3 d.).

Teismo posėdžio metu pareiškėjos atstovai D.Kurtinaitis, E.Perednikaitė ir trečiojo suinteresuoto asmens Lietuvos savivaldybių asociacijos atstovai A.Bakaveckas ir R.Čapas prašė skundo reikalavimus tenkinti pilnai, atsakovės atstovas S.Stažys - prašė administracinę bylą nutraukti kaip nežinybingą teismui, kadangi teismas negali tirti Vyriausybės, kaip kolegialios institucijos, veiklos.

Prašymas nutraukti administracinę bylą kaip nežinybingą teismui netenkintinas, kadangi pagal LR Administracinių bylų teisenos įstatymo 19 str. 2 d. 3 p. Vilniaus apygardos administracinis teismas, kaip pirmosios instancijos teismas, nagrinėja bylas dėl turtinės žalos, padarytos organizacijai centrinės administravimo institucijos neteisėtais veiksmais ar neveikimu viešojo administravimo srityje, atlyginimo. Šiuo atveju teismas netiria Vyriausybės, kaip kolegialios institucijos, veiklos.

Skundas tenkintinas iš dalies.

Įstatymų leidėjas numatė galimybę (iki 2001-07-01 galiojusi LR CK 485 str. redakcija) atlyginti turtinę žalą, jeigu teismas nustato neteisėtus valstybės institucijos bei jos tarnautojų veiksmus ar neveikimą viešojo administravimo srityje. Šiuo atveju teismas nenustatė atsakovės neteisėtų veiksmų ar neveikimo, bei turtinės žalos padarymo pareiškėjai, todėl reikalavimas atlyginti turtinę žalą negali būti tenkinamas visiškai. Šiuo atveju ginčo teisiniams santykiams nėra taikytinas nuo 2001-07-01 įsigaliojusio LR CK 6.271 str. (2000-07-18 įstatymo Nr.VIII-1864 47 str. 2 dalis): žalos atsiradimas siejamas su negautomis finansinėmis lėšomis dėl pareiškėjos 1997-2000 metais patirtų, susijusių su valstybės teisės aktais nustatytų funkcijų vykdymu, išlaidų (t. y. iki 2001-07-01 padaryti veiksmai). Teismo nuomone, ginčo esmė nėra susijusi su žalos atlyginimu, bet su valstybės biudžeto perpaskirstymu.

Lietuvos biudžetinę sistemą sudaro savarankiškas Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas ir savarankiški vietos savivaldybių biudžetai. Valstybės biudžeto projektą sudaro Vyriausybė, o tvirtina – Seimas. Seimas išlaidas gali didinti, nurodydamas šių išlaidų finansavimo šaltinį. Tokiu būdu visų valstybės valdžios, valdymo institucijų ir ūkio subjektų, išlaikomų iš valstybės biudžeto, poreikiai turi būti subalansuoti ir atitikti valstybės gaunamas pajamas.

Valstybės biudžeto sukaupti ištekliai yra naudojami bendravalybiniams reikmėms finansuoti. Finansiniai ištekliai yra perskirstomi ir atskirų savivaldybių poreikiams tenkinti. Tokiu būdu savivaldybės poreikiai yra derinami su valstybės finansinėmis galimybėmis. Šią

poreikių subalansavimo funkciją iš dalies atlieka Vyriausybė bei Finansų ministerija, rengdamos biudžeto įstatymo projektą.

Atsižvelgiant į Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo praktikoje (2002-01-14 nutarimas) atskleidžiamus konstitucinius principus, darytina išvada, kad valstybė privalo finansiniais resursais užtikrinti, kad savivaldybė galėtų tinkamai vykdyti valstybės deleguotas funkcijas.

Teisės aktuose, kuriais savivaldybei deleguojamos papildomos funkcijos ir kuriuos vykdančios savivaldybės finansiniai įsipareigojimai, Seimas bei Vyriausybė formaliai numatė finansavimą. Savo ruožtu Vyriausybė įpareigojo Finansų ministeriją skirti savivaldybei atitinkamas sumas iš valstybės biudžeto lėšų. Teismas konstatuoja, kad papildomos išlaidos savivaldybei teko ne tik dėl Vyriausybės priimtų teisės aktų.

Pareikštų reikalavimų suma yra virš 4 milijonų litų, kuriuos patenkinus, išieškojimas būtų nukreiptas į valstybės biudžetą, o ši suma - reikšminga valstybės biudžeto dalis. Savivaldybės turinės pretenzijos dėl jų dydžio (1 t., b.l. 6-9, b.l. 162-165) nėra tinkamai ir pilnai pagrįstos (LR Administracinių bylų teisenos įstatymo 57 str.). Teismo nuomone, pareiškėjos reikalavimų sumos dėl turėtų išlaidų yra tikrintinos, atsižvelgiant į Valstybės kontrolės išvadas dėl kompensuotinių išlaidų poreikio pagrįstumo (1 t., b.l. 112-148). Valstybės biudžeto perpaskirstymą atlieka Seimas Vyriausybės siūlymu, todėl Vyriausybė turės galimybę teikti Seimui siūlymus, kaip 2003 metų valstybės biudžete kompensuoti Alytaus rajono savivaldybės 1997-2000 metais negautas pajamas (Lietuvos Respublikos Konstitucijos 127 str., 130 str., 131 str.; Seimo ratifikuotos Europos vietos savivaldos chartijos 9 str.; LR biudžetinės sandaros įstatymo 1 str., 26 str., 27 str. (redakcija, galiojusi iki 2000-07-11 įstatymo Nr.VIII-1821 įsigaliojimo); LR biudžeto sandaros įstatymo 1 str., 3 str., 11 str. 2 dalis, 12 str., 18 str., 21 str., 33 str., 36 str. (2000-07-26 redakcija); LR Vyriausybės įstatymo 22 str. 4 p. (1998-05-01 redakcija); LR Vietos savivaldos įstatymo 23 str. (redakcija, galiojusi iki 2000-10-27); Lietuvos Respublikos 1997 metų valstybės ir savivaldybių biudžetų pakeitimo įstatymo (1997-10-21 Nr.VIII-464) 3 str. 2 d.; LR Savivaldybių biudžetų pajamų nustatymo metodikos įstatymo pakeitimo įstatymas (1999-10-19 Nr.VIII-1362); Vyriausybės 1998-07-31 nutarimo Nr.983 3 p.).

Teismas, remdamasis tuo, kas išdėstyta ir vadovaudamasis Lietuvos Respublikos Administracinių bylų teisenos įstatymo 85 - 87 str. str., 88 str. 2 p., 101 str. 1 p.,

n u s p r e n d ė:

Prašymą nutraukti administracinę bylą kaip nežinybingą teismui netenkinti.
Skundą patenkinti iš dalies.

Įpareigoti Lietuvos Respublikos Vyriausybę, atsižvelgiant į Valstybės kontrolės išvadas dėl kompensuotinių išlaidų poreikio pagrįstumo, iki 2002-09-01 pateikti Seimui siūlymus, kaip 2003 metų valstybės biudžete kompensuoti Alytaus rajono savivaldybės 1997-2000 metais negautas pajamas.

Sprendimas per keturiolika dienų nuo paskelbimo dienos gali būti skundžiamas apeliaciniu skundu Lietuvos vyriausiajam administraciniam teismui, paduodant skundą šiam teismui arba per Vilniaus apygardos administracinį teismą.

Kolegijos pirmininkė

Neringa Švedienė

Teisėjai

Bronius Januška

Petras Viščinis

N. Švedienė
Teisėja
N. Švedienė